KINESKE BAJKE

BISERI
6

KINESKE NARODNE BAJKE

Prevela s ruskog:
Tatjana Pantić
Ilustracije:
Ranko Ruvarac

NARODNA KNjIGA
BEOGRAD 1960

ABONOSOVA STRELA (BAJKE O JUNAŠTVU)

JUNAK ŠIGAR

Pre bezbrojno mnogo godina, kad je još sedam sunaca i šest meseca na nebu svetlelo, kad je još posvuda na zemlji toplota vladala i pernata živina i divljač iz šuma najpunije uspevala, rodio se veliki junak po imenu Šigar. Kad je Šigar stasao do mužanstva, oženi se na jednom ostrvu u Istočnom Moru sa dve čarobno divne device. Jednog dana, početkom proleća, obuze ga želja da pogleda da li stvorovi na zemlji doista po naredbi nebeskog vladara u miru i slozi vek svoj provode. I tako se oprosti od obe svoje supruge, opasa mač i na svome krilatom đogatu odjaši u široki svet;

Mnoge dane je Šigar svetom prolazio, kad ugleda, došavši u podnožje pobrđa Liang, jata ptica gde se u jednoj udolini tužno zbijaju i žalobne krike ispuštaju. Pola sveta sam prevalio, pomisli junak, a nigde bol i jad sreo. Šta li bi to ovde moglo biti? I tako se prikuči i zapita:

— Čemu bolni vapaj, ptičice? Ne žive li svi stvorovi pod nebeskom kapom u miru i slozi!

Na njegov zvonki glas podiže ptičji narod glave i zagleda se u njega.

— Avaj, uzvišeni junače, — zaviče jedna ševa, koja se među svojim drugaricama besedništvom odlikovala — zar još ptica ima koje u miru žive! Prošla su ta lepa vremena otkako se div-zmija pojavila.

— O kakvoj to zmiji besediš, ševo? — zapita Šigar.

— O đavolskoj zmijurini koja na Istočnom Brdu boravi. Njeno džinovsko telo je sazdano od zračne svetlosti šest meseca, a njene nečuvene snage proističu iz žara sedam sunaca. Lenja je, pa tako

samoj sebi čak ni hranu ne traži, već zahteva da joj se svakodnevno jedna od nas na žrtvu prinese, inače. . . avaj! Na mestu bi nas sve pobila i naš rod do poslednje ptice istrebila. Sad smo se tako skupili da se od naše drage jarebice oprostimo, jer je danas na nju red da se žrtvuje.

Rekavši ovo, sirotoj ševi briznuše suze na oči.

Šigar je posmatrao ojađena srca nesrećnu jarebicu i čitav ptičji narod u bol pogružen.

— Zašto se ne branite? — zapita. — Zašto bez borbe dajete svoje živote?

Nato sve ptice u jedan mah zagrajaše; jezgroviti odgovor ipak dade ševa:

— Ah, vrli viteže, šta mi protiv nje možemo? Neranjiva je zmijurina. Kad bi neko sunca i mesece s neba skinuti mogao tad bi njene moći iščilele: tad bi se morala skvrčiti i bedno smrznuti.

— U pravi čas, — progovori Šigar — neka tako i bude! — I već klipi konju u sedlo, obrte ga i poteže pravo uzbrdo.

Stigavši na vrh, potrže strelu iz tobolca, zateže luk svom snagom i nanišani na prvo sunce: tamo gde je strela zgodila, uzvitla se crni dim, a sunce se strmeknu s neba. Druga strela pođe za prvom, zatim treća — ali kad je do sedme dospeo, začu odjednom glas; to je sedmo i poslednje sunce progovorilo:

— Stani, Šigare, stani! Ako i mene oboriš, nestaće toplote na zemlji. Smrznuće se tad svi stvorovi, skončaće od hladnoće, pa ćeš i ti morati umreti.

Šigar promisli o sunčevim rečima.

— Dobro, ostani na nebu, — reče mu — ali ubuduće pazi dobro i nemoj svoju svetlost zlikovcima davati.

Ptice su od radosti likovale kad ugledaše gde je šest sunaca s neba popadalo.

— Hodite, — dovikivale su jedne drugima — da vidimo šta li sad misli naš ubica, lenja, proždrljiva div-zmija. Sigurno se već smrzla.

I poleteše u jatima do ulaska u zmijinu pećinu. Zlobna zver bila se, doduše, zimljivo zgrčila, ali skončala još nije. Posle kratkog savetovanja odaslaše ptice sokola da Šigaru poruku odnese, da je zmija još u životu i da se njen opaki duh neće pre predati dok i meseci s neba ne budu iščezli.

Kad Šigar ču ovu poruku, smesta poteže za svojim lukom, izvuče strelu iz tobolca i smače prvi mesec, pa drugi, pa treći — a kad je do šestog prispeo, namah začu jedan glas; ovako mu se šesti i poslednji mesec obratio:

— Stani, Šigare, stani! Ako i mene oboriš, zavladaće tama zemljom, oslepeće svi stvorovi, pa će i tvoj očni vid ugasnuti.

Zamisli se Šigar.

— Ostani onda na nebu, ali se ubuduće dobro čuvaj da svojim svetlom zlikovce ne osvetljavaš.

Posle ovih reči Šigar se sa sokolom natrag uputi. Ptice su razdragane baš održavale veliku svečanost u dolini. Veselo pevajući i gačući, lepršale su na okolo, pa od prevelikog milja prosto nisu mogle da dođu k sebi. Kad prepelica i ševa ugledaše gde se u daljini Šigarov mač blista, poleteše ispred sveg ptičjeg naroda njemu u susret.

— Hvala ti, junačino! — uzviknuše duboko dirnute. — Večito će te svakolike ptice po dobru spominjati. Smrzla se opaka divzmija, istrebitelj našeg spokojstva.

Šigar je s leđa svoga konja prijateljski gledao na ptičji narod.

— Neka bi vam na večita vremena sreća i radost bili privrženi! — doviknu im i odjaha.

Ubrzo posle toga dojaha Šigar u jedno selo sve upaokolo okruženo zemljanim nasipom. Dok je kroz kapiju ujahivao, vide svukud snuždena lica: užurbanost i nemir vladali su po svim ulicama. Mora biti da se neka nesreća slučila, pomisli Šigar. Neko vreme ostade stojeći na ulici, pa ga neki teški pečal spopade. Uto naiđe

neka bakica naramljujući. Šigar skoči s konja, pozdravi staricu uljudno i zapita:

— Zašto svi ovde izgledate tako nesrećni, majčice? Posvuda na zemlji vlada radost i mir, zašto i ovde ne bi tako bilo?

— Avaj, mir! — uzdahnu starica. — Nekad je i toga bilo. Sada su za nas dani mira davno odbrojani. Pogledaj malo bolje po našem selu i reci da li si igde kakvo goveče ugledao, ili koju ovcu. Propale su naše njive, korov je svuda izrastao. U muljevitom glibu ogreznuo je naš bistri gorski studenac. Ubrzo ćemo i mi ljudi tako propasti. Avaj, da ne moradoh u starosti svojoj ove dane grozote doživeti!

U očajanju starica poče da čupa kose, jadikuje i cvili.

— Šta? — povika Šigar — koji se to zloduh usuđuje mir da remeti? Nije li nebeski gospodar odredio i utvrdio da svi stvorovi u slozi žive?

Šigar je već svojim divovskim stasom pao u oči tamošnjim seljanima, a kad začuše i njegov presilni glas, privinuše se uz njega i zabogoradiše svoju jadikovku

— Avaj! — viknu jedan starac — koliko smo samo već goveda i ovaca žrtvovali otkako je ono čudovište iz Zapadnog Mora izronilo. A u poslednje vreme se neman toliko olenjila da joj svakodnevno svojeručno par životinja na obalu moramo donositi. Jao nama, ako to ne bismo učinili, razrušila bi naše selo i u morski ambis strovalila. . .

Ovde starca glas izdade, a jedan mladić doviknu:

— Sad je i na nas red prispeo, sad će i nas redom proždirati, jer nemamo više goveda i ovaca da mu glad utolimo.

— Pa kakva je to neman? — zapita Šigar.

— Vrač, koji je tačno poznaje, rekao nam je da je to aždaha što otrov bljuje — doviknu neko iz naroda.

Smesta obode Šigar konja i odjaha do vračeve kuće.— Zar ti nisu poznata zlodejstva otrovne aždahe? — ljutito se oseče na vrača.

— Svakako da ih znam — odvrati ovaj pokorno i obori pogled.

— Pa što onda sediš skrštenih ruku i mirno gledaš gde će i ljudi tvog plemena biti pojedeni? Zašto ne zakuneš čudovište čarobnim izrekama Sutre?

— Veruj mi, veliki junače, ništa ne pomaže. Dan i noć sam svete Sutre čitao i pročitavao, i kletve i zakletve izgovarao sve dok mi usne ne otežaše kao olovo a u glavi mi se prosto smuti. Ali protiv ove grdobe čak ni najsnažnije čarolije ne pomažu. U vodi joj niko ni blizu ne može prići; na suvu je, mirno možeš reći, neranjiva; čak ni devet puta oštreno sečivo ne bi moglo njen oklop od krljušti da probije. Doduše, protiv vatre nije zaštićena činima, ali ko će uspeti da čudovište vatrom spopadne i uništi?

— Moramo pokušati! — promrmlja Šigar za sebe. Oborene glave neko vreme je razmišljao, zatim se opet uzvinu na svog konja pravcem zapada. Ubrzo je stigao do jednog mračnog brda, na kome nijedna travčica nije rasla, jer se ovaj breg nije sastojao od kamena i zemlje, već od čistog železa. Triput ga Šigar okruži, a svaki put potrže po jednu debelu, tešku železnu šipku. A kad se s trima gvozdenim šipkama u selo povratio, bio je tek jedan čas prošao, mada je u međuvremenu više hiljada milja bio prevalio. Jer Šigarov konj je imao, kako rekosmo, krila i leteo brže od vihora.

Odmah naredi junak seljanima da i poslednju ovcu u selu ubiju i veliku vatru podlože; pošto je tri železne šipke zagrejao dok se do beline ne usijaše, odvuče ih na morsku obalu i postavi u obliku kapije. Odranu ovcu položi ispod, pa se za časak raširi naokolo najprivlačniji miris pečenja.

Tad se odjednom uzvitla bura na moru, jedan vodeni stub briznu ka nebu, a iz dubine izroni crna aždaha pa suknu na pečenu ovcu. No pre no što je zubima mogla živinče da zgrabi i zubima meso očebrsne, strovališe se usijane železne šipke i uhvatiše je u svoju plamenu klopku. Aždaha pokuša da se istrgne trzajući se tamo-amo, ali je uskoro snage izdadoše, vodeni potoci briznuše joj iz nozdrva, te bolno urličući skonča.

Najhrabriji među seljanima posmatrali su izbliza grozni prizor; sad potrčaše natrag i obavestiše prestrašene susede i starce i bolesnike u selu šta su maločas svojim očima posvedočili. Mladež se radosno pocikujući strča oko Šigara, hrabrog, mudrog junaka.

— Ne zaboravite Šigara, spasioca svoga, kad jednom budete odrasli — govorile su majke deci. Radosnih očiju i zahvalna srca govorili su ljudi o Šigaru, dobročinitelju, pa se ubrzo i čitavo selo

iskupilo i u pesmama proslavljalo junačko delo. Visoko u konju, s uzdom u ruci, obrati se Šigar ovako narodu:

— Nebeski gospodar je otpočetka odredio da mir i sloga među svim stvorovima vladaju. Aždaha je mrtva i nikad se više neće jedan takav dželat tuđom krvlju napajati, mir kršiti i život na zemlji ugrožavati. Od sveg srca želim vam sreću. Neka bi ubrzo opet svoja stada obnovili, neka bi ubuduće vaše ovce i goveda napredovali!

Momci i devojke zaigraše vesela kola u čast svog spasioca i uz hiljadu zahvaljivanja otpratiše Šigara do izvan sela. Težak oproštaj to beše za sve ljude: suznih očiju odgledavali su ga i još uvek izgubljeno zurili u daljinu, kad su konj i jahač bili već odavno iščezli za obzorjem.

Šigar se sad povrati Istočnom Moru. Njegova prva žena je plakala i jecala kad ga je ugledala, a tek kad joj je ispričao o svojoj pobedi nad div-zmijom i aždahom njeno se lice razvedri.

Na nesreću, njena prevelika ljubav prema njemu dovede je do jedne užasne gluposti. Naime, da bi mu oduzela mogućnost da ubuduće preduzima takva daleka i pogibeljna putešestvija, ona se noću krišom uvukla u štalu i njegovom konju jedno krilo otsekla.

Još pre zore Šigar se nečujno podiže, osedla konja i uputi se ka svojoj drugoj ženi. Doista je s jednim krilom njegovom jadnom đogatu letenje teško padalo; uz veliku muku nosio ga je vazduhom. I druga žena dočeka ga sa suzama i nasmeši se tek onda kad joj je ispričao o svojoj pobedi nad div-zmijom i aždahom. Pa pošto je i ona želela da svog obožavanog supruga zadrži, uvuče se i ona noću krišom u štalu pa konju otseče i ono drugo krilo.

Sledećeg jutra ustade Šigar još ranije. Mesec tek što beše zašao: napolju je mračno kao u rogu bilo. U punoj tišini izvede on konjica iz štale — ali avaj. Kad je đogat hteo da se uzvine, uspe mu samo prvi skok, a zatim se žalosno njišteći kovitlao...

Preplašena stravičnim njištanjem đogata skoči Šigarova žena s postelje i izjuri. Utom je obogaljeni konj zajedno s junakom već bio pao u mračno more.

Neopisivi beše bol ljudi, divljači i ptica kad saznadoše da se Šigar u moru utopio. Tog junskog dana, kad se nesreća slučila, požuriše

ljudi u gomilama na morsku obalu pa ga iskreno ožališe; i ptice poleteše preko prostrane pučine pa zahtevahu natrag svog Šigara, junaka... Talasi su se valjali, šumeli i bučali, ali nikakvog odgovora more ne znade da pruži. Do smrti iscrpljene, slomljena srca, vratiše se ptice. Želja, pak, da svog junaka opet vide, ostade duboko utisnuta u njihova bića. Stoga iz godine u godinu, kad juni nastane, napuštaju svoje doline i obronke i nadleću nad more i postojano kruže nad pučinom i traže od nje telo svog junaka, svog dobrotvora Šigara.

Talasi, pak, valjaju se, šume, buče, penušaju, ali to je sve što o Šigaru, junaku, znaju da kažu.

DEVOJKA PAUNICA

Hiljadama milja teče reka Lancang, struji ka Jugu godinama spirajući stotinama hiljada zrna blistavog zlata i ostavljajući za sobom na obalama hiljadu i deset priča, među kojima je i...

I

U Monbanji, zemlji večitog zelenila, življaše jednom kralj po imenu Bahkeladir. Njegovi hambari su se prelivali od plodova dobrih žetvi, njegova palata bila je neuporediva po sjaju i bogatstvu, samo je jedna žalost tištala kralja, što nije imao od srca poroda. . I on i kraljica Mačena čeznuli su za sinom, za naslednikom prestola koji će usavršiti njihovu sreću.

A tada, jednog jutra u rano proleće, njihova želja se ispuni. Narod se uzrujano strčao govoreći o čudnoj dogodovštini. Naime, jedno muško detence pojavilo se iz stopala ogromnog belog slona a zatim nestalo bez traga. Baš tog istog časa kraljica rodi zdravo muško čedo, kome kralj dade ime Čaušutun, po imenu jednog princa čuvenog po hrabrosti, u nadi da će se i njegov sin umetnuti na junaka i izrasti kršna i snažna čovečina.

Svakog dana Čaušutun je postajao sve viši i jači. Marljivo je učio i ratne i mirnodopske nauke, lepo bio upućen u sve umetnosti a snalažljiv sa svim oružjem. Njegova mudrost je začuđavala, a njegova snaga prevazilazila snagu običnih ljudi.

Jednog dana Čaušutun se zagleda u bunar i pri slaboj svetlosti ugleda unutra nešto čudno. Stari mudrac mu objasni da je veliki kralj Bahmo ostavio unutra veliko blago koje su ljudi mnogih generacija

uzalud pokušavali da izvade. Čaušutun naredi da se bunar isuši, a kad to bi učinjeno, siđe u bunar da •gaj predmet brižljivije ispita.

To što je ugledao, bio je jedan čarobni luk. Tako moćan beše taj luk da je on jedan bio dovoljan da porazi čitavu neprijateljsku vojsku.

Niko drugi sem Čaušutuna nije imao dovoljno snage da ogromni luk zategne; mladić mogaše da ga toliko napne dok se luk ne bi zaokruglio kao pun mesec, a svaka odapeta strela letela bi pravo i sigurno cilju.

Jednog dana neka gadna ptičurina natprirodne veličine nadmeno se šepurila nad oblacima držeći u kljunu crnu ribu; kad je Čaušutun spazi, smesta uputi brzu strelu i prostreli je. Riba pade natrag u reku, a ptičurina se, smrtno ranjena, strmoglavi u obližnju šumu.

Šesnaest puta su jesenji lahori bojili pirinčana polja lelujavim, plamsavim zlatom. Čaušutun je postao hrabar i lep momak, dubokih, bistrih očiju koje su iskrile od života. Lice mu beše lepše no lice slavnog Devava, a glas sličan muzici zvona, tako mek i prijatan uhu. Kad bi ga devojke ugledale, razrogačile bi oči od divljenja i zabezeknule se, pa bi čeznule da mu dobace izvezenu torbicu kao znak ljubavi, ponude bambusovu stolicu namenjenu najdražima i nakljukaju ljubavnim lešnicima.

Njegovi roditelji se zabrinuše kako da nađu mladu sinu, pa su ga nekoliko puta svetovali da se oženi nekom devojkom plemenita roda. Lukavi ministar Mahašena, željan da pojača svoj uticaj na dvoru, ponudi svoju kćer. Ali sve uzaman. Od mnogobrojnih lepih, ali praznoglavih plemićkih kćeri nijedna nije mogla zadobiti Čaušutunovo srce. Njegova jedina želja beše da nađe devojku pametnu koliko i lepu, pa da mu ona postane verni doživotni drug.

Jednog dana, Čaušutun uze čarobni luk i mač,. uzjaha mađiskog konja i odjaha preko prostranih polja i ravnica, brda i planina, šuma i bregova da traži momu svog srca. Na tom putu se sastade sa jednim starim lovcem, čije ime beše Gohagen, pa njih dvojica zavrgoše debelo prijateljstvo. Zajedno su lovili divljeg vepra i pegavog jelena, zajedno se grejali na istoj vatri. Dok bi jeli ulovljenu ukusnu divljač, razgovarali bi o mnogim zanimljivim dogodovštinama. Jedna od priča koje je Gohagen ispričao princu, bila je i sledeća:

Pre ne mnogo godina, Bahna, bog voda, svojim čarobnim oružjem zarobio je sina Bahunovog, kralja svih ptica koje jedu ribu. Za osvetu, ptičji kralj je uhvatio boga voda baš kad je ovaj prerušen u crnu ribu izronio na površinu okeana. A tačno onog istog časa kad se ptičji kralj, opijen pobedom, uzvinuo visoko u nebo, jedna strela

ga nenadano zgodi, nateravši ga da ispusti crnu ribu, koja pade natrag u reku, pravo u mrežu koju stari Gohagen beše razapeo. Crna riba zamoli da je oslobodi i obeća da će Gohagenu priteći u pomoć kad god mu pomoć bude ustrebala. Dobroćudni Gohagen pusti ribu na slobodu.

— Divio sam se strelcu čija je strela učinila da riba padne! Oduvek sam se nadao da ću ga jednog dana sresti — zaključi Gohagen.

— Taj nepoznati strelac verovatno želi još više da tebe sretne — dodade Čaušutun s osmehom. I tako su pričali čitave noći kao stari, prisni poznanici. Tad Čaušutun pogleda u nebo i uzdahnu:

— Svetla zvezda! — reče. — Vesnik zore! Tako visoka, pa ipak tako vidljiva. Zašto je onda tako teško među ljudima naći lepu i obdarenu devojku?

— Ljubav nikad neće razočarati čista srca. Upornost i iskrenost doneće duboku izvorsku vodu na površinu — nasmeši se lukavo Gohagen. Čaušutun klimnu glavom. Zapamtiće tu izreku.

— A nedaleko odavde — nastavi stari lovac — postoji jezero Langsna čija je voda zelena kao žad a svetla kao uglačano ogledalo. Svakih sedam dana dolaze sedam izvanredno lepih devojaka paunica da se tamo kupaju. Ljupke su kao najlepše cveće, a najmlađa od njih je i najlepša. Kad je budeš ugledao, videćeš lepotu legendarne Nandiovale, pa ćeš znati šta mudrost i bistrina stvarno znače. Dođi, hajdemo tamo i pogledajmo...

Čaušutun nestrpljivo skoči na noge. Osedlaše hitre konjice pa se za tili čas obreše na jezeru. Tamo se sakriše kraj obale i počekaše.

II

Vreme je oko podne bilo toplo i blago, a u bistrim jezerskim vodama ogledali su se šarni oblaci koji su blago jedrili nebom gonjeni mirisnim lahorom. Iznenada, iz neba sleteše sedam raznobojnih paunova i spustiše se na obalu. Brzo odbaciše paunovu odeću, te se pojaviše sedam ljupkih devojaka koje se, veselo se smejući, zagnjuriše u jezero.

Čaušutun i Gohagen su posmatrali ali opčinjeni. Posle nekog vremena devojke paunice izađoše iz vode, ogrnuše se paunovom odećom i počeše da igraju. Čaušutun je bio očaran najmlađom,

sedmom sestrom, Namaronom. Oh, kako je igrala! Ali ubrzo se igračice pretvoriše u paunice, uzvinuše visoko u nebo i odleteše put zapada, tako da se domalo pretvoriše u sedam sićušnih tačkica na obzorju, dok je Čaušutun čežnjivo gledao za njima.

— Ne tuguj! — reče Gohagen. — Vratiće se kroz sedam dana.

— Sedam dana! Pa i tada samo na nekoliko trenutaka! Kad bih samo nekako mogao da je zadržim?

— Hajdemo i zapitajmo pustinjaka Palasija. On će možda znati.

Odoše i nađoše Palasija u njegovoj isposničkoj kolibici usred šume. Smešeći se, on pogleda Čaušutuna. Najpre odmahnu glavom, ali najzad klimnu pa pozvavši jednu vidru reče Čaušutunu da pođe za njom. Vidra ga povede do obale jezera Langsna, pa se tamo zagnjuri. Voda se smesta razdvoji ostavivši u sredini prostrani, suvi prolaz. Tu se pojavi lično Bahna, bog voda, koji pozdravi Čaušutuna kao svog spasioca, te ga odvede u svoju veličanstvenu palatu. Tek tada je Gohagen shvatio da je strelac koji je oborio zloćudnu ptičurinu Bahun bio niko drugi do njegov prijatelj. Pošto im je poverio tajne jedne čarobne kuke, bog voda je pozajmi Čaušutunu, pa ga otprati do obale. Dva prijatelja se opet vratiše u svoje skrovište i sačekaše.

Svanu i dugo željeni dan. Sunce je bilo nasred neba kad Čaušutun i Gohagen videše kako na nebu zablista kao sedam sjajnih dijamanata koji se uputiše pravo k njima. Kad se približiše, sedam treperavih kružića svetlosti postadoše sedam paunica, a kad sletoše, one se pretvoriše u sedam divnih devojaka koje se zagnjuriše u jezero. Čaušutun je brižljivo motrio dok nije zapazio najmlađu sestru. Posmatrao ju je dok je okačinjala svoje paunovo ruho, pa onda, dok su se devojke brčkale i veselile u jezeru, on nečujno uze svoju čarobnu kuku, skide devojčino odelo i polako ga stavi u svoje skrovište.

Devojke završiše kupanje. Kakva je bila njihova prepast kad otkriše da nigde nema ruha sedme sestre! Namarona briznu u plač, a sestre počeše da je teše govoreći:

— Ne brini, odnećemo te kući među sobom.

Čaušutun se uplaši kad ovo ču, pa glasno povika:

— Ne, ne idi!

Taman je hteo da doda: „Evo tvoje odeće“, kad mu Gohagen rukom zaklopi usta. Paunice se preplašiše kad začuše ljudski glas, pa poleteše a Namaronu ostaviše. Ona brzo strugnu u čestar i tamo se pritaji.

Posle dugog vremena, kad je sve ponovo izgledalo nepomično i nemo, ona se polako iskrade i poče da traži svoje paunovo ruho.

— Ki-ki-ki-ki, Ki-ki-ki-ki! — neko se nasmeja visoko u krošnjama drveća. Bila je to samo drska veverica.

— O veverice, da li si videla moju odeću?

— Ki-ki-ki-tki-ki, Ki-ki-ki-ki! — veverica se samo nasmeja.

— Molim te, ne smej se! Zar ne vidiš kako uplašeno tražim svoje paunovo odelo? Sigurna sam da znaš gde je! Zašto mi ne kažeš?

Veverica se počeša po zaliscima, zatim mahnu ćubastim repom i pokaza na mesto gde se Čaušutun krio, pa iščeze među lisnatim krošnjama.

— Ko bi mogao tamo biti? — zapita se devojka. Pogleda u nebo. Jedan soko leteo je nad njenom glavom. Da li je neka ptica odnela moje ruho? Fijuuuu! Čaušutun posla strelu, a soko se sunovrati, srca probodenog strelom. Ptica pade na zemlju tik kraj Namarone. Ona je uze i podiže začuđena. Još uvek nikog nije mogla da ugleda.

— O devojko, — pozva jedan glas blago — je li strela gde treba zgodila?

Namarona se okrete i ugleda Čaušutuna, ali je već bilo dockan da pobegne i sakrije se. Potrajalo je dugo, dugo pre no što se pribrala i mogla da progovori.

— Da, tačno kroz srce — odgovori svojim blagim, muzikalnim glasom.

Oboje su se gledali, nemi od opčinjenosti. Tad Namarona opet progovori, dok joj se lice ozari ružinim rumenilom.

— Smem li da zapitam starijeg brata da li je video moje paunovo ruho?

— Zašto, o devojko, nisi u svome domu, već ovde u divljini, tražeći paunovo ruho?

— Šest mojih sestara i ja došle smo da se kupamo u jezero Langsna... Okačila sam svoju odeću na onaj tamo rascvetani grm, ali je eto iščezla netragom.

— Ne vidim ovde nikakvog ljudskog naselja, ni blizu ni daleko. Da nisi ti, možda, devojko, vila Nandiovala sišla s neba?

— Kralj Čaudekasali iz Mongvudungpana je otac moj. Ja sam Namarona, njegova sedma kći. A ti, stariji brate, moraš svakako biti lepi Bahmo ili Bahna, bog voda. Smrtnik ne bi mogao da začne niti smrtnik da rodi takvog lepog junošu.

— Ne. Ja sam Čaušutun, sin kralja Bahkeladira iz Monbanje. Mada hiljadu milja udaljen, osetio sam miris cveća koje ovde cveta i došao. Ne reci mi da sveži cvet preda mnom pripada drugome.

— Moj stariji brat je tako rečit; poput zaljubljenog papagaja priča mi svoje dirljive priče! Nema ovde nikakvog božanstvenog lotosa sa hiljadu latica, i cveta tako slatkog da bi se njegov miomiris mogao proširiti makar i stotinu milja. Ovaj cvetak ovde malo je obećavao dok je bio pupoljak, a siromašni cvetak koji se razvio samo može u zemlju da propadne od srama. Niko nije dolazio da ga zaliva niti pomiluje. Zar bi se bilo ko sagao da i njega uzbere?

— Dragom kamenu je potrebna spretna ruka majstora. O devojko, zašto ne nosiš prsten koji ti je neki zaljubljeni mladić darovao?

— Šta, zar ja, običan šljunak u divljini? Zar smem sebe da zavaravam i uopšte mislim na neki nakit? I ko bi poželeo da baci skupoceni prsten u ovu divljinu?

Dok su tako razgovarali, pojaviše se šest Namaroninih sestara, usplahireno tražeći svoju izgubljenu sestricu. Ugledale su je, i taman htele da se strelovito spuste i ugrabe je, kad Gohagen odape strelu u vazduh, a na streli beše prikačena čarobna kuka, tako da se paunice preplašiše i odbegoše.

— Ne straši se, ljupka device, — govorio je Čaušutun reči utehe, jer beše smrtno preplašena. — Onaj što me štiti je moj prijatelj, Gohagen, jako dobroćudan čovek. — A zatim dodade stidljivo:

— Moje zalihe hrane su tek upola pojedene; moja postelja je tek upola zauzeta. Plamena kometa leti usamljena preko neba — reci, zašto ne bi sebi druga stekla?

— Avaj, sunce se tek onda rađa kad mesec mora zaći; ljudi raznih svetova ne mogu skupa živeti. Kad bi bilo drukčije, ja, sirota i pokorna, rado bih pošla makar kao sluškinja da usamljenom čoveku perem posuđe i polažem svinjama.

— Čuj, jakom vinu nisu potrebni začini! Nemoj me više ranjavati! — Čaušutunu se učini da se neki zračak nade nazire, pa smelije nastavi: — Proputovao sam hiljadu milja suvim i vodom da dođem ovamo, i čekao sedam dugih noći i dana da tebe ugledam. Molim te, pođi sa mnom domu momu i budi mi sadrug za ceo vek.

— Voda će iz testije lako isteći, ali ju je teško kasnije pokupiti — odgovori devojka. Doduše, ona je već bila izgubila svoje srce kad je ugledala prekrasnog junošu, ali nije htela tako lako da se preda. — Poći s tobom domu tvome bilo bi zanosno, ali šta će reći tvoji roditelji, kralj i kraljica? Šta će reći tvoji dvorjani i tvoj narod? Oni mogu biti nezadovoljni. A kako ću onda smeti da podignem glavu i jedem hranu? Moje oči nikad se neće sušiti od suza.

— Ne može biti da budu nezadovoljni! Moji roditelji me vole pa će podjednako voleti i ono što je moje. Tvoja lepota se može ravnati s krasotom Nandiovale pa će blistati čitavom zemljom. Sav moj narod biće ponosan i srećan da tebe vidi kao prinčevu suprugu.

— Ali moji roditelji! Nedostajaću im, pa će tugovati.

— Moj dom biće i tvoj dom — uzviknu Čaušutun hitro skidajući zlatni prsten s prsta. — O, ljupka devojko! Primi ovo i razveseli moje srce!

On joj namače prsten bez njenog otpora, a ona skide jedan adiđar s grudi i pruži mu s rečima: — U njemu ćeš uvek moći da ugledaš lik svoje voljene.

Tek što su se njih dvoje zavetovali na vernost, kad dva lotosova cveta rascvetana na jednoj stabljici isploviše na površinu jezera. Ljubavnici se zahvališe lovcu Gohagenu i ostaviše mu Čaušutunovog čarobnog konja kao poklon na rastanku, a zamoliše ga da čarobnu kuku vrati vlasniku.

— Zar nije već vreme da i ti meni vratiš paunovo ruho? — zapita Namarona nasmejanih očiju.

On izvuče njenu odeću iz džbunja i vrati joj. Ona. se zaogrnu paunovim ogrtačem pa, držeći čvrsto Čaušutuna za ruku, raskrili svoja blistava krila. Digoše se u vazduh i za tili čas doleteše njegovom domu u Monbanji.

III

Čudesni način na koji je njihov mladi princ našao svoju ljubav učinio je da svi zagrajaše od uzbuđenja. Svi su se slagali da je doista izvanredno što će njihov princ imati suprugu divnu kao vilu. Svi, takoreći, izuzev prevarnog ministra Mahašene. On je besneo stoga što je njegova kći bila odbačena, pa je odlučio da se osveti. Otvoreno se usprotivio ovom braku i pokušao da ubedi kralja kako je Namarona veštica; u međuvremenu je potajno poslao glasnika kralju susedne zemlje Mongšugang-Nakeme, uznoseći vrline i lepotu Namarone i nagovarajući ga da pošlje vojsku kako bi je za sebe preoteo, obećavajući da će učiniti sve što je u njegovoj moći da vojsku osvajača potpomogne.

Najpre se kralj Bahkeladir ustezao da primi nepoznatu devojku kao nevestu svoga sina, ali je najzad pristao kad je video koliko njegov sin jako voli Namaronu. Kraljica i Namarona, pak, svidele su se jedna drugoj još pri prvom susretu, pa su ubrzo postale velike prijateljice. I tako, pošto su skoro svi plemići odobravali brak, bi izabran povoljan dan, te se započe sa pripremama za venčanje.

Ovde treba reći da je kralj susedne zemlje Mongšugang-Nakeme bio pokvareni tiranin, a vrlo pohlepan i požudan na žensku lepotu. Kad je primio hvalospev izdajnika Mahašene o bajnoj divoti Namarone, smesta je prikupio vojsku i krenuo na Monbanju.

Bilo je to baš na dan venčanja, uveče kad stiže vest sa granice izveštavajući kralja da je susedna vojska napala zemlju. Svi behu prepadnuti i zbunjeni. Čaušutun se posavetova s mudrom Namaronom, pa odluči da zamoli kralja da njega pusti da vodi vojsku protiv napadača.

Kralj pristade, pa Čaušutun s vojskom ode. Odmah pošto je otišao, izdajnički ministar pripremi jedan lažni izveštaj o borbama tvrdeći da se prinčeva vojska morala povući i da je poraz neizbežan. Kralj Bahkeladir zaneme od očajanja. Kao prestrašena prepelica, niti je šta čuo niti šta shvatao.

Te iste noći on usni strašan san, tako strašan da nije mogao da ga zaboravi. Probudi se drhćući i sazva sve svoje velikaše i zapita ih kako tumače taj strašni košmar. Kad je opisao snoviđenje, prvosveštenik, koji je bio u dosluhu s nevernim ministrom, odmah to protumači kao delo veštice koja želi da izda grad.

— Veštica! A gde je? — zapita bespomoćno kralj.

— U samoj palati. Ali tvoj pokorni sluga ne usuđuje se ni reč više da doda.

— U vreme kao što je ovo moraš da govoriš iskreno i ničeg da se ne plašiš — naredi kralj.

Tri puta je prvosveštenik molio kralja za oproštaj praveći se da se ustručava da progovori iz straha da ne uvredi vladara. Najzad progovori.

— To nije niko drugi do Namarona — reče. — Prinčeva supruga donela je svima nama nesreću. Ako se nje ne otresemo, bojim se šta nas sve još može snaći.

Kralj se strahovito preplaši, pa nije znao šta da učini. Mahašena se obradova kad vide kraljevu prepast, pa iskoristi priliku da mu u uši ulije još otrova protiv Namarone.

— Kroz sedam dana je Žrtveni dan. Neka Namarona bude odvedena u sužanjstvo i lišena sve imovine pa na taj dan pogubljena! — proglasi ministar umesto izbezumljenog kralja.

Kraljica saopšti groznu vest Namaroni, ali sakri paunov ogrtač nadajući se da će joj jednog dana iomoći pri bekstvu. Jadna Namarona preklinjala je kralja, ali je on bio nepopustljiv.

— Umri hrabro za našu zemlju i spas moga sina!— bio je njegov odgovor.

Namaroni srce od žalosti kao da prepuče. Plakala je i jecala žudeći da se Čaušutun vrati i spase je te grozne sudbine.

Čaušutun je dotle bio porazio neprijatelja i svoju vojsku pobedonosno vraćao kući, ali je još uvek bio veoma udaljen kad Žrtveni dan osvanu.

Namaronu su izveli na gubilište, njena bogata odeća bila je u dronjcima. Ona je već bila pripremila način kako da pobegne, ali pri pomisli da će morati napustiti Čaušutuna, briznu u plač. Dok su je

provodili pored kralja i kraljice, ona se njima obrati i zamoli da joj usliše poslednju želju.

— Čujte me, o kralju i kraljice, — uzviknu ona.— Dajte mi još jednom moj paunov ogrtač i dopustite da zaigram pred vama još jednom pre no što odem da se nikad ne vratim!

Srce kralja Bahkeladira odmeknu, te joj usliši poslednju želju. Kraljica iznese paunov ogrtač, stražari je oslobodiše lanaca, pa Namarona obuče paunovo ruho.

Polako otpoče da igra. Bila je tako ljupka a boje njenog ogrtača su presijavale dok se njihala. Čak je i dželat kamena srca stajao opčinjen kao da mu se duša bila pročistila igrom mlade devojke, a narod zaboravi da je izašao da gleda pogubljenje, pa su samo znali da gledaju ljupku igračicu. Polako se Namarona pretvori u paunicu i podiže u vazduh. Izdajnik ministar doviknu kralju da naredi dželatu da je ščepa, ali je bilo prekasno. Već je bila izvan domašaja, a ubrzo i izvan vidokruga.

— Vidite, velikaši, — uzviknu ministar besno. — Vidite! Doista je bila veštica! A sad je odletela!

Tek što je završio s govorom, kad jedan glasnik ulete na oznojenom konju i pritrča kralju. Doneo je vesti o pobedi. Kralj se toliko zapanjio da nije mogao da poveruje svojim ušima, pa je tražio da glasnik nekoliko puta ponovi poruku.

— Princ, vaš sin, vodeći vojsku vašeg veličanstva porazio je neprijatelja. Naše zastave viju se pobedonosno! — ponovi vojnik.

Kralj pogleda u izdajicu ministra, a ovaj povi glavu. Sve je bilo jasno. Sledećeg časa čitav narod skoči na noge, pa je s radosnim klicanjem dočekivao pobedničku vojsku koja se vraćala sa Čaušutunom na čelu. Dvorski muzičar je spevao i pesmu dobrodošlicu:

Sladak je sok kokosovog oraha!

Snažna je ljuska što ga čuva!

Mi, narod Monbanje, živimo srećno, jer Čaušutun, junak, uvek nas štiti.

— Priznanje pripada lepoj Namaroni — reče Čaušutun smešeći se. — Ona je smislila kako da pobedimo neprijatelja. Hajde, pozovimo je da joj odamo priznanje.

Kralj preblede. Kako je mogao biti tako lud i obediti jedno tako nedužno stvorenje! Više je no ludost ne umeti razlikovati dobro od zla!

Prvosveštsnik i ministar, plašeći se Čaušutunove osvete, slegoše ramenima pa se izgubiše što su brže mogli, dok su građani i vojnici povili glave i plakali pri pomisli na Namaronu, princezu tako ljupku kao vila Nandiovala.

Princ Čaušutun se začudi ćutanju koje je zavladalo posle njegovih reči.

— Šta je to? — uzviknu preplašen. — Šta je? Šta se dogodilo?

Kralj i kraljica, srca otežala od griže savesti primoraše sebe da priznaju istinu. Udarac pade kao grom iz vedra neba, ili kao šištanje vode kad se izlije na usijan žar. Čaušutun poklecnu, te obeznanjen pade na zemlju.

U nesvesti neprekidno je mrmljao njeno ime. Izvadio je adiđar koji mu je bila dala pri zaručenju i gledao u njega. Da, kao što je obećala, mogao je da je vidi u adiđaru zajedno s pustinjakom Palasijem, lica okupana suzama. On oseti oštar bol u srcu te se sruši obeznanjen.

Kad se povratio bio je lud od besa. Najpre, pomisli, mora nju da nađe. Ne obzirući se na preklinjanja, usede na svog plamenog pastuva i odjuri jezeru Langsna ne zastajući ni danju ni noću. Neprekidno, mamuzajući konja, tragao je za svojom voljenom Namaronom.

IV

Tako svirepo ucveljena, Namarona je napustila dom svoje tazbine ojađena srca. Dok je letela u pravcu svoje kuće u Mongvudungpanu mislila je na svoje roditelje i sestre koji je vole, a koje već neko vreme nije videla. Njena vera u Čaušutunovu ljubav nije bila pokolebana, pa je znala da se on neće smiriti dok je ponovo ne pronađe. Ali zbog toga beše još ojađenija, jer je put koji je vodio do nje bio posut opasnostima. Zato je preletela preko jezera Langsna i,

sastavši se s pustinjakom Palasijem, predala mu svoju narukvicu i ovako rekla:

— Molim te, predaj je Čaušutunu — reče, jer je bila sigurna da će je on tu potražiti. — Reci muda 11 e njegovi dani, ako bude nosio ovu narukvicu, prolaziti kao da sam ja kraj njega. Ali nikako ne sme pokušati da pođe za mnom! Isuviše je opasno. Reci mu da ne sme da me traži!

Kad to reče, okrete se i odlete, a tako je plakala kao da će joj srce prepući.

Čaušutun je žurio kroz plodna polja, guste šume i mnoge planinske lance. Njegov verni đogat se toliko izmorio da je usput skončao. Ali Čaušutun nastavi peške, zastavši samo da se u prolazu preko reke napije vode ili uhvati divljač za hranu. Tek kad je i sam pao od umora, zastade časak da se odmori. Tako se mučio iz dana u dan dok nije prispeo do jezera Langsna. Setivši se nekdašnjeg srećnog susreta s Namaronom, gorko zaplaka. Toliko je gorko plakao da se pustinjak Palasi sažali na njega pa mu, prišavši, pruži Namaroninu narukvicu. Ugledavši nakit, junak još gorče zaplaka, pa čvršće no ikad odluči da je mora naći.

— Odavde do Namaronine kuće je dugačak i opasan put, preko neprolaznih reka i prostranih pustinja sa živim peskom. Postoje neslućene opasnosti, planine koje se obaraju na ljude da ih smrve, a takođe postoje i džinovske ptice ljudožderi. Ukoliko pukim slučajem i stigneš do Mongvudungpana, njen otac, kralj, posumnjaće u tvoju vrednost, isto kao što je tvoj otac posumnjao u njenu.

— Moram da nastavim! — zavetova se Čaušutun. — Ako je ne nađem, ne želim ni sam da se vratim. Bez nje nema mi života!

Palasi bi duboko dirnut ovakvom ljubavlju. Odluči da mu pomogne, pa prizva jednog majmuna da posluži kao vodič

Čaušutunu do Namaronine kuće.

Majmun je pokazivao put na ovom njihovom opasnom i na izgled beskonačnom putovanju, dok jednog dana ne dođoše do Namienkalikagana, reke čija je voda toliko topla da može i metal da topi. Čaušutun okuša ključalu vodu mačem. Tek što je oštrica dodirnula vodu, kad se vrh rastopi. Tražio je uzvodno i nizvodno, ali nigde gaza niti mosta. Nije bilo drugog puta no preleteti reku. Junak je stajao na obali i nestrpljivim očima gledao na suprotnu obalu. Iznenada se jedna ogromna crna zmija, piton, pojavi iz vode, s glavom na jednoj obali a repom na drugoj, slična dugačkom, uzanom mostu. Promućurni majmun hitro pretrča preko zmije na suprotnu obalu, dok je Čaušutun oprezno išao za njim. Čim su prešli, zmija iščeze.

Neprekidno, uporno, Čaušutun i majmun išli su u pravcu zapada, dok ne stigoše do snegom pokrivenih vrhova, do planina zvanih Tri Borsća Stražara. Bile su to tri planine koje su se neprekidno međusobno sudarale. Čaušutun postavi strelu na svoj čarobni luk i nanišani u jednu pukotinu. Strela zazvižda, oslobodivši trenutno prolaz među pokretnim planinama. Majmun i čovek požuriše kroz otvor. Tek što su stigli na suprotnu stranu, planina se s treskom opet sklopi.

Posle dugotrajnog, dugotrajnog putovanja dođoše do prostranog otvorenog prostora šibanog snežnim burama i letećim kamenjem. Čitav dan su morali da se bore sa uzvitlanim kamenjem, dok najzad ne stigoše do jednog ogromnog drveta koje je zastiralo sunce. Umorni i iscrpljeni uspuzaše se među granje da se odmore, ne znajući da je to drvo dom ogromnih ptica ljudoždera.

Iznenadni nalet vetra trže Čaušutuna iz njegove umorne obamrlosti. Bile su to dve ptice koje su se vraćale u gnezdo. Mužjak je mogao da predviđa događaje koji će se desiti na istoku a ženka na zapadu.

— Tvoje predviđanje baš nije bilo mnogo tačno — reče ženka potsmešljivo mužjaku. — Čini mi se da si rekao da Čaušutun danas treba ovamo dastigne! A koliko vidim, od njega ni traga ni glasa.

— Prema onome što ja znam, on je prošao Namienkalikagan i bezbedno se provukao kroz Tri Boreća Stražara. Danas bi trebalo da

stigne ovde. Još uvek se nadam da ću skrckati svoj masni zalogajčić,— reče mužjak lakomo. Zatim izduži svoju šijetinu.— Ga! — zagrakta — njušim živo ljudsko meso!

— Ga! I ja — uzviknu ženka. — Hajde! Siđimo dole i pogledajmo.

Dve ogromne ptičurine slepršaše na zemlju njušeći čas na istok, čas na zapad, istežući svoje ružne šijetine u svim pravcima. Čaušutun, preplašen, zgrabi mač, spreman da se bori. Ptice pronađoše majmuna i proždraše. Pošto ništa drugo ne nađoše, uzleteše natrag u gnezdo.

— Ho, ho! Majmun! To li je tvoj čovek s istoka! — rugala se ženka. — U svakom slučaju, sad ću da spavam. Sutra kralj Mongvudungpana daje veliku gozbu radi dobrodošlice i blagoslova sedme princeze koja se nedavno vratila iz Monbanje. Sedam ogromnih slonova, stotinu grla stoke i stotinu ugojenih svinja biće zaklano. Hajdemo tamo, pa ćemo se do mile volje nakljukati kostima i krvlju.

Ubrzo ptičurine zaspaše a Čaušutun odahnu. „Sutra će one odleteti kući moje voljene", pomisli. „Kad bih samo mogao da se krišom na jednoj od njih povezem! Šta marim za opasnost, samo ako ću moći Namaronu opet da ugledam“.

Pomisao na nju uli mu hrabrosti. Zgrabi čvrsto svoj verni mač i nečujno se uspuza u gnezdo. Tamo iz ptice istrže jedno ogromno pero, veliko i okruglo kao čovek, pa se krišom uvuče na njegovo mesto. „Tako će me ptica odneti u Mongvudungpan!" — pomisli pobednički.

Sledećeg jutra ptičurine poleteše, jezdeći brzo preko neba, sa Čaušutunom bezbedno skrivenim, pa ubrzo stigoše u kraljevstvo Mongvudungpan. Ptica slete, pa stresajući perje, istrese i Čaušutuna. On brzo krete ka palati. Dok je prilazio, vide jednu stariju ženu gde se odmara u senci paviljona.

Taman je hteo da se raspita za Namaronu, kad ugleda grupu lepih devojaka odevenih u šaroliku odeću gde su pošle da zahite vode. Tada junak reče:

— Smem li, uvažena majko, da zapitam zašto je toliko devojaka odjednom pošlo po vodu?

— Mladiću, — odgovori stara gospođa — zar ne znaš da se sedma princeza vratila iz Monbanje i da je kralj naredio veliku gozbu u njenu počast i radi njenog blagoslova? Ove devojke sad idu da zahite vodu za princezu.

— Oh, — reče Čaušutun. Nije ništa više pitao, ali je posmatrao devojke dok su punile vedra i odlazile jedna po jedna, dok najzad nije svega jedna preostala kraj bunara.

Bila je to lična sluškinja Namaronina, mudra mlada devojka. Taman je napunila svoja vedra, kad ugleda lepog stranca gde uporno pilji u nju. Odmah pomisli da je vrlo lep, pa, praveći se da su joj vedra s vodom teška te ih ne može dići, pozva ga u pomoć u nadi da će tako s njim zapodenuti razgovor. Čaušutun joj rado pomože, pa dok se nagao nad vedrima, hitro ispusti u jedno od njih narukvicu koju mu je Namarona bila poklonila.

— Baš kao što je cvet koji stoji kraj bistre vode uvek lep, — reče mladić — tako zamišljam da i gospodarica kojoj služiš mora biti vrlo lepa. Hoćeš li joj isporučiti moj blagoslov? Neka bi svoje suze utrla i neka bi se njen osmeh iznova vratio!

Služavka pocrvene. Učini joj se ovo nekakva čudna poruka. Pogleda malo pobliže u čudnog mladića pa odgovori:

— Odakle dolazi moj stariji brat? Govori tako rečito, pa bi to lako mogao biti govor nekog zlatnog papagaja s nekog stranog neba!

— Da, — odgovori Čaušutun — doista sam i stigao sa stranog neba. Ali rečit nisam. Jedina leporečivost koja može sići s mog jezika je eho imena tvoje gospodarice. Odnesi joj moju poruku, molim te, odnesi joj brzo.

Devojka je još uvek želela da sazna šta se krije iza tih tajanstvenih reči, ali je znala da je princeza čeka pa je morala otići.

Ni za jedan jedini časak nije Namarona bila zaboravila Čaušutuna. Pred njom se prostirala sveža zelena trava i ljupko šarno cveće, ali je ona jedino čeznula da ugleda svog ljubljenog. Videla je pčele gde vredno sleću na cvetove, pa se stoga osećala još usamljenijom i tužnijom. Kad se jutarnje magle podigoše i rosa ispari, njena je tuga još uvek teško počivala na srcu. Jedino je čeznula da opet bude s njim, da srećno u zajednici život provode. Ovog dana kad je njen

otac pripremao veliko slavlje radi njenog blagoslova, ona se žarko nadala da će bistra voda koja je tekla po njoj sprati i čitavu njenu nesreću i približiti dan srećnog sastanka sa Čaušutunom.

Njena služavka dođe i poli je vodom. Pritom je nešto udari po ruci. Kad ugleda šta je to, Namarona priguši krik uzbuđenja.

— Šta je to preplašilo princezu? — zapita dvorkinja.

— Je li to san? Šta ja to vidim! Evo moje narukvice. Kako je ovamo dospela?

— Vaše oči vas ne varaju. Stvarno, princezina narukvica tu leži.

— Mogu da vidim plamenu loptu kako lebdi, ali ne mogu da vidim osobu koja je vatru užegnula! Mogu da vidim izvezenu ljubavnu torbicu pred sobom, ali avaj, gde je onaj što je ispusti!

— Princezo, zašto govoriš o plamenim loptama i ljubavnim torbicama dok te kupam?

— Devojko, moraš mi reći odakle ova narukvica.

— Zar nije moguće da sam je zahitila zajedno s vodom?

— Ne! Ne! Molim te, reci mi ko ti je dao ovu narukvicu?

Dvorkinja se začudila. Šta je značilo sve ovo? Ona sve ispriča Namaroni: kako je otišla da zahiti vodu i srela mladića, i kako joj je on čudno govorio. Namarona skoči na noge lagane i potrča bosonoga kralju i kraljici, blistavih i svetlih očiju.

— Moj suprug je stigao! — povika zadihano.

Čaušutun je lutao naokolo kad je dvorkinja otišla, pa su ga najzad našli i izveli pred kralja. Kralj nepoverljivo pogleda u Čaušutuna. Da li je ovaj junoša doista vredan ljubavi njegove kćeri? Nije mogao da poveruje da je Čaušutun stigao u njegovo kraljevstvo samo svojom hrabrošću i ljubavlju a bez čarobnog paunovog ogrtača. I pritom tako brzo!

Čaušutun zamoli kralja za oproštaj zbog muka što je njegova kći bila pretrpela i zakle se da je voli iz sveg srca. Kralj mu skoro poverova, ali ipak odluči da ga iskuša. Zato postavi dva uslova koja Čaušutun mora da ispuni. Ako ih ne ispuni, mora smesta da ode i ne videvši princezu.

Na prvom okušavanju Čaušutun je morao da razori svojim lukom jedan gigantski sprud koji je sprečavao pravilan tok reke i izazivao česte poplave koje bi potapale mnoge hiljade kuća. Niko dosad nije uspeo da sprud uništi i omogući nesmetano proticanje matice.

Čaušutun, pred deset hiljada pari ljubopitljivih očiju, prisloni strelu na svoj čarobni luk i zateže tetivu iz sve snage. Hitro polete strela, a odmah zatim odjeknu tresak sličan gromu. Ogromni sprud se raspadne, pa ga matica brzo odnese uz veselo klicanje naroda.

Kralj je bio zadovoljan prvim ispitom. Drugo okušavanje sastojalo se u sledećem:

Sedam princeza imalo je da uđe u zamračenu sobu i svaka da pokaže samo po jedan prst proturen kroz rupicu na zidu. Ako Čaušutun uspe da prepozna koji je prst Namaronin, kralj će biti zadovoljan jer će znati da je princ iskreno voli.

Noć je bila mračna kao u rogu te je Čaušutun izvan zamračene sobe imao velikih teškoća da uopšte iađe prste. Neočekivano, pak, jedan svitac prolete zrakom pa se nežno spusti na jedan od prstiju. Ne oklevajući ni trenutka, Čaušutun zgrabi prst osećajući da to mora biti Namaronin.

— Uspeo je! Njen je prst! — uzviknu kralj, potpuno smiren. — Dođi, pa ćemo proslaviti vaš brak!

Nekoliko dana docnije Čaušutun i Namarona se pripremiše za odlazak. Pošto su se oprostili sa svima u Mongvudungpanu, krenuše za Monbanju na letećem konju i letećem slonu, poklonu od kralja.

Kralj Bahkeladir i kraljica Mačena još uvek su bili žalosni, kad se njihove suze pretvoriše u radost. Divne zabave i gozbe behu održane dase proslavi povratak mladog para. Izdajnik ministar, plašeći se zaslužene kazne, bio je sa svojom odbačenom ćerkom pobegao u obližnju zemlju Mongšugang-Nakemu.

Čaušutun i Namarona poživeli su dugo i srećno zajedno. Namaronina paunova igra, sada simbol mira i sreće, postala je čuvena u čitavoj zemlji Taj, pa se igra i do današnjeg dana.

MLADIĆ SA GANLAN-JEZERA

U podnožju pobrđa Ganlan, tamo gde se ono spušta ka obalama Ganlan-Jezera, življaše od starine jedna siromašna udovica sa sinom. Od gazde su uzeli pod napolicu komadić zemlje, koji je mladić sam obrađivao, jer njegova mati, povijena pod teretom godina, beše već toliko onemoćala i oronula da pri poljskim radovima već nikakvu pomoć više ne mogaše pružiti. Vrednoće mladiću nije nedostajalo: od ranog jutra do mrkle noći argatovao je i dirinčio, sve tako iz godine u godinu — pa ipak ostajahu siromašni kao i pre.

Zašto? Eto to mladić baš nikako nije mogao da razume, pa je neprekidno mozgao, ali nikako da dokona. Najzad ga počeše obuzimati svakojake sumnje.

Zašto je Ganlan-Jezero tako mutno, pitao se, uprkos tome što ga iz dana u dan sveži, bistri izvori čistom vodom napajaju? Zar ne radim ja dovoljno, zar se moje lice ne kupa u znoju? Zašto onda još uvek živimo u takvom mukotrpnom jadu?

Tad on jednom od seljana doču da postoji neki mudar starac na dalekom zapadu, tamo gde se zemlja s nebom sučeljava, koji svakog, ko mu se samo u nevolji i potištenosti obrati, mudrim savetom i poukom potpomogne. Da, tog starca morao je on bezuslovno da potraži. Pa kako je bio uspaljenko, kao mnoga mladež, nije bilo mnogo predomišljanja. Već koliko sutradan hitro proveri da će zalihe u kući za neko vreme materi potrajati, pa se na dvoje na troje oprosti i krete pravcem zapada.

Sedam puta po sedam dana već je putovao. Sav usahnuo od žeđi, stiže uveče četrdeset i devetog dana putovanja kući jedne starice koja ga prijateljski pozva unutra. Iznese mu i jelo i pilo, pa

kad se dobro poprihvatio, zapita ga starka kuda u takvoj žurbi i hitnji luta.

— Na putu sam ka mudrom starcu na zapadu, — odgovori mladunac — jer moje srce hoće da dozna zašto je Ganlan-Jezero tako mutno makar što ga sveži, bistri brdski izvori vodom napajaju; dalje, hteo bih da znam zašto siromaštvu kod nas kraja nema, makar što mi grbina od rada puca.

Kad starica sve to sasluša, razrogači oči:

— Tako, dakle, ka mudrom starcu ideš! Zapitaj ga onda, molim te, još i ovo u moje ime: ja, naime, imam kćer, lepuškastu i trezvenu devojku, koja, nažalost, ne može da govori. Osamnaest godina joj je već, a zamisli, još ni jedne jedine rečce preko jezika prevalila nije. Zapitaj ga, molim te, šta joj je to jezik obogaljilo.

Mladić spremno obeća da će sve to pripitati. Idućeg jutra napusti staricu i krete dalje. Opet je putovao sedam puta po sedam dana, a tad u predvečerje, izmožden i satrven, pristiže domu nekog starca koji ga prijateljski dočeka.

— Kuda tako žurno, mladiću? — zapita starac.

— Mudrom starcu na zapadu putujem, — odvrati mladić — jer moje srce hoće da zna što je Ganlan-Jezero tako mutno makar što ga sveži, bistri brdski izvori vodom napajaju; takođe bih hteo da saznam zašto siromaštvu kod nas kraja nema, makar što mi grbina od rada puca.

— E baš si kao poručen naišao — uzviknu čičica. — Onda možeš uzgred da zapitaš što pomorandže u mojoj bašti samo listove isteruju a nikakve plodove ne donose.

— Zacelo ću to zapitati — obeća mladić. I tako se sledeće jutro oprosti od čičice i dalje produži ka zapadu.

Jednog dana oko podne pristiže do neke jako nadošle reke. Bespomoćno sede mladić na neki stenjak pa se zagleda u razbesnele talase. Kako li će samo preći? Nigde gaza da prekorači, nigde skele da ga preveze. Odjednom izbi još i neka grdna olujina; crne oblačine uzvitlaše se nebom; s piskom i bukom uzmuti se vodeni vir; u blistavim zracima nenadno se ukaza jedan zmaj, te se zmijuljio u kovitlacu iznad penušavih talasa.

— Kuda, momče? — uzviknu zmaj.

— Ka mudrom starcu na zapadu, — odgovori mladić — jer moje srce želi da sazna zašto je Ganlan Jezero mutno makar što ga sveži, bistri brdski izvori vodom napajaju; takođe želim da saznam zašto našem siromaštvu kraja nema, makar što mi grbina od rada puca.

— Baš dobro što sam se na tebe namerio! — uzviknu zmaj razdragano. — Zapitaj ga, onako uzgred, zašto ja ne mogu da se nebeskih visina domognem, iako ni čoveku ni životinjčetu zlo naneo nisam, iako već hiljadu godina u smirenosti i počitovanju živim.

— Zacelo ću ga pripitati — obeća mladić iz sveg srca.

Nato ga zmaj na svojim plećima prenese preko matice. I dalje je putovao na zapad dok jednog dana ne pristiže do divnog starinskog grada nad čijim se slemenovima i kulama moćan dvorac uzdizao. Kod straže na kapiji raspita se mladić gde bi mudrog starca mogao naći, našto ga uvedoše u predivnu dvoranu usred koje je na zlatnoj stolici starac snežno-bele brade sedeo i tako se dobroćudno i prijateljski smeškao da mladić odmah u sebi pomisli: ovo je, i nikoji drugi dobar starac koga tražim. Uto ga već i starac s dobroćudnim smeškom zapita:

— Pa kojim dobrom k meni, sinko?

— Da je dobro, nije dobro — odgovori mladić. — Nego vas najlepše molim, uvaženi oče, da mi na četiri pitanja odgovorite.

— Dakako, samo pitaj — odgovori starac smešeći se, no se odjednom kao trže i uozbilji: — Četiri: pitanja! — reče on. — E da znaš, u ovom kraju neba mogu se pitanja samo u neparnim brojevima postavljati, dakle, bilo jedno bilo tri pitanja; dva pitanja ili, pak, četiri nisu dozvoljena. Razmisli dobro koje ti je od pitanja ponajmanje važno.

Ovim jadni mladić dospe u tešku nedoumicu. Istina je da mu je njegovo vlastito pitanje jako za srce priraslo bilo, ali, opet, zar su zato ostala tri pitanja manje važna bila? Duboko uznemiren, svakojako se domišljao. Ne! Ono što su mi poverili i naložili mora prednost imati, reče on samom sebi, pa tako svoje pitanje izostavi. Dobri starac odgovori mu na tri pitanja na njegovo najveće zadovoljstvo, te mladić vesela srca krete natrag.

Kad je do obale reke stigao, čekaše ga već zmaj,. pa odmah zapita:

— Jesi li izneo moj slučaj? I šta je odgovorio?

— Prirodno da sam ga zapitao. Mudri starac ti poručuje da ti još samo dva dobročinstva do konačnog spasenja nedostaju. Čim njih obaviš, možeš smesta u nebo da se uzvisiš.

— Govori onda! Kakva dobročinstva?

— Jedno od njih si već ispunio kad si mene na. leđima preko reke preneo — odvrati mladić. — Štose drugog dela tiče, rekao mi je, moraš da strgneš nisku bisera koju na čelu nosiš.

Zmaj opet preveze mladića preko reke i smesta ga zamoli da mu bisernu nisku skine. I gle, tek što se to dogodilo, iznikoše zmaju rogovi i on onog časa polete. Pre no što će zamaći za oblake, pogleda još jednom hitro naniže i doviknu:

— Zadrži bisere, mladiću! Poklanjam ti ih iz zahvalnosti za tvoju prijateljsku pomoć.

Sa skupocenim biserima u džepu nastavi mladić dalje, te ubrzo dođe do kuće onog gostoljubivog čičice koji ga spopade pitanjem:

— Jesi li mudrom starcu ispričao za moje pomorandže?

— Svakako! — odvrati mladić. — Na dnu bunara u tvom voćnjaku počivaju devet krčaga punih srebra i devet krčaga punih zlata, poručuje starac. Te krčage moraš da izvadiš, pa kad svežom vodom koja će navreti poškropiš drveće, ono će opet rađati sočne pomorandže.

Smesta prizva starac sina, te utroje iscrpeše vodu iz bunara, pa su kopali i kopali; međutim od krčaga ni traga ni glasa. Ne mari ništa, pomisliše oni, kazivanju mudrog starca mora se pokloniti puna vera. I tako su neumorno kopali dalje, dok, najzad, duboko u zemlji, ne pronađoše osamnaest krčaga. I gle, tek što su krčage izvadili, šiknu svež izvor iz zemlje te se začas bunar do vrha napuni bistrom - bistrijacitom vodom.

Čim je čičica svoje drveće svežom, bistrom vodom poškropio, iskočiše, gde je makar i samo kapljica vode na granu pala, u isti čas zrele pomorandže; dok bi dlanom o dlan udario, čitavo drveće bilo je prekriveno plodovima, divnim zlaćanim pomorandžama koje su

ljupko blistale međ tamnim lišćem. Zabezeknuto je stajao čičica i od čuda k sebi nije mogao doći.

Mladić provede još koji dan u starčevoj kći, a ovaj ga najsrdačnije ugosti i još mu pri polasku .dobar deo zlata i srebra dade kao uzdarje.

Sa niskom bisera i do vrha nabijenih džepova zlatom i srebrom putovao je mladić dalje. A kad je opet stigao do kuće ode starice, požuri mu ona u susret pred kapiju i odmah se raspita da li je i njenu poruku preneo i šta je mudri starac odgovorio.

— Svakako da sam ga zapitao — umiri je mladić. — Dobri starac ti poručuje da će tvoja kćer tek onda progovoriti ako sebi nađe čoveka koji će joj biti srcu mio.

U tom času kroči devojka u sobu, pa kad ugleda junošu, pocrvene i postiđeno se osmehujući zapita:

— Ko je to, majko?

Starica od radosti samo što ne presvisnu! Kako je zahvalna bila mladiću što je njenom čedu najzad jezik razvezao! Boljeg zeta od tog vrlo blagonaravnog i uglednog junačine ionako ni poželeti ne bi mogla.

— Kakva nas je sreća danas obasjala! — uzvikipala je dok je ćerčicu na grudi privijala. — Pa neka ovaj srećni dan, čedo moje, bude i dan tvoje svadbe.

I tako pripremiše sve kako dolikuje, te ovo dvoje postadoše suprug i supruga.

No domalo treba do je oprostiti se, te sa svojom niskom bisera, džepova krcatih zlatom i srebrom, a zajedno sa vernom suprugom, najdražim što je posedovao, krete mladić vedra čela svojoj domovini.

Avaj, zar je mogao i slutiti koliko je njegova mati dotle zbog njega prepatila, kakvu je sve ucveljenost i strah pretrpela? Od čežnje za sinom oči je svoje isplakala!

Pun sreće i ponosa, privede sin svoju ljupku, mladu ženicu; prazna, ugasnula pogleda zurila je starica, pa je, opipavajući, pomilova po nežnom lišđu. Samo je po zveketu i zveckanju novca u ruci mogla naslutiti da joj pokazuje zlato i srebro; čak ni jarki sjaj niske bisera, koju je sin pred njenim očima držao i njome gore-dole prevrtao, nije mogao da razagna mrklu noć slepe starice.

To neiskazano rastuži mladića, srce mu se zgrči od bola, a jedna jedina plamena želja ovlada njime: Ah, kad bi samo moja jadna, sirota mati progledala!

Odjednom, istog tog časa, ispuniše se majčine oči svetlošću.

Sin se smejao i plakao od radosti. A zatim je prevrtao biserom po ruci i mislio: kad bi samo mogli da se oslobodimo bogataša i zelenaša koji su nama sirotinji krv na pamuk pili!

I ova mu se želja ispuni, jer stvarno, tog istog časa čitava bogataška žgadija netragom nesta.

Biser koji mu je zmaj poklonio bio je doista skupoceniji no što je i slutio: ne samo što je noću od sebe jarku svetlost odavao, već je imao i čudesnu moć da svaku bogovetnu želju ispuni.

A kao što ste možda i naslutili, nije dugo potrajalo pa i mutne vode Ganlan-Jezera postadoše prozirne kao najčistiji kristal; jad i čemer napustiše siromašne domove, a sreća i radost ulegoše u selo.

MUDRI MA CAJ

Življaše jednom čovek po imenu Ma Caj. Bio je vrlo bistar i domišljat. Stoga je bio trn u oku svih bogataša, ali ga je sirotinja jako volela.

— Pokolenje za pokolenjem moja porodica je morala da argatuje; otac mi je toliko proganjan da je presvisnuo, a mati je skapala od gladi — mislio je Ma Caj kad je došlo vreme da gazda dođe i ubere zakupninu. — Ovog puta neću mu dati ni zrno žita! — I tako se odlučio da nekako podvali gazdi.

Svo žito koje je požnjeo, Ma Caj podeli na dve gomile. Za jednu kupi od jednog lovca dve lisice, a drugom polovinom nabavi mnogo ugojenih kokošaka. On sakri jednu lisicu u kuću, a drugoj stavi uzicu oko vrata, pa ju je svakog dana izvodio da je vežba.

Jednog dana, kad je išao da ubira napolicu, gazda naiđe pored Ma Cajeve kuće i, ugledavši ga, glasno viknu:

— Ma Caje, jesi li spremio žito za napolicu?

— Jesam. Žetva je ove godine bila dobra. Sva zrna su debela i puna, spremna za vas — odgovori Ma Caj pristupajući gazdi. — Možete doći i uzeti kad hoćete, danas, sutra ili preksutra.

Tad gazda ugleda lisicu na uzici.

— Hej! — uzviknu — šta to radiš i vodaš naokolo lisicu? Pobeći će!

— Pobeći? — reče Ma Caj s osmehom. — Zašto da ne? Neće nimalo škoditi ako malo unaokolo prošvrlja, zar ne? Zašto bih se toga plašio?

— Mora biti da si ćaknut! Zar ne vidiš da je ovo lisica? Šta to znači kad kažeš da neće škoditi ako malo naokolo prošvrlja?

— Idi, ljubimice moja, — reče Ma Caj odvezujući lisicu i milujući je po grbini. — Idi i donesi mi koje pilence, što deblje to bolje.

Čim je odvezao lisicu, ona, mašući repom, odlete kao strela, pa se za tren oka izgubi iz vida. Gazda je posmatrao nem od zaprepašćenja.

— Hoćete li me udostojiti i doći mojoj kući sutra na ručak? — zapita Ma Caj. — Pustio sam lisicu u nadi da ćete prihvatiti poziv. Stoga sam joj i rekao da uhvati koje pile. Dođite sutra, ali budite tačni.

U podne sutradan gozba je bila spremna. Još izdaleka gazda je mogao da oseti primamljivi miris pečenja. Od toga mu voda pođena usta, pa je poslednji deo puta pretrčao. Na trpezi je bilo koliko hoćeš jela od pilića. Prženi pilići, kuvani pilići, pohovani pilići, dinstani pilići, pileći ajmokac... bezbrojna pileća jela.

— Gde ti je lisica, Ma Caje? — zapita gazda, pucajući od radoznalosti. — Izvedi je, neka se i ona počasti.

— Nemojte se zbog nje brinuti — odgovori Ma Caj odmahujući glavom. — Počnimo bez nje.

I tako su jeli.

Gazda, nakljukan piletinom, poče sve više i više da sanjari o toj dragocenoj lisici. Kako bi divno bilo imati tako korisno životinjče, mislio je. Kako prijatno!

— Čuj, izvedi lisicu i dozvoli da je malo posmotrim — reče najzad.

Ma Caj, smejući se u sebi, izađe i dovede onu drugu lisicu koja je dotle čučala skrivena u mutvaku.

— Da... ovaj... nije nimalo loša lisica — reče gazda, padajući glavačke u klopku. — Hoćeš li primiti stotinu srebrnika za nju?

— Nikad! — otseče Ma Caj kao na panju. — Dok nju imam, neću skapati od gladi. Ona je moj hranitelj. Platiću vam odmah čitavu napolicu, daću sve što sam dužan, ali lisicu ne mogu da prodam.

— Ma Caje, ne treba mi tvoja napolica! Hoću lisicu. Daću ti dve stotine srebrnika za nju. Kako ti se to čini?

Ma Caj uzdahnu čineći se da se pokorava sudbini.

— Ako ste baš čvrsto odlučili da je imate, — reče — ne mogu da vam uskratim to zadovoljstvo. Ali ne mogu ni za paru manje da je prodam jevtinije od tri stotine srebrnika.

Gazda pripravno ispovrte novac i odvede lisicu.

Kad je stigao kući, poče da se hvalisa pred jednom od svojih naložnica.

— Eh, što sam kupio čudesnu lisicu! Tako je uvežbana da sama krade kokoške i donosi ih kući.

— Ne verujem — reče naložnica.

Gazda se saže i potapša lisicu po grbini, pa podražavajući Ma Caja, reče:

— Idi, ljubimče moje lepo, i donesi mi koje pilence, što deblje to bolje.

A zatim pusti lisicu. Lija strelimice polete, tek dok bi dlan o dlan udario, iščeze s vidika.

Gazda je čekao danima, ali nigde ni traga ni glasa. od lisice. Najzad ga strpljenje izdade i on uvide da je prevaren. Škrgutao je zubima i stiskao pesnice od besa.

— Hulja! I on se usudio da mene nasamari! Ovog puta tako ću ga udesiti da će mu se učiniti da vidi samog Belzebuba — zapenušio je gazda od besa i odjurio Ma Cajevoj kući vodeći za sobom deset svojih. vernih najamnika.

Spetljaše Ma Caja i odvukoše ga gazdinoj kući..

— Bedniče! Nitkove! — drao se gazda. — Ti «si se usudio da meni podvališ! Smesta vraćaj tri stotine srebrnika, pa ću ti malo olakšati kaznu. Ako ne, narediću da ti odrube glavu.

— Ne mogu da vratim — reče Ma Caj. — Već sam potrošio novac.

— Šta! Sve si potrošio? Prebite ga na mrtvo ime — naredi gazda škrgućući zubima.

U to vreme sneg je padao i bilo je strahovito hladno. Čitavo nebo bilo je ispunjeno snežnim, belim pahuljicama.

— Uvaženi gospodaru, — progovori smerno jedan od najamnika — vetar reže kao nož i smrzava i samu srž u kostima. Lako će biti pretući ga, ali pokopati ga u zemlju neće biti tako lako. Zar ne možemo da premlaćivanje odložimo za sutra?

— Dobro. Odložimo to za sutra. Ali sad ga svucite i privežite za veliki vodenični kamen. Neka prekonoć dobro promrzne.

Najamnici svukoše Ma Caja, ostavivši mu samo jednu pamučnu košuljicu, pa ga privezaše za vodenični kamen. Oh, šta li će biti sa jadnim Ma Cajem? Noć je bila ledeno hladna. Ali Ma Caj je ipak smislio kako da se dovije.

Pričekao je dok su svi u kući usnuli, a zatim otpoče da okreće vodenični kamen ukrug; dizao ga je iz ležišta, gurao, vukao i okretao. Ubrzo više nije osećao hladnoću. Naprotiv, okupao se u znoju.

Uzoru, gazda posla jednog najamnika da utvrdi je li se Ma Caj smrznuo od hladnoće.

— Nebesa, gospodaru! Gledajte! — uzviknu zaprepašćen čovek trčeći natrag. — Smrznut od hladnoće? Ni govora! Sav je obliven znojem! Čak je zamolio da mu pozajmim lepezu.

Gazda istrča i vide kako Ma Caj stvarno izgleda .kao da mu je vrućina.

— Mora biti da se iza ovoga nešto krije — pomisli gazda. — A šta je to, moram da otkrijem pre no što ga na smrt pretučem.

Gazda se na silu nasmeši. — Da nemaš groznicu, Ma Caje? — zapita. — Hladno je, snežno vreme, ti si upola nag, a ipak si obliven znojem. Sve je to vrlo čudno. Ne vidim zašto je to tako?

— Sve ovo samo potvrđuje poslovicu da će rđavo proći onaj ko uvredi čestitog čoveka — reče Ma Caj odlučno. — Ona lisica koju sam vam prodao, bila je stvarno čarobna. Mora biti da ste je nečim uvredili? Šta ste to učinili? Da niste nešto govorili naložnici o lisici, a ona posumnjala u lisičinu čarobnu moć? Mora biti da ste tako postupili. A čim je to lisica čula, ona se uvredila, i, prirodno, nije htela da se vrati.

— Naravno, naravno — reče gazda žureći se da potvrdi. — Sigurno da si u pravu. A sad mi reci šta je to s tobom? Zašto ti je tako vrućina na ovolikom mrazu?

Ma Caj uzdahnu. — Neki ljudi ne mogu da vide dragocen predmet čak i kad im se pred nosom nalazi. Pretpostavljam da nemate neko naročito mišljenje o ovoj košulji što imam na sebi? Pa eto, ovaj komad odeće ostavio mi je u nasleđe deda, a naziva se: odeća za toplo i hladno. U hladno vreme, kad je stvarno hladno, hladnije no sada, košulja me greje tako da se znojim, a kad je vreme toplo, ona me rashlađuje.

Gazda je bio zaprepašćen, ali potpuno poverova.

— Hoćeš li da mi prodaš košulju za stotinu srebrnika?

— Ne, — preseče Ma Caj — ovog puta čak neću ni da se pogađam s vama. To mi je nasleđe od dede, pa ne mogu da budem toliko nezahvalan potomak i prodam dedovinu.

— Ma Caje, — uzviknu gazda. — Toliko mi je stalo do te košulje da ću ti dati dve stotine srebrnika. Valjda ćeš po tu cenu prodati?

— Pošto vam je toliko zamakla za oko, neka bude četiri stotine srebrnika — odgovori Ma Caj, a izgledao je tako skrušen kao da se rastaje od najdragocenijeg blaga. — Samo što će mi bez nje biti užasno hladno!

Bez reči gazda vrati Ma Caju odelo i isplati četiri stotine srebrnika. U zamenu dobi Ma Cajevu prljavu, oznojenu košulju.

Ma Caj se obuče, uze srebro i ode kući, a tamo je po svom običaju, siromašnim i potrebitim prijateljima razdelio sve srebro.

Gazda se neobično ponosio novom, kupljenom odećom, mada je bila tako prljava. Naredio je jednom od slugu da uzavre vodu, opere košulju mirišljavim sapunom i obesi je da se prosuši. A pošto je košulja bila oprana i osušena, gazda skide sve svoje drugo odelo, navuče čarobnu košulju i ode u posetu kod rodbine.

Svako ko bi ga usput na drumu sretao, prsnuo bi u smeh. Prirodno, gazdi je postajalo sve hladnije i hladnije; što mu je hladnije bivalo sve više je sumnjao da košulja uopšte ima mađisku moć. Drhtao je čitavim telom a zubi su mu cvokotali. Pokušavao je da se čitav prekrije košuljom, navlačio je preko glave, uvlačio ruke unutra, dok nije naličio na kornjaču.

Srećom je naložnica bila dovoljno prisebna duha da ga strpa u postelju, pa mu je tako život bio spasen.

Kad je gazda uvideo da je još jednom bio namagarčen, izbezumi se od jarosti. Ovog puta je čvrsto odlučio da načisto ubije Ma Caja.

U podne sledećeg dana njegovi najamnici su uhvatili Ma Caja. Gazda naredi da ga strpaju u džak, a zatim džak veza za jednu granu koja se bila nadvila nad morem. Jedan sluga dobi zadatak da obori drvo, te da Ma Caj padne u vodu. Sluga otpoče da čini kao što mu je naređeno, ali u međuvremenu ogladne.

— Smem li najpre da nešto pojedem, a zatim se vratim i dovršim sečenje drveta? — zamoli gazdu.

— Dobro. Idi ručaj, a posle dovrši sečenje — odobri gazda. — Ništa ga više ne može spasti.

Tek što su malo odmakli, kad ko li će naići, ako ne gazdin tast, inače grbav čovek, koji je pošao u posetu ćerci. Tast zastade kad vide džak obešen o drvo a nešto se u njemu miče.

— Ko je tamo? — zapita tast glasno.

— Ja sam — odvrati Ma Caj spremno. Poznao je glas. — Ja sam. Lečio sam svoju grbu i uspeo da je izlečim pošto sam neko vreme visio na drvetu. Sad čekam da mi dođu ukućani i skinu me s grane. Nadam se da će ubrzo doći, jer svaki sat što koristim ovaj džak košta stotinu srebrnika.

— Tako li je to! — uzviknu tast presrećno. — Pomisli samo! Pa i ja sam grbav! Hoćeš li dopustiti da se poslužim džakom ako ti budem dao stotinu srebrnika?

— Dobro, — odgovori Ma Caj — samo što stotinu nije dovoljno. Kako bi bilo da platiš sto pedeset?

Baš u tom času prođoše dva siromaška. Kad čuše glas Ma Caja brzo odrešiše džak i pustiše ga.

— Pogledaj kako su mi leđa prava! — veselo povika Ma Caj.

Gazdin tast dade Ma Caju sto pedeset srebrnika bez ikakvog predomišljanja, pa uđe u džak i zamoli da ga popnu na drvo. Ma Caj to hitro i učini, pa ode ostavivši tasta da se ljuljuška u džaku nad morem.

Posle ručka gazda se vrati sa slugom da dokusure Ma Caja.

— Hajde, poseci drvo — naredi gazda. — Vidiš, sad ćeš nastradati. Ovog puta nećeš izmaći smrti.

— Pusti me! Ja sam tvoj tast! — uzviknu grbavac grdno preplašen kad je čuo šta mu zet govori. — Pusti me! Pusti me!

— Šta! — dreknu gazda besan, jer je ono što je čuo smatrao bezobrazlukom. — Pokazaću ti ja kakav si mi tast! Još jedan trenutak pa ćeš izaći pred kralja mora.

Gazda naredi sluzi da brže seče. Veliko drvo zastenja, pa s velikom lomnjavom, zajedno sa džakom i starcem, pade u more.

Nekoliko dana docnije Ma Caj ode na trg, pa kupi jato debelih belih gusaka od novca što mu je gazdin tast bio dao. Namerno ih dotera pred gazdinu kuću da pasu. Ponašao se kao pravi iskusni guščar mašući dugačkom bambusovom motkom sa privezanom crvenom pantljikom na jednom kraju.

— Šta radiš ovde! Pa ti moraš biti pokojni! Kako možeš još uvek biti živ? — uzviknu gazda strahovito preplašen.

— Dobri ljudi neće stradati. Kad sam onog dana upao u more, kralj mora poslao je svoje rakove vojnike i krabu generala da me odvedu u njegovu palatu. Kad sam ušao na kapiju, video sam da je unutra sve načinjeno od žeženog zlata. Našao sam svakovrsne đakonije gde me očekuju. Bilo je bresaka besmrtnosti i supe od ptičjih gnezda i hiljade drugih zamamnih jela. Divne nimfe vodale su me po vrtovima. Šteta što niste bili tamo, sve je bilo tako divno. Bilo je zlatnih vodenih bufala i zlatnih konja, zlatnih petlova, blistavog bisera, topaza, odeće koja vas greje ili hladi, već prema potrebi, i druge koje odolevaju plamenu, kao i trave što donose besmrtnost. . . oh, toliko čudesnih stvari. Međutim, posle dva dana sve mi se to dosadilo, jer sam ja samo jedan običan čovek, neznalica. Pre no što sam krenuo, kralj mora ponudio mi je da izaberem jednu nimfu za suprugu. Moram priznati da sam se smesta pograbio za najlepšu od svih, ali je ona odbila da pođe u svet ljudi, pa sam tako morao da je ostavim. Tad mi je kralj rekao da mogu da izaberem jednu od njegovih dragocenosti, ali sam odgovorio da mi ništa nije potrebno. Kad me zapitao zašto, rekoh da sam već imao dve dragocenosti, ali kad sam ih prodao gazdi imao sam od njih samo neprilika. On je navaljivao da moram nešto uzeti, inače će se uvrediti, pa sam tako

uzeo ovaj čopor gusaka. Kad sam odlazio čvrsto mi je stegao ruku i rekao da ga češće posećujem, jer me je jako zavoleo. Treba samo da zakucam devet puta i glasno niknem:

— Ja sam, Ma Caj, dobar i pošten čovek — a gada će se vrata otvoriti.

Gazda se zapanjio kad je sve ovo čuo. „Baš je glupak ovaj čovek", pomisli u sebi. „Da sam ja bio na njegovom mestu, učinio bih sve nimfe svojim naložnicama, a zatim bih se otresao kralja, pa bi čitavo njegovo kraljevstvo i sva njegova bogatstva pripali meni".

— Ma Caje, — reče gazda glasno — hoćeš li me gamo odvesti ako ti poklonim sve bogatstvo što imam?

— Nije mi potrebno nikakvo tvoje bogatstvo, jer su to obične trice i kučine! — odgovori Ma Caj prezrivo.

— Oprosti mi. Oprosti moje nekadašnje greške. Otsad ću te poštovati i uvažavati, samo me tamo odvedi — zamoli gazda padajući na kolena.

— Baš si bedan — reče Ma Caj. — Odvešću te, ali samo pod uslovom da me bezuslovno slušaš. Najpre, ne smeš nikome reći gde ideš, drugo, moraš nabaviti jedno drveno bure za mene i jedan zemljan krčag za sebe i dati mi jednu gvozdenu šipku da udaram po buretu.

Gazda sve ovo ispuni, pa su domalo plovili po pučini.

— Ma Caje, zar nije vreme da počnemo s udaranjem? — zapita gazda.

Ma Caj udari nekoliko puta lakim udarcima šipke po svom drvenom buretu. Gazda je bio vrlo nestrpljiv, jer je žudeo da orobi krajka i otme nimfe, pa zato reče Ma Caju da udari šipkom po ćupu, jer će jače da odjekne.

Bum, bum, bum, zalupa Ma Caj. Gazda postade još nestrpljiviji. Zatraži da Ma Caj udari iz sve snage, dok je on vikao:

— Ja sam, Ma Caj, dobar i pošten čovek!

Bum! Bum! Bum! Ma Caj udari po zemljanom ćupu iz sve snage. Ćup se razbi. I tako potonu gazda, potonu pravo na dno mora.

FENIKSOVO PERJE (BAJKE O ŽIVOTINjAMA)

ЧАЧАТАТУТУ И ФЕНИКС

Чачататуту је најмања и најружнија од свих птица, док је најлепша и најплеменитија Феникс.

Једном је Чачататуту снела три јајета у свом гнезду у трави. Али сваког дана, кад би птичица одлетела, један Скочимиш, који је живео у оближњој рупи, дотрчао би да јој једе јаја. Већ су два била пропала. Јадна Чачататуту била је сва ван себе од жалости, те одлете до Феникса да се пожали на Скочимиша.

— О Фениксу, краљицо свих птица! — рече она сва ојађена. — Види како сам уцвељена! Подли Скочимиш појео ми је два од свега три јајета, колико сам имала. Тако сам већ изгубила два своја детенцета, па сам дошла да затражим да осветиш неправду.

Феник није волео да га гњави мала Чачататуту, једва велика као прст, па рече набусито: — Зар не видиш да сам у послу? Како можеш да ми досађујеш таквим ситницама? У сваком случају, дужност је мајке да пази на свој пород. Сем ње нико други то неће учинити. Једино је твоја дужност да чуваш своју иородицу.

Чачататуту се још више ојади кад виде да Феникс и не хаје за њену муку па продужи: — Али ја сам дошла теби, јер си ти краљица свих птица. Молим те, смилостиви се, и не сматрај да узалудно дижем галаму јер се ради о ситници. Чак и ситница, ако се о њој нисмо постарали како треба, може једног дана да проузрокује велику несрећу. А уколико до тога дође, мене не криви.

Али Феникс не хтеде ни да је слуша, већ је само нешто гунђао и певушио.

Чачататуту се уплаши да је Феникс није чуо, па запита: — Зашто само гунђаш и певушиш? Запамти моје речи: ако једног дана нека ситница доведе до велике несреће, немој мене да кривиш.

Феникс и даље није обраћао пажњу, те је само нестрпљиво гунђао. Чачататуту није знала шта ће друго, већ одлете.

И тако се Чачататуту тужно вратила своме гнезду. Пуна мржње, ишчупа влат траве и од њега начини стрелу. Затим седе на гранчицу оближњег дрвета и поче да чека мотрећи будно на прождрљивог Скочимиша.

И доиста, ево ти њега да прождере и последње јаје. Чачататуту је била тако бесна да је стрелом пробола Скочимишу 'око пре но што је овај и схватио шта се догађа. Бол је толико избезумио Скочимиша да је трчао наоколо и цичао.

У својој избезумљености, Скочимиш утрча у ноздрве Лаву који је таман дремао крај воде. Тргнут из сна, Лав скочи у воду и не знајући шта му је то запало у ноздрве.

Међутим, у том часу је баш један Змај доконо пливао водом. Кад је изненада угледао Лава где се на њега стрмоглавце баца, он, у страху да ће га Лав задавити, одлете право у небо. Случајем налете право на Феникса, обори му гнездо и разби јаје.

Феникс се избезумио од беса те прекоре Змаја: — Ти си Змај, ја сам Феникс. Ти живиш у води, ја живим на копну. Ми се никад не сукобљавамо. Зар не схваташ да ми Феникси лежемо само једно јаје годишње и имамо само једно детенце? Зашто си морао да излетиш из своје водене куће, преврнеш моје гнездо и разориш ми јаје?

— Нисам ја крив, Фениксу, — одговори Змај. — Док сам полако пливао, један лав се стрмекну у воду и хтеде да ме прождере. Због тога сам морао да полетим у небо. А твоје гнездо сам оборио сасвим случајно и тако уништио твој пород. Лав је погрешио што је скочио где му није место. Он је крив. И тако Феникс оде код Лава.

— О, мудри Фениксу, — рече Лав — не смеш мене прекоревати! Мирно сам дремао на обали кад ми један

Скочимиш улете право у ноздрве. То ми проузрокова такав бол да сам скочио у воду. Видиш, то је стварно Скочимишова кривица. Иди и њега изгрди.

И тако Феникс оде код Скочимиша.

— О, племенити Фениксу, — рече Скочимиш с поштовањем, — није то уопште моја кривица, већ је за све крив Чачататуту. Лепо сам ишао травом, кад ми она изби око стрелом. То ме је толико заболело да су ми се од избезумљености лавље ноздрве учиниле као рупа у земљи. Само је Чачататуту крива за све. Иди и запитај је, па ће ти она сама то потврдити.

Ништа Фениксу није друго преостало но да оде и запита Чачататуту.

Чачататутин одговор био је врло свечан. — О, Фениксу, зар ти нисам рекла? Није требало да ме презреш само стога што ми је тело мало, перје кратко, снага оскудна а лепота никаква! Сматрао си као посигурно да од мене никаква штета не може происходити, да су моји јади безначајни, па си ми најзад рекао да свака мајка птица треба да чува свој пород, а не да тебе узнемирава! Како је сад, пак, то испало да твоји јади нису безначајни? Како је то испало да ниси чувао свој пород како треба, но луташ наоколо и све одреда прекореваш? Кад је Скочимиш јео моја јаја, онда је то била ситница, зар не, али кад је Змај претурио твоје гнездо и разбио теби јаје, онда није ситница? Ја морам своја три јајета да снесем у траву а затим сваког дана да идем и себи тражим ручак, док ти своје једно јаје снесеш на дрвету. Теби је много лакше да очуваш своје јаје но што ми, јадне чачататуте, можемо. Па што онда ниси чувао јаје како треба? Зар те нисам упозорила на време да не кривиш мене ако се од ситнице испили голема невоља? Зашто онда, сад мене кривиш?

Феникс се веома много постидео и покуњен одлетео.

ЗАШТО БЕЛИ ЗЕЧЕВИ ИМАЈУ ДУГЕ УШИ

Беше некад време кад су сви бели зечеви имали плаве очи и кратке уши. Како то да данас имају црвене очи и дуге уши? Па, ево вам приче о томе; можете и сами прочитати како се то догодило.

Давно, давно живела је једна стара мајка зечица са својим синчићем у једној јазбини на подножју брежуљка. Кад је зече одрасло — а било је сасвим бело — постаде ти од њега зекоња далеко већи и јачи но мајка. Али што је Зец већи постајао, све је лењи бивао; а што је лењи бивао, све је безобразнији и дрскији постајао. Чак и кад се прописно замомчио, још увек се понашао као да је материна маза, па би се само ваљушкао не хотећи ни да се покрене. Није никад хтео да се постара ни за свој ручак, већ би увек говорио:

— Знаш, мамице, још сам млад.

Избирао је само најсочније посластице, али се убрзо није задовољавао да замоли, већ би просто отимао комаде из мајчине руке, а најзад почне гласно и јасно да се жали како не живе у одговарајућим станбеним приликама, па им ваља тражити бољи стан.

Једне ноћи, љут на мајку без икаква повода, јер је сирота жена угађала колико је могла, он се издра на њу:

— Моје крзно је бело, зар не? Зашто ме онда пушташ да спавам на овом обичном, прљавом кре

вету? — па уопште не хтеде да легне док му мати није набавила нову, снежно-белу постељину.

Једнога дана сирота Зечица оде да тражи храну, па се пентрала по горама и верала по гудурама, док је њен лењи бели синак као обично остао код куће да чмава. Бура изби, те сирота Зечица покисну до голе коже. Упркос томе, тражила је храну читав дан, али није успела ништа да нађе. Већ је ноћ пала кад је, празних руку, најзад напипала пут кући. Синак је стајао на прагу и нестрпљиво је очекивао, јер су му црева крчала. Кад угледа да долази празних руку, разбесне се и простачки издра на мајку:

— Тако дакле! Најзад си стигла! Већ сам помислио да си успут крепала — рече. — Што си толико закаснила? Како си смела да се вратиш без ичег за вечеру?

Стара Зечица одврати жалосним гласом:

— Дете моје, — рече — сад си већ стасао, па можеш и сам да пођеш трбухом за крухом. Не смеш се вечито ослањати на мајку.

Природно да синак, који је увек био материна маза, није могао да поднесе чак ни овако благо изречену подуку.

— Добро! — промрмља полугласно. — Отсад, како ми се чини, важиће правило: У се и у своје кљусе!

Стара Зечица је стварно претерано волела свог сина. Нежно га помилова по глави и рече:

— Не љути се, дете моје. Данас је падала страховита киша. Стога нисам могла наћи ништа од хране. Али преостало је у остави још пола репе за тебе. Иди и поједи — читаво парче је твоје.

И тако је за читав дан син појео само пола репе. Кад је легао у постељу био је толико гладан да није могао ока да сведе, већ се читаву ноћ превртао и гицао ван себе од беса.

— Како се то моја мати усуђује да помисли да ја могу да нађем храну? — говорио је самом себи. Како ја могу, кад она не може?

Следећег јутра рече мајци:

— Данас ћу се ја лично побринути себи за храну — па се с тим речима стušти на врата. Било је то први пут да се ово момче, права материна маза, икад упути да тражи храну, а још

мање да иде сам па га стога мати журно позва рекавши му да би било боље да заједно иду. Међутим, луцкасти млади Зец гордо и тврдоглаво одби рекавши:

— Од данас важи правило: У се и у своје кљусе!

Кад је изашао, он поче да тражи храну трчећи насумце од дрвета до дрвета, од рупе до рупе, од шумарка до шумарка. Тражио је и тражио, док му се најзад табани не подбише а читаво тело покри блатом, али није успео ништа да нађе.

— Па где ли се само крије то свеже, слатко воће и поврће? — запита се Зец. — Зашто не могу да га нађем? Моја мати увек успе.

Био је све нестрпљивији, па је и даље тражио гледајући лево-десно, чак сањарећи да ће успети да нађе нешто боље но што је обично воће и поврће. Упркос таквим сновима, није успео да нађе ни залогајчић.

Баш грозно! Баш страшно! Толико је огладнео и уморио се да седе под једно велико дрво да предахне. Оног часа кад је на четири стране света испружио своје уморне краке по земљи, не само што је заспао, већ је сместа и захркао.

Слатки сан белог Зеца био је нагло пресечен дугачким, отегнутим завијањем. Успео је да отвори сањиве очи, па угледа једног џиновског суровог вука да к њему јури. Зец уздрхта, врисну, па се нададе у бег да спасе русу главу, а вучина се натисну за њим. Срећом, млади Зец је имао оштре очи и хитре ноге. У подножју брда пред собом угледа једну омању рупу, па се стушти к њој из све снаге, летећи као стрела кад се отисне с лука. Вучина стиже до рупе, али виде да је превелик да би се у њу могао стиснути. Зато отпоче да гребе на отвору шапама и зубима, ама све узаман. После неког времена батали се ћорава посла и оде својим путем.

Бели Зец је сачекао док није био сигуран да се вук удаљио, па се онда плашљиво извуче и настави да трага за храном. Убрзо наиђе на једну бару коју су биволи употребљавали као брлог. Сад је већ умирао од глади и жеђи, па појури на воду да утоли жеђ. У бари је било много пијавица, али Зец о њима појма није имао, па није ни помислио да најпре погледа куда тура нос.

Таман је почео да пије, кад се једна велика пијавица уврте и чврсто посади Зецу на њушку. Зека снажно кину и преплашено отскочи. Авај, како га је врх њушкице јако болео! Преплашено поче да се чеше, па тек уз велике муке успе да се отресе пијавице. А тамо где се пијавица била припила, отпоче да тече крв.

Док је пролазио кроз шумарак, потпуно прегладнео, наиђе на једно ониско дрвце прекривено густим гроздовима ниских зрелих бобица. Неколико веверица и птица већ се било потукло око слатких плодова. Зец је био пресрећан! Као стрела полете, растера веверице и птице, па отпоче да се наслађује бобицама. Биле су слатке и сочне, те је зобао грозд по грозд као да никад неће стати. Заборави и на умор, и на подбијене табане, и на своје страшно искуство са великим вуком,. и на пијавице, па чак заборави и на мајку.

— Ох, какво божанствено место! — узвикивао је. — Место као поручено за мене! Отсад ће увек бити овако: У се и у своје кљусе!

Пошто се сит најео, Зец сведе очне капке и брзо заспа.

Сунце зађе, ноћ паде. Ваздух постајаше све прохладнији. Изненадни налет хладноће пробуди Зекана из дремежа. Сав смрзнут и врло, врло уплашен, скочи на ноге, па пође кући, док му је сваки мишић на телу био укочен и болан. Била је мркла ноћ кад је стигао кући, а тамо затече мајку где га пуна стрпљења чека пред улазом у јазбину. Кад угледа своје чедо где се враћа кући, била је пресрећна, па га ухвати за руку и нежно рече:

— Сине, мој сине, стигао си! Да ли си успео данас ма што да нађеш за јело?

— Наравно! — обрецну се син.

— Ништа ти се успут није догодило? — настави мати брижно да се распитује.

— А шта би ми се могло догодити? — слага зец. Наравно да је мати и сама могла видети да му њушкица крвари, па стога рече:

— А што ти је онда њушка крвава?

Ово питање толико разљути момка да дрекну:

— А шта се то тебе тиче? Отсад, како сам рекао, биће: У се и у своје кљусе!

Стара Зечица, знајући добро како јој је син пргав, не смеде ништа да проговори, већ му само рече да легне, пошто је већ јако доцкан.

Рано идућег јутра она по обичају изађе да тражи храну, док се син лењо излежавао у кревету. У подне и он устаде, па пошто је био јако гладан изађе да тражи храну. Идући једном стазом, сећајући се слатких бобица које је јуче у сласт смазао, ишао је у нади да ће данас наћи нешто још боље, па тако изненада угледа једно поље пуно великих, сочних диња. Поветарац дотера љупки мирис зрелих диња њему до њушке, тако да му вода пљусну на уста. Осврте се, па пошто никог не виде, увуче се у поље и поче да сатире једну дињу за другом. Пошто се довољно набокао, он понесе неколико кући. Мајци хвалисаво рече да су то дивље диње које је нашао да расту дубоко у планини, међу страшним гудурама. Мати га даље није запиткивала.

Тај дан провео је срећно код куће, кусајући слатке диње. Кад их је докусурио, опет помисли на оно дивно место где су расле, тако велике и слатке. . . Пре но што је и знао шта чини, већ је каскао низ стазу која води до поља. Тамо опет никога није било, те он дрско ускочи и отпоче да краде. Али овог пута наиђе власник њиве и угледа како дрски Зец краде диње. Сељак се разбесне, на прстима се привуче, подиже обрамицу и нанишани да Зеца тресне по глави. Срећом ударац промаши, иначе би га начисто усмртио. Зец се стушти кући, док је сељак псовао:

— Битанго! Разбојниче! Показаћу ја теби!

Зекан отрча кући, смртно преплашен, па се завуче у ћошак. Није ништа поверио мајци шта се догодило, а она, блага душа, није ни сањала да јој се син упутио стазом лоповлука.

И сељак оде кући, скува велики лонац густог пиринча, па га је дотле кувао и искувавао док не доби меку, али чврсто лепљиву масу. Затим од ње направи страшило, па га постави на њиви.

Следећег дана Зекан се опет појави да краде диње. Кад се приближио, виде страшило где стоји, па сместа поче да бежи. Али кад се после неколико корачаји окренуо и видео да се

страшило ни макло није с места, Зекан га добро осмотри, па се увери да је страшило сасвим непокретно. Нато се Зекан окуражи, па најзад покуци неколико груменчића земље и поче њима да се баца на страшило. Али оно ни абера не даје од себе. Ово наведе Зекана на помисао да је оно, ма шта било, неко глупо створење с којим је лако изаћи на крај. Зато му сасвим близу приђе и потсмешљиво рече:

— Добро јутро, ујаче!

Никаквог одговора! Зец се још више ослободи, приђе корак ближе па се раздра:

— Хеј, ујаче! Добро јутро!

Опет без одговора. Ово га разљути, па отпоче да се дере:

— Хеј! Зар не можеш да се одазовеш кад ти се лепо обраћам? Хајде, зуцни нешто, иначе ћу те прописно издеветати!

И притом удари десном шапом по страшилу. Наравно да је шапа утонула у меко тесто.

— Какав одличан ударац! — помисли Зец покушавајући да ослободи шапу. Узалуд је вукао. Шапа се чврсто била залепила.

— Тако, дакле, нећеш да ме пустиш? — узвикну Зец љутито. Луцкасти Зекан мислио је да га је страшило намерно ухватило за руку, па га стога удари другом шапом, која се такође залепи, док је страшило остајало мртво-хладно и немо.

— О ти, проклето, мутаво чудовиште, пребићу ти све кошчице у телу! — развика се Зец бесно покушавајући да га удари обема стражњим ногама. На несрећу, обе ноге се чврсто улепише у тесто. Избезумљен од беса, Зец поче да уједа страшило, па му се тако и глава улепи.

— Откуд овај глупак може да ми буде достојан супарник? — мислио је Зец, ван себе од љутине. Дрмусао је тело непријатеља мислећи да ће га оборити, али на свој ужас виде да му се тело читаво залепило. У борби да се отргне, очи му поцрвенеше и подлише крвљу.

Баш у том часу појави се сељак из куће. Виде младог зекана чврсто улепљеног у тесту, па се гласно насмеја:

— Ха, ха, ха! Лопужо ниједна! Овог пута сам те живог укебао! Нећеш ми више красти диње, јемчим ти!

Дотле се и млади Зекан најзад досетио да је „човек" који је стајао у пољу стварно начињен од теста! Био избезумљен од страха, па поче да преклиње:

— Мили, драги чикице! Молим вас пустите ме! Обећавам да никад више нећу красти диње. О, милостиви чикице! Молим вас, молим вас пустите ме!

Луцкасти мали Зекан изгледао је толико жалостивно да се сељак најзад сажали и одлучи да га ослободи. Али како, кад је сав био улепљен — све четири шапе, глава, па и читаво тело, све је било утонуло у тесту. Само су још уши вириле. Није било друге но прихватити за уши и потеглити.

И тако сељак шчепа Зекана за ушеса и потеже из све снаге. Вукао је и теглио да Зекану уши почеше да бивају све дуже и дуже. И тако и дан-данас зечеви имају дуге уши.

Али зашто су белим зечевима очи црвене? Па ето, сељак је скинуо зекану са тела читаво тесто и ослободио га. Само није успео да скине танку навлаку крви што се била превукла Зецу преко очију. Стога, ето, и дан-данас сви бели зечеви имају црвене очи и дуге уши.

ПРИЧА О МАЛОЈ КАМИЛИ

Била једном ћерка неког врло богатог човека која се заручила за сина једног високог службеника. Њен мираз био је стотину белих камила, а међу њима се налазила и једна мала камила тек одбијена од сисе, коју су отргли од мајке да би напунили стотину потребну за мираз.

Мајци Камили њено дете је веома много недостајало. Али је Малој Камили мајка недостајала још више, те побеже из каравана и потрча да је нађе.

Саплитала се преко трња и пробијала кроз рогоз, понекад заставши да начуљи уши и ослушне.

— Како би то добро било кад бих опет крај ње спавала — рече самој себи. — Како би добро било опет видети њене очи које су као сунце и месец, како би добро било пити њено млеко које је боље но најнежнија трава, и мазити се око ње!

Док је тако размишљала, дође до једног језера, превеликог да би га могла прећи.

Стајала је ту не знајући шта ће, кад једна огромна риба промоли главу из језера. Она се сажали на Малу Камилу те је пренесе преко.

На другој страни језера Мала Камила се већ осећала срећнијом. Међутим, и ту је лоше прошла, јер је ухвати неки пастир и привеза уз једну своју камилу.

Малој Камили је толико недостајала мајка да је непрекидно плакала.

Кад туђа камила сазнаде шта је, ражали се, те прегризе конопац и ослободи је.

Мала Камила хитро отрча, убрзо стиже до места где је раније живела и нађе мајку.

Међутим је мајци толико недостајало њено детенце да је већ била на самрти. Лежала је у трави и плакала. — Детенце моје, — рече — мајка ти умире. Слушај ме пажљиво. Кад будем умрла, остани крај мене три дана. Тада ћеш видети како ће на мојој глави израсти три влати траве. Мораш их прегристи на три места и појести. Затим иди у правцу севера и потражи свог брата. Препознаћеш га по стасу — врло је мали— а на грбини има необично дугачку белу длаку. Остани код њега, па ћеш тамо безбедно живети. И запамти, док будеш ишла брату, не смеш никад да спаваш на хумкама земље, нити да спаваш на местима где су претходно људи логоровали. Спавај увек на јужној страни обронка. Кад будеш нашла брата, чини што и он, и увек иди у средини каравана. . .

Мајка Камила умре сузних очију.

Три ноћи касније три влати траве никоше на њеном челу. Мала Камила их поједе и крене да тражи брата.

Мала Камила била је врло радознала, па пожеле да спава на хумци. Али кад је то покушала, виде да је ту ветровито и хладно, па се сети мајчиних речи.— Сад видим — рече. — Била је у праву кад ме је саветовала да не спавам на хумкама.

Али је Мала Камила и даље била необично радознала.

— Једне ноћи покушаћу да спавам на месту где су раније људи логоровали — помисли у себи. И следеће ноћи тако и учини.

Међутим, врло је лоше спавала, јер су многобројне животиње ту долазиле и њушкале тражећи отпатке хране.

Опет се сетила мајчиних речи. — Мајка је била у праву — помисли. — Сад видим зашто ми је рекла да никад не спавам тамо где су људи логоровали.

Треће ноћи Мала Камила учини онако као што ју је мати подучила, те заноћи на јужној страни обронка. Ту је провела

врло мирну ноћ — није нимало осећала хладноћу нити су је друге животиње узнемиравале.

Четвртог дана нађе брата.

Мала Камила још увек је била необично радознала. — Питам се само зашто баш морам да идем уз брата, — мислила је — и зашто морам да идем у средини каравана?

Покушала је намерно да иде на челу, али су је огорчене камиле предводнице каравана уједале за стражње ноге.

Затим је покушала да иде на зачељу, али ју је девојчица пастирка непрекидно тукла.

Затим је покушала да иде са стране, али је ту искусила да је узвитлан песак заслепљује.

И тако се Мала Камила најзад држала уз брата и ишла у средини. Сад је све било у најбољем реду. Док се велики брат старао о њој могла је увек да пасе најбољу траву, увек је имала довољно воде да се напоји и брата да се поразговара. Њен живот је стварно био сасвим срећан.

— Све што је мати рекла, било је савршено тачно — помисли Мала Камила.

ДЕЧАК И ЦВРЧАК

Кад се Кити, дечак од једанаест година, вратио кући с оцем после читавог дана узалудног тражења цврчка, имао је чудесно осећање — откриће да је његов отац изврстан друг за игру. Кити је био изванредно осетљиво дете. Једном, кад му је било пет година, његов отац је узео штап да га због нечег казни, али Кити толико пребледе од препасти, да оцу штап испаде из руке. Одувек се много плашио оца, ћутљивог човека од четрдесет пет година.

Био је мали за своје године, отприлике раста деце од девет или десет година, а капутић који му је мајка била начинила пре годину дана, мислећи да ће брзо израсти, још увек је изгледао простран и дугачак. Његово витко, детиње тело изгледало је још тање због несразмерно велике главе и пара крупних, црних, враголастих очију и буцмастих, округлих образа. Није ишао обично, већ поскакивао и цупкао, а по својим осећањима био је још увек право дете. Кад је његов брат био у његовим годинама био је од велике помоћи мајци, али Кити не. Сад је брат већ био покојни, а једина сестра удата у другом граду. Кити је можда био помало размажен, јер се његова мати, снажно грађена али тужна жена, могла разведрити само кад би видела његове несташлуке и ђаволуке.

По своме изгледу и осмеху још увек је изгледао детињасто, те је и осећао снажне радости и жалости детињства.

Кити је волео цврчке као што их само дечаци могу волети, па је са детињским чистим одушевљењем и песничком маштом налазио да су лепота и грађа инсекта нешто потпуно савршено,

племенито и снажно. Дивио се цврчковим сложеним чељустима и сматрао да ниједна на свету животиња крупнија телом нема тако лакирано, оклопљено тело и ноге. Мислио је: кад би једна животиња величине пса или свиње имала такву телесну грађу — али не, није било животиње с којом би га могао упоредити. Цврчци су били његова страст још од раног детињства. Као и сва сеоска деца, он се с њима играо и могао да оцени вредност једног цврчка по његовом цврчању, величини ногу и углу под којим су постављене, као и по сразмери и облику главе и тела. У његовој соби био је један прозор окренут северу који је гледао у башту, и док је лежао у кревету и слушао песму цврчака чинило му се то најлепшом музиком на свету. Њему је то претстављало све што је добро, снажно и лепо на свету. Конфуција и Менција је брзо научио од оца, који му је био и учитељ, али исто тако брзо и заборавио; али песму цврчака је разумевао и памтио. Саградио је под прозором гомилу од цигала и камења како би их примамио. Ниједан одрасли то није разумевао — поготову не његов строги и хладни отац — али је данас први пут изашао с Китијем и пео се уз обронке планине тражећи цврчка који би могао постати првак у борењу.

Кад је Китију било шест година догодио се један знаменит догађај. Био је донео једног цврчка у разред, а наставник га је открио и згазио. Кити је био бесан, па кад се учитељ окренуо, скочио је са седишта, узјахао учитеља и, на увесељавање свих ђака, почео из све снаге да га туче својим малим песницама, све док га учитељ није збацио.

То поподне посматрао је оца како ћутећи прави мрежу са бамбусовом дршком ради хватања цврчака. Кад је мрежа била довршена, отац му рече:

— Кити, донеси бамбусову кутију. Ићи ћемо на Јужне брежуљке.

Његовог ученог оца било је срамота да објави да ће хватати цврчке.

Али Кити је разумео. Пошао је с оцем и осећао се као о празнику. Било је то као да је његова дечачка молитва услишена. И раније је ишао да хвата цврчке, али никад није

имао своју мрежу. Осим тога, никад му није било дозвољено да иде на Јужне брежуљке, удаљене отприлике миљу и по, мада је знао да је тамо препуно цврчака.

Био је јули, дан врео. Отац и дете, с мрежом у руци, јурили су по обронцима брда, пробијали се кроз честар, скакали преко јаруга, подизали камење и загледали ослушкујући онај најважнији звук, оштро, метално цврчање доброг борца. Нису нашли неког првака, али су утврдили да су њих двојица добри другови. То је било дивно, ново осећање за Китија. Видео је да би очеве очи блеснуле кад би зачуо јасно, оштро цврчање, а чуо би га где полугласно куне кад би им цврчак побегао у жбуње. При повратку, отац се непрекидно вајкао што су једног дивног били испустили. Први пут је његов отац био човечан, а Кити га је стога волео.

Отац се није потрудио да му објасни одакле се тако изненађено загрејао за цврчке, а Кити, мада је потајно био одушевљен, није смео да пита. Кад су се вратили кући, он виде мајку где стоји на прагу чекајући да се врате на вечеру.

— Да ли си ухватио штогод? — запита мајка брижно.

— Нисам! — Очев одговор био је озбиљан, а у гласу се осећала огорченост због неуспеха.

Кити се због овог јако зачудио. Кад су те ноћи остали насамо, он запита мајку:

— Реци ми, мајко, зар и тата воли цврчке? Мислио сам да сам ја једини.

— Не, не воли их. Он то мора.

— Зашто?

— Због цара. Твој отац је старешина у нашем селу. Добио је наређење из града да ухвати једног цврчка, доброг борца? А ко сме да не послуша цара?

— Не схватам. — Кити је био још више збуњен.

— Ни ја. Главно је да твој отац мора да ухвати једног доброг цврчка у року од десет дана, иначе ће изгубити своју службу и морати да плати казну. Пошто смо исувише сиромашни да би могли да платимо, то би морао да иде у затвор.

Кити ово није успео да разуме, али ништа даље није питао. Само је схватио да је то од страховите важности.

У то време владало је међу дворским дамама велико одушевљење за борбе цврчака, падале су тешке опкладе, а врхунац је био годишње првенство које се одржавало средином јесени. Била је то стара традиција на двору, јер је познато да је последњи цар династије Сунг посматрао борбе цврчака док је војска Џингис Кана улазила у престоницу. Област Хвајин, где је Ченг живео, није била позната по одличним борцима, али је прошле године један чиновник био нашао једног доброг борца и послао га на двор. После тога је један принц написао писмо гувернеру покрајине тражећи му да пошље неколико цврчака за јесења такмичења, а гувернер је наредио свим начелницима да му из својих срезова пошљу најодабраније примерке. И тако је од принчевог захтева постала царска наредба, бар колико се тицало обичног народа. Цене добрих цврчака одмах скочише, па су људи плаћали велике суме само да би се дочепали доброг и борбеног цврчка. Борбе цврчака постале су омиљено занимање и људи на селу, па су они који су имали снажне борце нерадо хтели да се од њих одвоје, макар им понудили и велику суму новаца.

Неки сеоски кметови су искористили прилику да од сељака извуку новац тврдећи да је потребан за куповину цврчака намењених цару, па се то називало . „цврчкова пореза“. И Ченг је могао да покупи доста новаца из села, пола себи да задржи, а за другу половину да купи неког доброг цврчка. Међутим, он то није хтео. Од њега је затражено да нађе доброг такмичара, па ће отићи и сам га ухватити.

Кити је учествовао у очевим бригама, па се осећао важним, јер је његова детиња разбибрига сада постала важна ствар којом се баве озбиљни, одрасли људи. Посматрао је очев израз лица док би се одмарали у некој густој хладовини. Отац би извадио лулу, запалио је, па би му се обрве мало подизале док би пућкао. Изгледало је као да жели нешто да каже, али би застао и пућкао на лулу, отворио уста, па наставио да пућка. Најзад, скоро са изразом кривца, рече:

— Кити, ако можеш, ухвати једног доброг борца за мене. Вредеће много пара.

— Како то, оче?

— Видиш, синко, на царском двору приликом празника јесени одржаће се такмичење за првенство. Победнику ће цар предати велику награду. .

— Стварно — лично цар? — узвикну Кити. — Зар и цар воли цврчке?

— Да — одговори отац оклевајући, као да му је неко срамно. признање прешло преко усана.

— Чуј, оче, ми бисмо могли да ухватимо неког доброг борца и освојимо првенство! — Кити је био страховито узбуђен. — Хоћеш ли онда моћи да видиш цара?

— Не, послаћу цврчка начелнику, а он ће га послати гувернеру. Уколико се цврчак буде добро показао, послаће га цару. Али мора добро да се покаже. Власнику победничког цврчка намењена је велика награда у сребрном новцу.

— Оче, ухватићемо једног и обогатити се!

Било је тешко обуздати детиње одушевљење. Међутим је отац, пошто је одао ову важну тајну, опет изгледао озбиљан. Устадоше и наставише трагање. Кити је сматрао својом дужношћу да ухвати оцу цврчка, а сматрао је да то мора да учини и због мајке, јер се често жалила како су сиромашни.

—; Ухватићу једног, а тај ће се борити, борити, све док не победи — рече дете.

Оцу је сада било мило што се Кити толико разуме у цврчке и може да му помогне. Три дана нису успели да нађу доброг цврчка, али их четвртог дана срећа послужи. Били су прешли врх брежуљка и силазили с друге стране где се налазио густ честар и високо шибље. Ниже на падини налазила се једна стара могила. Ивица гроба, дугачка неких педесет стопа, била је упадљива. Кити предложи да сиђу до могиле где би могли да ухвате ког доброг цврчка, нарочито стога што је тамо песак био црвенкасто-жуте боје. Они се спустише дуж једног малог потока и дођоше до места где је лежало много камених плоча

показујући место где је некад био гроб. Њихова нада била је оправдана. Цврчци су певали тог јулског поподнева, и то не неколицина, већ туцета њих углас. Кити је пажљиво мотрио. Једна жаба изненада искочи из траве испод његових ногу и нестаде је у једној рупи из које искочи један велики, дивни инсект скачући дугачким, снажним скоковима. Велики цврчак ишчезну. у једној подземној рупи скривеној каменим плочама. Отац и син чучнуше па су, преставши да дишу, слушали богато, звучно цврчање. Кити узе дугачку влат траве и покуша да истера инсекта из рупе, али он престаде да пева. Сад су били сигурни да се будући првак налази у тој рупи, али је њен отвор био премали да чак и детиње ручице продру. Отац покуша да цврчка истера димом, али без успеха. Затим Кити оде да донесе мало воде и усу је у рупу, док је отац пред отвором држао мрежу у приправности.

После неколико тренутака цврчак скочи право у мрежу. Био је прави лепотан, од врсте зване „црноврати", широких вилица, витког тела и снажних подвијених ногу. Читаво тело било је прекривено љуштуром, сличном фином мркоцрвеном лаку. Њихов труд се исплатио.

Вратише се срећно кући и поставише свој плен у један земљани крчаг на столу у очевој соби, брижљиво покривен комадом мреже од бакарне жице. Решено је да га отац однесе сутрадан у град и покаже начелнику. Жену је подучио да цврчка брижљиво чува од комшиских мачака, па затим оде да му донесе кестења за јело.

Кити је био ван себе од радости. Сваки час је улазио у собу да ослушкује инсектово цврчање и радосно га посматра.

Затим се догоди несрећа. Неко време се из крчага ништа није чуло. Кити куцну, али још увек никаквог знака од кретања. Цврчак је очигледно побегао. Није могао јасно да разабере у мрачном крчагу, па га однесе прозору и полако скиде мрежу како би погледао, кад цврчак одједном искочи и слете на полицу с књигама. Кити је био очајан. Брзо је затворио прозор и почео да гони инсекта по соби. У узбуђењу је заборавио да употреби

мрежу, па кад је успео да цврчка преклопи шаком истовремено му је пригњечио врат и сломио једну ногу.

Кити пребледе од препасти. Уста му се осушише, није могао ни да заплаче. Уништио је цврчка који је обећавао да постане првак државе.

— Десет генерација ти ово неће опростити! — прекоре га мати. — Умрећеш! Кад ти се отац врати, не знам ни сама шта ће с тобом учинити.

Кити је пребледео као мртвац. Најзад бризну у плач и побеже из куће.

У време вечери Кити се још није вратио. Отац је био бесан и ојађен, те је претио да ће га честито испребијати кад се буде вратио. Родитељи су сматрали да се он негде прикрио не смејући да се врати, али су веровали да ће доћи кад га глад буде натерала.

Око десет сати још увек нигде ни трага од детета, те љутња родитеља уступи место страховању. Изађоше с фењером у ноћ да га траже, а око поноћи угледаше дечаково тело на дну бунара.

Кад су га извукли, био је потпуно обамро. На глави је имао велику рану, али је из једне посекотине на челу крв још увек полако капала. Премда је бунар био плитак, читаво тело било му је потопљено. Осушили су га, превили, положили на кревет и ослушнули, па радосно чули да му срце још куца. Само је једва чујно дисање показивало да дете још живи. Потрес је био тако снажан да је Кити читав дан прележао без свести борећи се између живота и смрти. Увече чуше где мрмља у сну:

— Убио сам првака — црновратог, црновратог!

Следеће јутро Кити је могао да прогута мало чорбе, али је био сасвим друкчије дете. Као да је читав живот из њега ишчилео. Није могао да препозна ни оца ни мајку. Његова сестра, чувши за несрећу, дође да га посети, али ни њу није познао. Један стари лекар им рече да се дете смртно преплашило и да је његова бољка сувише дубока, тако да лекови до ње не допиру. Једине разумне речи које је Кити успео да изговори биле су: „Ја сам га убио!"

Срећан што је Кити макар остао у животу и с надом да ће убрзо оздравити, Ченг се присети да има још увек четири дана времена да ухвати другог цврчка. Нејасно се надао да ће, ако успе да ухвати једног доброг борца и покаже га детету, то можда помоћи при излечењу. Најзад, код оног старог гроба било је врло много цврчака. Немирно је спавао, а узору зачу цврчање у кући. Брзо устаде и по гласу оде у кујну, где виде једног малог цврчка како чучи припијен уз зид.

Тада се нешто чудно догоди. Док је отац стајао и посматрао, чудио се шта ће једном таквом малом цврчку тако снажна

гласина. Али зацврчавши трипут гласно, малишан скочи човеку на рукав, као да тражи да буде ухваћен.

Отац га ухвати и пажљиво испита. Имао је дугачак врат а на крилима цртеж у облику шљивиног цвета. Могао би да буде добар борац, али је био премален. Неће се ни усудити да га понуди начелнику.

Један младић из суседства имао је цврчка који је потукао све друге цврчке у селу. Хтео је да га да по скупе новце, али нико није могао да плати тако високу цену, па га најзад донесе Ченговој кући намеравајући да га њему прода.

Кад Ченг предложи двобој, младић погледа мајушног цврчка и, покривши уста рукавом, насмеја се. Два инсекта ставише у један кавез, а Ченг се толико постидео свог цврчка да је већ хтео да га повуче. Међутим, младић је упорно захтевао борбу желећи да покаже надмоћ свог цврчка, а Ченг, сматрајући да неће бити велика штета ако малиша буде убијен или осакаћен, пристаде. И сад су два инсекта стајала у једној ћаси и одмеравала се. Мали .је непомично стајао, док је велики ширио чељусти и надимао се жељан борбе. Младић поголица малог цврчка четкицом од чекиња да би га изазвао, али се овај и не мрдне. Младић га опет подбоде, док изненада малиша не потскочи, па се два инсекта ухватише у коштац. После једног тренутка видеше како је малиша подвио реп, подигао пипке и снажним скоком зарио вилице у противников врат. Младић брзо подиже кавез и прекиде борбу у нади да спасе свог љубимца. Мали цврчак подиже главу и победоносно зацврча.

Ченг је био необично изненађен и задовољан, али док је, с породицом посматрао нађеног инсекта, наиђе непримећено петао и хтеде да кљуцне цврчка. Малиша поче да бежи гоњен певцем, замало да доспе под удар његових канџи. Ченг помисли да је све изгубљено. Затим виде како петао маше главом, и примети да је мали цврчак безбедно узјахао петлу на врат и одатле га чупка. Сви су били изненађени и одушевљени.

Већ уверен у борбену моћ малог цврчка, Ченг одлучи да га пошаље начелнику објаснивши му све. Начелник није био много одушевљен, јер је сумњао у малишу, али ипак одлучи да га

опроба. Међутим, цврчак успе да победи све противнике. Чак изведоше и једног петла против њега, а мали с крилима као шљивин цвет понови на свеопште запрепашћење своју тактику слетања на петлов врат. Задовољан победником те области, начелник га стави у кавез од бакарне жице и посла гувернеру. Како је већ био последњи дан јула месеца, то га однесе хитро гласник на коњу.

Отац је чекао и надао се; један цврчак је изазвао синовљеву болест, други ће га можда излечити. Затим чу да је малиша постао првак читавог краја, те се његове наде још више појачаше. Вероватно ће протећи још читав месец пре но што сазна исход такмичења за првенство државе.

— Ух! — рече Китијева мајка мужу кад јој је он испричао о борбеној тактици малог цврчка. — Зар то није исто онако .као кад је Кити узјахао учитељу на врат и тукао га одназад?

Кити се још није био опоравио од потреса. Већином је спавао, а мати је морала силом да му сипа кашиком храну у уста. Првих неколико дана мишићи су му се грчили и јако се знојио. Лекар је опет дошао и видевши симптоме, изјавио да је Китију пукао жучни мехур од препасти, тако да му је читаво унутрашње лучење поремећено. Његова три духовна духа и седам животних били су такође преплашени. Биће потребно дуготрајно и споро лечење да се његова животна снага обнови.

После три дана Кити је још једном претрпео наступ грчева. Затим је једног дана изгледало да му је боље — био је то последњи дан јула, његова мати је добро запамтила — па је чак могао и да се насмеши кад је мајци рекао: „Добио сам!" Очи су му гледале у празно.

— Шта си добио?

— Добио сам.

— Али шта?

— Не знам. Али морао сам да добијем. — Изгледало је да још увек бунца.

Затим се поново обезнани, па је у дубокој несвести лежао пола месеца.

Узору, осамнаестог августа, мати чу где дозива:

— Мајко, гладан сам!

— Драго дете, оздравио си! — Мајка обриса очи скутом капута.

— Како се осећаш? — запита отац.

— Одлично, оче.

— Дуго си спавао.

— Доиста? Колико дуго?

— Скоро три недеље. Врло си нас преплашио.

— Зар је толико дуго трајало? Нисам ништа знао. Оче, нисам хтео да повредим нашег цврчка. Само сам покушавао да га ухватим. — Дечаков глас био је потпуно природан, а говорио је о догађају као да се јуче догодио.

— Не брини, Кити, — рече отац. — Док си био болестан, ја сам ухватио једног још бољег борца. Био је мали, али страховито добар борац. Начелник га је примио и послао гувернеру. Чуо сам да је све борбе добио.

— Значи да си ми опростио?

— Наравно да јесам. Ништа не брини, сине. Тај мали трапави цврчак можда ће постати и првак државе. Ти се само одмарај, па ћеш убрзо моћи да устанеш.

Породица је опет била срећна. Кити је добро јео, па се једино жалио да га бедра боле.

— То је врло чудно — рече мајка.

— Осећам се, мајко, као да сам претрчао стотине миља.

Мајка му је трљала ноге, док се Кити непрекидно жалио како су му бедра укочена.

Једног дана Кити је могао да устане и учини неколико корачаји. Трећег дана пошто се опоравио, мати и дечак су седели крај лампе после вечере и јели кестење.

— Ово је као кестен-пире који сам јео у двору — рече Кити узгред.

— Где?

— У царском двору — одговори Кити не знајући колико његове речи чудно звуче родитељима.

— Мора бити да си сањао.

— Не, мајко, био сам тамо. Сећам се добро. Све госпође су биле одевене у црвено, плаво и златно, кад сам био изашао из свог златног кавеза.

— То си све сањао док си био болестан.

— Не, истина је. Веруј ми, мајко, био сам тамо.

— Па шта си. видео?

— Били су људи дугих брада, а био је и један човек који је морао бити цар. Сви су дошли да ме виде. Мислио сам само на оца и рекао самом себи да морам победити. Кад су ме пустили из кавеза, видео сам једног крупног момка. Имао је дугачке пипке, па сам се плашио, све док борба није почела. Из ноћи у ноћ борио сам се с јединим мишљу да морам победити ради оца. Последње ноћи борио сам се против једног риђокосог. Изгледао је страшан. Али ја се више нисам плашио. Пошао сам к њему, али кад он приђе мени, ја отскочих. Био сам у одличној форми и осећао се необично лак и спретан. Напао сам његов реп и угризао за једну од предњих ногу. Разљутио се и навалио на мене раширених канџи. Учинило ми се да сам пропао, али сам некако успео да га угризем. Тад се он збунио. Видео сам да му око крвари. Тад сам му скочио на врат и докршио га.

Кити је све то тако убедљиво причао да су га родитељи немо слушали знајући да савршено верно описује оно што је у сну видео.

— И тако си постао првак државе? — запита отац.

— Мислим да јесам. То сам толико желео. Само сам на тебе мислио, оче.

Родитељи нису знали да ли да поверују или не. Дете није лагало, то су знали. Најзад, сачекаће и видети.

Мали цврчак, послат у златном кавезу, стигао је у престоницу само један дан раније но што ће такмичење почети. Гувернер је врло много ризиковао шаљући тако малог цврчка. Ако се инсект добро покаже, све ће бити лепо и красно, али ако пропадне, сви

ће се потсмехнути и рећи да је гувернер подетињио. Дрхтао је при тој помисли. Писмо од три хиљаде речи којим је објаснио вредност цврчка било је сасвим необично, истовремено покорно и хвалисаво.

— Мој пријатељ је луд — рече принц, пошто је прочитао писмо.

— Зашто не пробаш тог цврчка? — запита његова жена, царева кћи.

Одважни мали борац се борио страховито снажно. Колико су могли видети, није се нимало уплашио кад су га ставили у једну зделу заједно с првацима осталих покрајина.

После прве вечери, кад је малиша покосио једног цврчка скоро двоструко већег од себе, малог с крилима као шљивин цвет су сматрали чудом и само о њему причали у двору.

Из вечери у вече, малиша је добијао. Истина је да је као преимућство имао своју лакоћу и спретност. Док му ниједан борац није могао прићи, он је увек збуњивао веће противнике својим муњевитим нападима, па би уједао противника ту и тамо, све док не би са смртном тачношћу задао последњи ударац. Његови подухвати су изгледали невероватни.

Борбе су трајале пет вечери, од четрнаестог до осамнаестог августа. Последње вечери он постаде првак. А следећег јутра мали првак је ишчезао из кавеза.

Кад је Китијева породица ово сазнала, отац заплака, а сви су били ван себе од радости. Отац обуче своје најлепше одело и поведе дечка код начелника. Начелник рече оцу да ће га поставити за почасног члана школе у главном граду и да ће добијати месечну плату.

Породично стање се поправило, па је убрзо и Кити могао да оде у град у школу. Кити не само што је био збуњен кад би се причало о њему, већ је сасвим престао да посматра борбе цврчака. Није више могао да издржи.

Доцније је Кити постао угледан човек тако да је могао своје остареле родитеље да помаже. Његов отац, који је у међувремену постао и деда, неуморно је причао причу о свом

сину, свакипут је све лепше и лепше дотерујући, а увек би завршио речима:

— Има много начина да се синовљева љубав покаже. Кад је нечије срце добро, духови неба и земље увек ће бити милосрдни према онима који воле своје родитеље.

БАКА И ТИГАР

Беше једном једна бака, па је једног јутра, чистећи под, нашла бакарни новчић. Она стави новчић у свој мали црвени ћуп за пиринач и притом примети да је ћуп допола пун пиринча.

Касније, кад јој је устребало пиринча за доручак, она извади неколико шака оставивши само шаку пиринча у ћупу. У подне, кад је опет пришла ћупу, примети на велико изненађење да је опет допола пун. Опет извади неколико шака оставивши само шаку пиринча. А ипак, кад је отишла да узме пиринач за вечеру, ћуп беше допола пун.

Изненађена и радосна бака се смешила од среће. Имала је и разлога да се смеши, јер је ћуп непрекидно био допола пун док је новчић био у њему.

Један тигар, који је живео у оближњим брдима, чу за ово те дотрча из своје јазбине да затражи од старице тај чудесни новчић. Али она одби да се од њега растане.

— Причекај само, — припрети Тигар — само причекај. Кад падне мрак, вратићу се, и прождрати тебе, а твој чудесни новчић узети. — Тигар љутито заурла па се изгуби.

Сирота старица бризну у плач. Дуго је тако плакала. Али после неког времена осуши сузе, узе свој срп и поче да га оштри. Шшшш, шшшш, шшшш, шуштао је срп преко бруса.

Мала сасушена зрна грашка чуше буку и запиташе:

— Бакице, зашто оштриш срп?

— Мали моји грашчићи, љубимци, — одговори старица — Тигар хоће да ми отме мој чудесни новчић, а ја нећу да му дам.

Припретио је да ће се ноћас вратити да ме прождере. Ето зашто оштрим срп.

— О бакице, дозволи да ти и ми помогнемо! Дозволи да ти помогнемо — узвикнуше мала зрна грашка углас.

— Али љубимци моји, како бисте ви могли да помогнете?

— Могли бисмо да спавамо на поду крај врата, бакице.

Тек што су то рекли, већ сва зрна поскакаше и скотрљаше се пред врата.

Старица настави да оштри срп: шшшш, шшшш.

Једно јаје зачу галаму.

— Бакице, зашто оштриш срп? — запита.

— Ах, Јаjенце, љубимче, — одговори старица — Тигар жели мој чудесни бакарни новчић, а ја не желим да га дам. Он каже да ће се ноћас вратити да ме поједе. Али ја то нећу дозволити. Убићу га, проклетињу. Ето зашто оштрим срп.

— Ох, допусти да ти помогнем, бакице, — рече Јаје.

— Љубимче моје, па шта би ти учинило?

— Ја ћу се сакрити у огњишту.

И Јаје оде у кујну и сакри се у пепео на огњишту.

Старица настави да оштри срп: шшшш, шшшш, шшшш.

Једна мала Краба чула је буку и рекла:

— Бакице, зашто оштриш срп?

— Ах, мала Крабо, љубимче моје, — одврати старица — Тигар жели мој чудесни бакарни новчић, али ја немам намеру да му га уступим. Он каже да ће ноћас доћи да ме прождере, а ја ћу га убити, проклетника. Ето зашто оштрим срп.

— Бакице, дозволи да ти и ја помогнем — узвикну мала Краба.

— Љубимче моје, како би ми ти помогла?

— Ја ћу се сакрити у ћуп за воду, бакице.

И мала Краба скочи у ћуп, док је старица настанила да оштри срп: шшшш, шшшш, шшшш, шшшш.

Велика Баглама на вратима чу где срп чини: шшшш, шшшш, шшшш, па запита:

— Бакице, зашто оштриш срп?

— Ах, Багламо, љубимице моја, — одврати старица — Тигар жели да преотме мој чаробни бакарни новчић, али ја не желим да се од њега растанем. Стога ћу убити Тигра, насилника. Ето зашто оштрим срп.

— Бакице, дозволи да ти и ја помогнем — понуди се велика Баглама са врата.

— Љубимче моје, па шта ти можеш да учиниш?

— Бакице, ја ћу спавати на ивици твог кревета.

И велика Баглама се успуза у постељу, док је старица наставила да оштри срп: шшшш, шшшш, шшшш.

Једна Жаба чу шиштање српа преко бруса.. па запита:

— Зашто оштриш срп, бакице?

— Ах, љубимче, — одврати старица — Тигар жели да ми преотме чудесни бакарни новчић, али ја не желим да му дам. Он каже да ће доћи ноћас да ме поједе. А ја ћу га убити, старог покварењака. Ето зашто оштрим срп.

— Дозволи да ти помогнем, бакице, — рече Жабица.

— Па како би ти могла да ми помогнеш, Жабице?

— Чучнућу крај твог узглавља, бакице.

И мала Жабица поскочи и чучну крај бакиног узглавља, док је старица наставила да оштри срп: шшшш, шшшш, шшшш.

Коловрат чу шшшш, шшшш српа, па запита:

— Зашто оштриш срп, бакице?

— Ах, Коловрату, љубимче мој — одврати старица — Тигар жели мој чудесни бакарни новчић, али ја не желим да се од њега раставим. Стога ћу убити Тигра, насилника. Ето зашто оштрим срп.

— Бакице, допусти да ти и ја помогнем.

— Коловрату, љубимче, шта би ти могао да учиниш?

— Дозволи да будем у углу твоје собе, бакице.

И Коловрат оде и седе у угао собе, док је старица наставила да оштри срп: шшшш,шшшш, шшшш.

Велики Чекић чу буку и запита:

— Бакице, зашто оштриш срп?

— Ах, Чекићу, љубимче мој, — одврати старица — Тигар жели мој чудесни бакарни новчић, али ја нећу да му га уступим. Он каже да ће ноћас доћи и појести ме. Али ја ћу га убити, ту лопужу преиспољну. Ето зашто оштрим срп.

— Дозволи да ти помогнем, бакице.

— Чекићу, љубимче моје, како би ми ти помогао?

— Дозволи да се поставим изнад довратка, бакице.

И велики Чекић заузе место изнад довратка, док је старица наставила да оштри срп: шшшш, шшшш, шшшш.

Паде ноћ. Срп је био оштар и сјајан. Старица леже у постељу, али срп стави крај себе. А тада наиђе Тигар. У кући је све било тихо и мрачно као у рогу. Тек што је прекорачио праг, кад мала округла зрна грашка на патосу почеше да се мичу и котрљају. С треском се Тигар издужи колико је дуг. Тек што се мало опоравио, оде у кујну и дуну у жар да добије мало светлости. Пуф, пуф, пуф, дувао је. Одједном, трес! Мало Јаје које је лежало у пепелу је прсло, те му завитлало пепео у њушку и очи тако да је Тигар био заслепљен. Оде да захвати воде и исплакне очи, али кад је завукао шапу у ћуп, мала Краба га стисну својим снажним крацима, па га је држала док је крв липтала.

Тигар, рањен и бесан, отскочи, па је тешко дахћући скакао наоколо покушавајући да нађе старицу. Али кад је стигао до постеље, велика Баглама поскочи и поче да га прописно девета.

Жабица крај узглавља разгалами се крекећући из све снаге:

— Удри га, Багламо! Распали! Развуци по њему!

У међувремену се Коловрат у углу собе вртео и преο:

— Држи га, држи га!

Тигар се преплашио. Тад старица скочи из постеље витлајући српом, а Тигар се окрете и поче да бежи вратима. Али добра

мала зрна грашка, котрљајући се по поду, успеше да се Тигар оклизне и с треском удари у врата, а тада Чекић скочи с довратка и уз велику буку тачно га тресну по глави.

Нато притрча старица и једним ударцем оштрог српа уби подлог Тигра.

ЗЛАТНИ ЋУП И МАЈМУНИ

Живљаху једном два добра пријатеља. Једног дана одоше у брда да ископају јестивог корења. Док су копали, наиђоше на ћуп од блиставог злата. Један од њих одмах пожеле да га себи приграби; други, милостива срца, пожеле да нађени предмет поделе, па да свој део поклони сиромасима.

Човек који пожеле да читав ћуп себи приграби, рече:

— Мили брате, не бих рекао да је ова посуда златна! Ко би покопао златни ћуп у планини? Бојим се да је то нека старударија!

Добричина рече:

— Можда је тако! У сваком случају, испробајмо. Ако и није чисто злато, нећемо бити на штети, јер смо на њега случајно натрапали тражећи корење.

Сиђоше из планине, па обојица одоше кући оног похлепног. Те вечери, за трпезом, грамзиви рече пријатељу:

— Мили брате, остави ћуп код мене за неко време! Испитаћу га, па кад идући пут будеш овамо навраћао, правично ћемо поделити на равне части колико буде вредео.

Пријатељ је имао поверења, па пристаде.

Следећег дана оде кући, а после неколико дана, кад је средио своје послове, врати се пријатељу. Чим је ушао у кућу виде како је пријатељ ојађен и чемеран.

— Шта је, прико? — запита. — Шта си се тако снуждио?

— Како и не бих — одврати пријатељ. — Знаш ли како смо се за онај ћуп понадали да је златан? Замисли мог разочарања кад

се истопио чим сам га на натру приставио. Био је начињен од плеха, обичног, безвредног плеха. Залуд дангуба што смо га уопште кући довлачили. Часни човек се мало растужио што му пријатељ макар није показао растопљени плех, али ипак остаде савршено миран, па чак покуша да утеши пријатеља.

— Мили брате, — рече — не секирај се. Ионако смо га нашли пуким случајем. Шта мари ако и није златан?

Похлепни пријатељ осети велико олакшање кад виде како је онај други спремно поверовао. Сад ће себи задржати ћуп. Ликујући, нареди жени да спреми изванредно добру вечеру и послужи доброг вина за пријатеља.

Следећег јутра, пре но што ће кренути, добричина рече:

— Чуј ме, брате! Ти имаш овде око себе само те голе планине, док се мој дом налази у питомим брежуљцима, међу рекама и потоцима, садовима и ливадама, воћњацима и цвећем колико ти око досеже. Зашто не би допустио да твоја два детета дођу код мене и остану неколико дана?

Лихвар се толико одушевио што ће њему остати златни ћуп да би на све пристао. Одмах климну главом.

— Мили брате, — рече — моја деца су и твоја деца. Све док ти не буду сметала, радоваћу се да код тебе остану.

И тако добричина поведе собом пријатељеву децу. На путу прођоше крај једног места где је живело много мајмуна, те он оде и ухвати двојицу да забављају децу. Деца су била ван себе од радости. Одведоше их кући, па их научише сваковрсним вештинама, да игра

ју уз музику и да дођу кад их позову. Свако дете на— денуло је мајмуну своје име.

Три месеца доцније добричина посла поруку пријатељу позивајући га да дође и води децу кући. Оног дана кад га је очекивао, он посла децу да беру воће у планини, а кад се пријатељ појави он му изађе у сусрет тужна лица, наричући:

— Стидим се да пред тебе изађем, мили пријатељу!

— Драги брате, — узвикну пријатељ — шта то може бити? Зашто проливаш грозне сузе?

— Авај, не знам ни како да ти то испричам, тако је потресно! — одговори поштени човек. — Стварно, просто не могу те речи да изустим!

— Хајде, не бој се — окуражи га пријатељ. — Знаш да смо као браћа. Реци ми, па ћу тако моћи с тобом да делим твој јад.

Тад добри човек проговори, још увек болним гласом:

— Мораш знати — рече — да су твоја деца била врло добро и срећна кад су овамо дошла, али се једног дана напрасно претворише у мајмуне! Сад једино што знају то је да скачу с дрвета на дрво. Више нису уопште деца!

Он застаде, а затим викну детиња имена, а мајмуни се сместа стрчаше. Почеше да се пузају уз њега, па како су били врло питоми, успузаше се и уз посетиоца!

Пријатељ је био толико запрепашћен да није знао шта да ради. Гледао је укочено у мајмуне, па је тек онда схватио.

— Драги пријатељу, — рече најзад — све ћу ти признати. Ћуп је стварно златан. Није се растопио. Врати ми децу, а ја ћу с тобом правично поделити добитак од ћупа!

Човек се насмеја и оде у планину да дозове децу. Идућег дана га пријатељ позва својој кући, те су правично поделити добит од златног ћупа.

ČAROBNI BAMBUS (BAJKE O ČUDIMA)

POGLAVICA I MAĐIONIČAR

Davno nekad u području Bol u Tibetu živeo je silni poglavica koji je vladao nad velikim brojem ljudi, a među njima i nad jednim siromašnim mađioničarem, koji je svojim čudima mogao ljude da nasmeje i usreći. Varke koje je on dočaravao pružale su siromasima stvari kojih se nikad ne bi mogli dokopati u stvarnom životu. Bio je veoma omiljen i cenjen, a svuda poznat kao učen i sposoban čovek.

Jednog dana poglavica prizva mađioničara sebi, pa mu reče:

— Čuo sam da te bije glas da možeš usrećiti ljude i da si vrlo učen mađioničar. Želeo bih da vidim nešto od tvoje mađije. Usreći me! Moram ti priznati da se uvek osećam tužno i sumorno.

— Gospodaru! — reče mađioničar — moja mađija može samo toliko da posluži da siromahe za koji časak obraduje. Ja mogu, na primer, da pomognem zaposlenim domaćicama da dovrše svoje poslove, ili onima koji ne mogu da se ožene da steknu suprugu i porod, ili onima koji nikad dotle nisu okusili meso da jedu dotle dok ne napune stomake. Ali sve to su samo varke. Od toga se ne postaje trajno srećan. Eto, to mogu da učinim, ali se nikad ne bih usudio da na tebe, gospodaru, primenim svoje jadne mađije!

— Ne boj se! — reče poglavica. — Dozvoljavam.

— Čak i ako mi obećavaš da me nećeš kazniti, ja ipak ne smem! — reče mađioničar vrlo zbunjen.

— Kažem ti da se ne plašiš — reče poglavica. — Da bih te ospokojio, evo daću ti pismeno kojim jemčim da po tebe neće biti nikakvih štetnih posledica. — To rekavši, on smesta napisa pismeno u kome se naređivalo da mađioničar ne sme biti kažnjen ma šta se dogodilo.

Tek što je završio pisanje, craču se konjski topot i žamor glasova. Poglavica pogleda kroz prozor i ugleda pastire gde seku travu na njegovoj livadi. Pošto nisu imali dozvolu da to čine, to se poglavica strahovito razbesne i pozva svog domoupravitelja.

— Idi smesta na ona polja i pronađi ko su ti ljudi koji se usuđuju da kose travu na mojoj livadi! Ako je potrebno, dovedi ih ovamo na konjima, pa ću ih naterati da požale današnji dan!

Domoupravitelj izađe i vide da tamo ima stotinu vojnika i slugu, koji su sobom doveli jurte(1) od najfinije vrste i razapeli ih. Ispred jedne velike jurte, izvezene zlatom i srebrom, bila su dva prestola — jedan zlatni, drugi srebrni. Domoupravitelj se prosto prepade od tolike raskoši. Nije se ni usudio da se umeša, već je stajao i čekao vrebajući priliku da zapita jednog od stranaca šta sve ovo znači. Posle dugog vremena pojavi se neki slugavo-donoša. Domoupravitelj mu smotreno pristupi i blago zapita:

— Mili braco, mogu li da saznam ko je tvoj veleuvaženi gospodar? I šta on ovde traži?

— Pa, jel vidiš tamo onaj zlatni presto? — reče sluga. — To je presto Sainibua, boga sudbine; srebrni presto pripada njegovom sinu. Dolazimo iz podzemnog sveta, pa se odmaramo na tvojoj livadi neko vreme pre no što nastavimo putovanje u nebo.

Domoupravitelja kao da grom tresnu kad ču za ovu novost. Otrča kao bez duše i saopšti poglavici sve što je video i čuo. Poglavica je bio ne manje zaprepašćen.

— Otkud sam mogao znati da je Sainibu, veliki i moćni bog sudbine, došao na moje pašnjake? — reče.— Neka narod smesta izađe s ponudama. A i ja sam ću izaći pred njega s ponudama.

I tako naredi slugama da donesu bogate poklone pa se s njima uputi na livadu. Dotle se pojavio i sam Sainibu.

— O, veliki i moćni bože podzemnog sveta! — uzviknu poglavica — sme li tvoj sluga da te zapita kojim si dobrom ovde?

— Da je dobro nije dobro, — odgovori Sainibu— već zlo. Vidiš, zasadio sam s velikom brigom smokvino drvo u svom vrtu. Došlo je vreme da ono donese plod, ali su grane na kojima plodovi rastu u nebu, dok je koren drveta u podzemnom svetu. Bogovi na nebu su

ubrali sav plod, a meni ništa nije preostalo. Odlazim stoga na nebo da zatražim od njih da plodove podelimo na ravne časti.

Od ovog se poglavici prosto zavrte u glavi. Hteo je da smisli neki način kako bi i on imao neke koristi od ove posete, pa da time njegova moć i dostojanstvo večito potraju. Jedna zamisao mu pade na pamet.

— Veliki i moćni bože podzemnog sveta! — reče laskavo. — Velika je čast za mene što ćeš proći kroz moja skromna područja. Mi smo obojica vladari — ti kralj i poglavica podzemlja, a ja vladar i poglavica na zemlji. Kad bi se naše porodice sjedinile na neki način, naša snaga i moć bi bili stostruko veći. Znam da imaš prekrasnog sina, princa, a i ja imam vrlo 'mudru i lepu kćer. Smem li ti ponizno predložiti da dozvoliš princu da se oženi mojom kćeri? Tad ćemo postati tazbina, a obe porodice će imati samo koristi od toga.

— Ja imam tri sina — odgovori Sainibu. — Princ koji je sa mnom je najmlađi, a i moj miljenik. Slažem se s tobom da bi bilo prikladno da se vladarska krv orodi s vladarskom krvlju. Ako, stoga, želiš da se tvoja kći uda za mog sina, ja pristajem. Sin može odmah da ostane kod tebe.

Pre no što je otišao, Sainibu reče poglavici:

— Uvaženi kneže! Doskora ćemo se oroditi brakom, a srodnici se moraju mnogo pomagati. Ja odlazim na nebo da rešim svoj spor s bogovima. Molim te, pogledaj često na nebo, da vidiš šta se događa. Ti znaš da gornji bogovi ponekad umeju da budu drski.

Tako rekavši, on ode ostavivši sina kod poglavice.

Poglavica, preplavljen radošću, vrati se u svoju palatu s princom. Održa se veličanstvena svadba. Poglavica nije zaboravio reči Sainibua, pa je svakodnevno odlazio na ravni krov svog dvorca i posmatrao nebo. Jednog dana nebo se iznenada zamrači, gromovi zagrmeše a munje zablesnuše. Bezbrojna tela i delovi tela, kao što su ruke, noge, glave i drugo počeše da padaju. Svi su bili zaprepašćeni.

Najzad pade i jedna bradata glava. Poglavici se učini da je prepoznao boga sudbine, pa je naslutio da su ga bogovi neba obezglavili. Plašio se da će princ biti ucveljen od bola ako ugleda

očevu glavu, te naredi da se sagradi pogrebna lomača i glava spali. Princ je spazio vatru i prišao prozoru.

— Zašto gori ona vatra? — zapita jednu služavku.

— Oh, — odgovori glupača — zar ne znate? Pa to spaljuju glavu vašeg oca — pala je s neba.

Kad princ to ču, briznu u plač, te smesta istrča iz dvora i baci se u vatru. Prisutni pokušaše da ga spasu, ali je bilo prekasno tako da je princ izgoreo.

Poglavica se veoma rastužio. Mnogo dana stajao je na krovu i gledao u nebo uzdišući i ne znajući šta će.

Nekoliko dana prođoše, kad se jednog dana bog sudbine iznenada vrati sa svojim vojnicima i slugama, te ode na poglavičin pašnjak kao i pre. Kad je poglavica čuo da se Sainibu vratio, bio je strahovito zbunjen, te odmah istrča da ga pozdravi i zapita kako je prošlo ratovanje s nebeskim bogovima.

— Dobro — odgovori Sainibu. — Nebeski bogovi najpre su odbili da podele plodove sa mnom, pa smo se potukli. Kasnije se pojavi jedan stari bog i reši naš spor. Sad pristaju da na ravne delove dele voće.

Dok je tako govorio, neprekidno se osvrtao i stalno izgledao, kao da nešto očekuje.

— Gde je moj sin? — najzad zapita. — Zašto nije došao s tobom da me pozdravi?

Poglavica nije znao šta da odgovori. Razmišljao je za trenutak grozničavo, a onda reče oklevajući:

— Vrlo je tužno, ali je pre nekoliko dana bezbrojno slomljenih ruku, nogu, glava i čitavih tela palo s neba. Među glavama bila je jedna koja je izgledala tačno kao tvoja. Spalili smo je na pogrebnoj lomači. Kad je tvoj sin dočuo da je to tvoja glava, bacio se u plamenove i skončao pre no što smo uspeli da ga spasemo.

Bog sudbine skoči sa svog zlatnog prestola, izbezumljen od jarosti:

— Kako si smeo to da učiniš? — dreknu. — Zar si poludeo? Zar ne vidiš da sam ovde živ i zdrav? Smatram te odgovornim za smrt

moga sina. Ti si ga privoleo da ostane ovde i orodi se s tobom. Svojim životom platićeš njegov!

Poglavica reč nije mogao da prozbori, niti je smeo da se usprotivi bogu sudbine. Pao je ničice pred njim i zamolio oproštaj.

— Veliki i moćni bože podzemnog sveta! Tvoj sin je mrtav pa ga više ne možemo povratiti u život. Molim te da se smiriš. Ne oduzimaj mi život. Daću ti sve što želiš — zemlju, sluge, roblje, stoku, zlato i srebro. Oprosti mi, oprosti mi!

Nije lako bilo smiriti boga sudbine, ali on najzad pristade da kao otkup za glavu primi čitavu poglavičinu imovinu. Poglavica smesta naredi domoupravitelju da iznese sva njegova blaga, da dovede ovce i goveda, sluge i roblje, sve što je imao, i da preda Sainibuu. On sam je neprekidno ležao ničice i preklinjao za oproštaj.

— Ustani, ustani! — reče odjednom bog sudbine. — Podigni glavu i vidi ko sam ja stvarno!

Poglavica pogleda. Nalazio se na svojoj zemlji. Nije bilo nikakvog zlatnog prestola niti boga sudbine, pobednika nebeskih bogova. Umesto svega bio je samo siromašni mađioničar, koji je sedeo na jednom panju i smejao mu se.

Tad poglavica uvide da je sve to bila varka koju je mađioničar izazvao. Sad je na njega došao red da se zapenuši od besa. Nijedna kazna ne bi bila preteška za ovakvog čoveka, pomisli. Ali tad se seti pismena, te je morao da priguši gnev i ćutke se vrati u dvorac sa svojim ljudima. Udarac je bio toliko jak da puna tri meseca nije iskoračio iz svog dvorca.

Otada su ljudi poštovali siromašnog mađioničara još više no dotad, jer je on bio jedina ličnost koja je uspela da se njihov poglavica pokloni pred čovekom iz naroda.

KOMAD BROKATA IZ ČUANGA

Davno, davno, u dolini kraj visokih planina življaše starica po imenu Tanpu a iz plemena Čuang. Muž joj bejaše umro, te življaše u kolibi sa svoja tri sina. Prvi se zvao Leme, drugi Letui, najmlađi Leje.

Njeno pleme bilo je čuveno po tkanju brokata, toliko čuveno da se jedna posebna vrsta nazivala čuang brokat. Međutim, ista ova Tanpu beše naročito obdarena. Cveće, biljke, ptice i zverinje što je utkivala u svoj brokat bejahu prosto kao živi. Mogla je uvek da proda svoj brokat — od njega su se pravili prsnici, jorgani i krevetski pokrivači. Ustvari, čitava porodica od njih četvoro živela je od rada njenih ruku.

Jednog dana Tanpu ode u grad da proda nešto brokata i da za dobijeni novac kupi pirinač. Međutim, u jednoj od gradskih trgovina ugleda jednu izvanredno lepo naslikanu sliku. Bila je to slika jednog savršenog imanja, sa visokim građevinama, čudesnim vrtom, prostranim plodonosnim poljima, voćnjakom, povrtnjakom i ribnjakom. Sve životinje, koje bi samo poželeti mogao, bile su tu — debele kokoške, patke, goveda i ovce. Tanpu je gledala i gledala u sliku. Nekako je zbog toga bila vrlo srećna. Toliko joj je slika omilela da ju je najzad kupila. Ali naravno da

zbog ovog troška nije mogla da kupi onoliko pirinča koliko je bila naumila.

Pri povratku bi malo-malo pa zastala kraj puta da se nadivi svojoj slici. — Oh, — mrmljala je zadivljeno — kad bih samo mogla da živim na takvom imanju!

Kad je pristigla kući, pokazala je sliku sinovima. Svi su se veoma mnogo divili.

— Zar ne bi bilo divno, Leme, kad bismo mogli da živimo na takvom imanju! — reče Tanpu najstarijem sinu.

— Dokoni snovi, Ami, — otrese se Leme.

— Kad bi samo mogli da živimo na takvom imanju, Letui! — reče Tanpu srednjem sinu.

— Samo na onom svetu, Ami, — Letui se takođe otrese.

Tada se Tanpu namršti i reče najmlađem sinu:

— Leje, kunem se da ću umreti od tuge ako ne budem mogla da živim na takvom imanju. — I ona duboko uzdahnu.

Leje se zamisli. Zatim reče, pokušavajući da uteši mater:

— Ami, ti vrlo lepo tkaš, a šare koje utkivaš u svoj čuang brokat su skoro kao žive. Zašto ne istkaš istu ovakvu sliku? Gledajući je čitavo vreme, biće nam skoro isto kao da stvarno živimo na takvom mestu.

Tanpu je razmišljala nekoliko trenutaka a zatim cmoknu ustima. — U pravu si! — reče. — Moram da izatkam takav brokat ili ću presvisnuti od tuge.

I tako ona kupi raznobojne svilene konce, razape razboj i otpoče da sliku utkiva u brokat.

Tkala je neumorno iz dana u dan, iz meseca u mesec.

Leme i Letui bili su vrlo nezadovoljni svojom majkom. Da kažemo istinu, čak su odvlačili majčine ruke s razboja i gunđali:

— Tkaš čitav dan, ali nikad ništa ne prodaš. Moramo da živimo na pirinču koji mi kupujemo zaradom od seče drva. A mi smo već umorni od cepanja drva.

Međutim Leje reče:

— Neka Ami utka ono divno imanje u svoj brokat, inače će presvisnuti od tuge. Ako vama dvojici cepanje pada teško, onda idem ja u goroseču za sve nas.

I otad je čitava porodica živela od drveta koje bi najmlađi sin oborio. Samo zato je morao da argatuje dan i noć.

Tanpu je i dalje tkala dan i noć. Noću bi užgala borove grane radi svetlosti. Grane su tako mnogo dimile da joj oči pocrveneše i podliše se krvlju. Ipak nije htela da prestane. Godina prođe a suze počeše da joj kaplju na brokat. Ona ih onda utka u bistru reku i mali okrugli

ribnjak. Dve godine kasnije krvave suze počeše da se rone na brokat. Ona kapljice krvi utka u blistavo žarko sunce i cveće plamenih boja.

Tkala je i tkala. Tek treće godine dovrši brokat.

Oh, kako je divan bio taj komad čuang-brokata!

Sve je u njemu bilo. Velike građevine sa krovovima od plave ćeramide, zelenih zidova, crvenih stubova i žutih kapija. Ispred građevina bio je ljupki vrt u kome je divno cveće cvetalo, a u ribnjaku zlatne ribice mahale repićima. S leve strane bio je voćnjak u kome su svakovrsne ptice pevačice čučale na rodonosnom drveću, opterećenom ukusnim plodovima crvene i narandžaste boje. Nadesno bio je povrtnjak u kome je raslo u izobilju zeleno i žuto povrće. Pozadi stanbenih zgrada bio je prostrani pašnjak po kome su pasle ovce i goveda, dok su kokoške i plovke kljucale crve. Na livadi se mogao razabrati i tor za ovce, staja za goveda i kokošinjci za kokoške i plovke. U podnožju brda, nedaleko od građevina, prostirala su se prostrana polja zlatna od kukuruza i pirinča. Bistra rečica proticala je pred imanjem, dok je crveno sunce blistalo Na nebu.

— Oh, kako je ovo divno! — uzviknuše tri sina.

Tanpu se protegnu i rukom protrlja zakrvavljene oči. Usne joj se lako, nasmešiše, a zatim razvukoše u veseo smeh.

A zatim, iznenada, snažan vetar poduhnu sa zapada. Fiju! odlete brokat, kroz vrata, u nebo, pravo ka istoku.

Tanpu pojuri za tkaninom kao munja, mašući rukama i vičući iz sveg grla. Međutim, dok si okom trepnuo, brokat iščeze.

Jadna Tanpu pade obeznanjena pred kapijom.

Tri brata unesoše je u kuću i položiše na postelju. Ona se polako povrati tek pošto su joj dali da srkne malo tople supe.

— Leme, idi na istok i nađi moj brokat, koji mi znači više no život — reče najstarijem sinu.

Leme klimnu glavom, obu slamne savdale i krete na istok. Posle mesec dana putovanja prispe do jednog planinskog klanca.

Kraj druma je stajala kamena kuća, a s njene desne strane konj od kamena. Gubica mu je bila otvorena kao da je želeo da pozoba

nekoliko rumenih jagoda koje su kraj njega rasle. Ispred kuće sedela je belokosa starica, koja oslovi Lemea čim ga ugleda.

— A kuda si krenuo, sinko? — zapita.

— Tražim komad čuang-brokata — odgovori Leme. — Moja mati provela je tri godine tkajući ga. Jedan oštar nalet vetra odneo ga je na istok.

— Brokat su odnele vile sa Sunčeve Planine na istoku — reče starica. — Hoće da im posluži kao uzor za njihovo tkanje jer je tako savršeno izatkan. Međutim, veoma je teško donde dopreti. Najpre moraš da izbiješ dva svoja zuba i staviš u gubicu mom kamenom konju kako bi mogao da se pomakne i pozoba rumene jagode. Kad bude pojeo deset jagoda možeš ga uzjahati. On će te odvesti do Sunčeve Planine. Usput najpre moraš da pređeš Plamenu Planinu, koja vatreno gori. Kad konj bude prolazio kroz plamen, moraš stisnutih zuba da trpiš goruću vatru. Ako izustiš ma i rečcu žalbe, bićeš satrven u pepeo. Zatim ćeš naići na veliko, burno more gde će te talasi puni plovećeg leda šibati. Moraš da stisneš zube i ne smeš da se streseš od hladnoće. Budeš li makar i najmanje uzdrhtao, potonućeš na dno mora. Tek kad si prošao ledeno more, moći ćeš da dopreš do Sunčeve Planine i svojoj majci povratiš brokat.

Leme stisnu zube i pomisli na plamenu vatru i šibanje ledenih talasa. Poblede kao duh.

Starica ga pogleda i nasmeja se. — Nećeš moći da izdržiš, sinko. Ne idi. Daću ti malu gvozdenu kutiju punu zlata. Vrati se s njom kući i srećno živi.

Ona iznese iz kuće malu gvozdenu kutiju punu zlata, Leme je uze i ode.

Dok se vraćao mislio je: ,,Lepo ću moći da živim s ovom kutijom zlata. Samo ne idem s njom kući. Ako samo na sebe trošim, duže će mi potrajati no ako ide na nas četvoro". I tako odluči da se ne vraća kući već namesto toga ode u veliki grad.

Tanpu je mršavila i mršavila. Čekala je dva meseca. Međutim Leme nikako da se vrati.

— Letui, idi na istok i donesi mi moj čuang-brokat koji mi život znači — reče starica srednjem sinu.

Letui klimnu glavom, obu slamne sandale i krenu na istok. Mesec dana kasnije naiđe na staricu gde sedi kraj kamene kuće na ulazu u planinski klanac. Starica mu reče isto ono što je i njegovom bratu bila rekla. Letui stisnu zube i pomisli na goruću vatru i šibanje talasa. I on, takođe, preblede kao duh.

Starica i njemu dade malu gvozdenu kutiju pupu zlata. On je uze, pa, kao i njegov brat, odluči da se ne vraća kući, već namesto toga ode u veliki grad.

Tanpu je čekala još dva meseca, a već je pala u postelju. Bila je sasušena kao drvce za potpalu. Svakog dana je izgledala kroz vrata i plakala. Njene oči, već zakrvavljene, najzad sasvim oslepeše od plača.

Tada jednog dana Leje reče majci:

— Ami, možda se mojoj braći desila neka nevolja na putu pa se stoga ne vraćaju. Dozvoli da ja pođem, pa ću ti doneti brokat.

— Dobro, Leje, idi — pristade Tanpu, pošto je malo razmislila. — Samo se dobro čuvaj usput. A naše komšije staraće se o meni.

Leje natuče slamne sandale, isprsi se i krenu krupnim koracima u pravcu istoka. Trebalo mu je samo pola meseca da stigne do planinskog klanca. Tamo naiđe na staricu gde sedi ispred kamene kuće.

Starica mu reče isto što je rekla i njegovoj braći, pa dodade:

— Sinko, oba tvoja brata otišla su kući s kutijom zlata, pa i ti možeš to isto dobiti.

— Ne, ja želim da nađem brokat — odgovori Leje. On se odmah saže, uze kamen i njime izbi sebi dva zuba. Zatim ih stavi konju u gubicu, te veliki kameni konj oživе i pojede deset rumenih jagoda. Leje onda skoči njemu na sapi, uhvati se za grivu i zabode pete konju u slabine. Konj zabaci glavu i zanjišta. A zatim klop, klop, odgalopira u pravcu istoka.

Trebalo je tri dana i tri noći mladiću dok je dospeo do Plamene Planine. Crveni plamenovi opkoliše njega i konja. Koža mu je šištala u plamenu. Povivši se po konju trpeo je vatru stisnutih zuba. Trebalo mu je pola dana dok prođe Plamenu Planinu i stiže do velikog mora. Tamo ga prekriše hladni talasi puni zveketavih santa leda. Leje se

smrzavao a led ga je razdirao. Ipak, povivši se po konju i stisnuvši zube on sve izdrža. Pola dana docnije stiže na suprotnu obalu, gde se nalazila Sunčeva Planina. Prijateljsko sunce toplo je sijalo. Kakvu je blagu utehu ono pružalo!

Iz raskošnog dvorca na vrhu planine odjekivala je devojačka pesma i vedar smeh.

Leje obode konja, kameni konj se prope pa u tren oka stiže do dvorca. Leje sjaha i uđe na kapiju. U dvorani bilo je mnogo divnih vila koje su tkale. A usred dvorane visio je komad brokata njegove majke i služio im kao uzor.

Vile se veoma zaprepastiše kad ugledaše mladića. On im reče zbog čega je došao. — Vrlo dobro, — reče jedna od vila — dovršićemo noćas tkanje pa možeš sutra da ga uzmeš. Ako hoćeš, možeš ovde i da zanoćiš.

Leje pristade a vile mu donesoše mnogo ukusnog voća. Bio je sasvim iscrpljen, te je još na stolici zaspao. Kad sumrak pade, vile donesoše jedan biser koji je sijao kao svetiljka te osvetliše dvoranu. I tako su čitave noći tkale pri svetlosti bisera.

Jedna vila, odevena sva u crveno, izgleda da je bila vrlo bistra i lako prsta, te prva završi svoj komad. Ali kad je došla da uporedi svoj rad sa staričinim tkanjem, videla je da je Tanpu mnogo bolje uradila svoj brokat, sa plamenim crvenim suncem, kristalno čistim ribnjakom, svetlocrvenim cvećem i živopisnim stadima ovaca i goveda.

— Zar ne bi bilo divno kad bih mogla da živim u tom čuang-brokatu, — promrmlja vila u sebi. A pošto ostale vile još nisu bile dokrajčile svoje tkanje, to ona uze malo svilene niti i uveze svoju sliku na Tanpin brokat, pretstavivši sebe gde stoji kraj ribnjaka i gleda crveno cveće.

Bilo je već kasno u noć kad se Leje probudio. Sve vile već su bile polegale u svoje postelje i pospale. Pri svetlosti bisera on ugleda majčin brokat na stolu. — A šta će biti ako mi sutra ne daju brokat? — pomisli mladić. — Ne smem s ovim da otežem. Moja draga Ami je već tako davno bolesna. Bolje da ja sad uzmem brokat i smesta odem.

I tako on uze brokat, presavi ga i stavi pokraj srca. Izađe, uzjaha i obode konja. I tako je klop, klop, kameni konj galopirao pri mesečini.

Povivši se preko konja stisnutih zuba, Leje najpre pređe preko mora a zatim preko Plamene Planine, te ubrzo dođe do planinskog klanca.

Starica je stajala pred kamenom kućom, pa mu reče smešeći se: — Sjaši, sinko.

Leja sjaha. Starica izvadi mladićeve zube iz konjske gubice pa mu ih vrati. Od toga kameni konj ostade nepomičan kraj rumenih jagoda.

Starica mu donese par cipela od jelenske kože.— Evo, sinko, — reče. — Obuj ove cipele i žuri kući. Tvoja Ami je na samrti!

On se obu i začas stiže kući. Tanpu, tiho ječeći, ležala je na postelji nepomična kao klada. Stvarno je izgledalo kao da će istog časa presvisnuti.

— Ami, Ami! — uzviknu Leje pritrčavši postelji. On izvuče brokat kraj srca i rasprostre ga pred njom. Sijao je tako svetlo da se starici povrati vid. Ona namah ustade, pa je nasmejanih očiju gledala u brokat, brokat koji je utkivala pune tri godine.— O, moj najmlađi sine, — reče — premračno je ovde. Iznesimo ga na sunce.

Majka i sin izađoše i s ljubavlju raširiše brokat po tlu. Kad odjednom fijuuuuu, nadade se odnekud mirisan povetarac, poduhnu brokat, poče da ga nadima i širi sve dok nije pokrio veliku, veliku površinu.

Pritom je i njihova kolibica iščezla. Umesto nje, gle šta se pojavilo — velike, divne kuće! Oko njih je počivao vrt, voćnjak, povrtnjak, polja, stada goveda i ovaca — sve tačno kao na slici na brokatu.

Iznenada Tanpu ugleda jednu devojku u crvenoj odeći gde stoji kraj ribnjaka i gleda cveće. Tanpu joj priđe i vide da je to ona vila u crvenom ruhu, koja je onde bila preneta stoga što je samu sebe izvezla na komadu brokata.

Tanpu je pozva da živi kod njih u velikoj zgradi.

Ona takođe pozva i svoje siromašne komšije da dođu i žive na njenom divnom imanju, jer su je oni dvorili u bolesti.

Leje se oženio lepom vilom u crvenoj odeći. Otad su neobično srećno živeli.

Jednog dana dva prosjaka zakucaše na kapiji divnog imanja. To behu niko drugi do Leme i Letui. Da, oni su bili proćerdali u velikom gradu čitavo zlato što su dobili od starice i sve do poslednje parice spiskali na jelo i piće. I tako su stali na prosjački štap.

Kad su došli do divnog imanja i videli gde Tanpu, Leje i njegova ljupka ženica veselo pevaju u bašti, oni se setiše prošlosti i tako se strahovito postideše da nečujno pokupiše svoje prosjačke štapove i neviđeni se dalje otšunjaše.

LAU-SAN I GUVERNER

Življaše jednom jedan udovac koji je od bambusa pleo korpe i asure i taman toliko zarađivao da sebe i svoje prehranjuje. Godine su proticale, on je već sasvim ostario i onemoćao, pa kad oseti da mu se zadnji čas bliži, prizva svoja tri sina kraj postelje pa im ovako prozbori:

— U mukotrpnom argatovanju proveo sam vek da bi vas, deco, othranio i odgajio. Otsad ćete morati sami o sebi da se starate, jer je došlo vreme da vas otac zanavek napusti. Neka svaki od vas po jedan zanat izuči, kako bi se časno hlebom prehranjivao.

Tek što je to izrekao, starac ispusti dušu.

Od novca što im je za ocem ostalo kupiše sinovi kovčeg i dadoše da se zaupokojena molitva očita; pre no što su mrtvaca pokopali, otpratiše, po običaju, uz tutnjavu gonga i doboša monaha koji je dole na reci vodu zahitio i mrtvaca Budi preporučio.

Posle očevog pogreba ostade svakom sinu još samo po jedna para.

Najstariji sin beše tolika lenčuga da je najpre svoju paru potrošio, a zatim uopšte nije hteo da se prihvati nekakvog posla, te je ubrzo od gladi skončao.

Srednji sin, hitar i vredan momak, naučio je brzo kako se povrće gaji, te je kupio od nešto skunatorenih novaca seme i ubrzo se osposobi za odličnog

baštovana, pa je ubrzo u sopstvenim lejama povrće gajio i kako-tako za život zarađivao.

Lau-san, najmlađi, koji je bio još gotovo dečak, lupao je glavu šta da počne. Kad je jednog dana, utonuo u misli, šetao duž reke, ugleda nekoliko pecaroša. Radoznalo zastade, pa je posmatrao, a nije dugo potrajalo pa je već bio prilično uvardao najvažnije veštine potrebne prilikom uspešnog bacanja udice. Da, to je poziv po njegovom ukusu! Smesta kupi sebi štap i dve udice, pa je otada svakodnevno s drugim ribarima išao na reku. Ulov nije bio loš: ne samo što se s njim mogao prehranjivati, već mu je još Nešto novaca i preostajalo, tako da je dokupljivao ribolovački pribor, pa pre no što protekoše dva-tri meseca, već se od Lau-sana iščaurio dobro opremljeni i pristali mladi ribar.

Kad je jednog dana na nekom inače ribom bogatom rukavcu reke pecao, dugo nijedna riba ne htede da zagrize.

— Baš sam danas baksuz! — promrmlja Lau-san. — Šta li se to dešava?

Začuđen, gledao je u vodu. A to li je! Nedaleko od udice ugleda veliku štuku koja je plivala, pa čim bi se neka ribica prikučila udici, ribetina bi je prosto razbojnički oterala. Nato Lau-san zgrabi ostve, nanišani na štuku i pljus! — visoko briznu mlaz vode. Džinovska ribetina se bacakala, nekoliko vazdušnih mehura izbiše na površinu, a štuka i ostve lagano potonuše na dno reke. Lau-san potrže kanap, pa izvuče plen na obalu.

Ovu debelu, masnu štuku naumi Lau-san lično da poruča. A kad ju je kod kuće uzduž rasekao, nađe u njenom stomaku mnoštvo manjih riba, među njima i jednu prekrasnu zlatnu ribicu, koja je još micala škrgama. Lau-san se sažali na siroto ripče, pa ga stavi u bakarnu zdelu i uli dve pune tikvice bistre vode. Odmah ribica zamrda repićem, zakrmani perajima, promrda se, pa je ubrzo opet hitro i živahno plivuckala po zdelici. Što je Lau-san duže posmatrao ripče, to mu se više sviđalo, te ga stoga zadrža kod kuće, pa ga je hranio glistama, a u zdelici mu zasadio sočivicu i svakovrsno drugo vodeno bilje samo da bi se što ugodnije kao kod kuće osećalo.

Ripče je lepo raslo i sve se prolepšavalo, pa ga Lau-san ubrzo toliko zavole da nije hteo da ga ostavlja kod kuće kad bi išao u ribolov ili u šetnju, pa je svoje ljubimče nosio sobom čak i kad bi u pozorište išao.

Jednom, pak, kad je nosio ribu na prodaju na trg, zaboravi da ponese zlatno ripče — a kad se vratio, ribica beše netragom nestala. Duboko potresen, čučnu Lau-san kraj zdelice, pa je grozne suze ronio, a one su mu se slivale niz lice i kapale u zdelu. Od tog dana pokri duboki bol njegovu dušu: neveseo i prazan postade njegov život.

Kad je Lau-san jednog dana, s udicom, u senci banjan(2) drveta sedeo na obali, hladio ga je vetar kao lepezom tako blago po licu, mrmljala je reka tako slatke, smirujuće pesme u uho da mu spontano otežaše očni kapci i on neopazice zaspa. Zvuk nečijeg glasa probudi ga iz dremeža: pred njim stajaše neki nepoznati mladić, približno njegovih godina, kucnu ga po ramenu i reče prijateljski i ljubazno:

— Zar me ne poznaješ, brate?

Lau-san začuđeno gledaše: — Što li me ovaj naziva bratom? Nemam pojma da sam se ikad s njim bratimio.

— Zar stvarno ne prepoznaješ svog starog prijatelja, — nastavi mladić — prijatelja, kome si toliko dobrote ukazao i toliko ljubavi poklonio?

Lau-san, koji ništa nije shvatio, pojma nije imao šta da kaže na sve ovo.

— Pa, brate, ako se ne možeš dosetiti, — na" stavi junoša, — sam ću ti reći ko sam: sećaš se sva" kako jedne zlatne ribice kojoj si život spasao, pa je zatim toliko zavoleo da si je sa sobom u šetnju, pa čak i u pozorište nosio?

Tad kao da Lau-sanu spade neka skrama sa očiju: znači da se zlatna ribica u mladića preobrazila! A taj mladić, kako se odmah ispostavilo, ne beše niko drugi no rođeni sin zmajskog kralja, koji se onog dana preobražen u zlatnu ribicu šetao rekom, pa bi tu i život svoj izgubio da ga Lau-san pravovremeno nije isekao iz štukinog trbuha i svežom vodom oživeo.

— Život si mi spasao, — nastavi sin zmajskog kralja — izvrsno si me čuvao i najlepše hranio; doista, obavezan sam ti na večitu zahvalnost. Stoga te moj otac poziva da kod nas u gostima neko vreme boraviš.

— Od sveg srca bih rado ovaj dragi poziv prihvatio, — odvrati Lau-san — ali je meni, nažalost, sasvim nemoguće da u dubinama vodenim boravim.

— To neka te ni najmanje ne brine, — odgovori sin zmajskog kralja — jer tome se lako može doskočiti. Drži se samo za skute mog kaputa i sledi me zatvorenih očiju.

Kako mu je mladić objasnio, Lau-san tako i postupi. Bilo mu je kao da korača nekom pošljunčanom stazom, a kad je posle nekog vremena opet smeo da otvori oči, našao se odjednom pred palatom od raznobojnog kristala: ružičasto su blistali stubovi i svodovi, boje topaza bili zidovi, a u plavičasto-zelenkastim prelivima padala je svetlost kroz kristalne crepove krova. To beše skupocena zgrada, stvarno neopisivo lepa!

Zmajski kralj prihvati Lau-sana najljubaznije, odredi mu prekrasne prostorije za stanovanje, pa ga je gostio odabranim đakonijama. U pratnji zmajskog princa lutao je Lau-san prostranim vrtovima palate, u kojima beše zasađeno najređe drveće i rastinje. Bilo je tu lidši plodova bez semenki, ali slatkih kao med, uspevale su urme velike kao šolje za čaj, rasle večito zrele rajske smokve i breskve, i još mnoge druge čudesne biljke o kojima ljudima čak ni iz čuvenja nije poznato.

Tako je prijatno provodio vreme u zmajskoj palati da je, pre no što se i osvrnuo, tri meseca proteklo. Tada on jednog dana reče prijatelju, zmajskom princu:

— Brate, moraću sad da ti se najiskrenije zahvalim. Vi ste se neobično oko mene potrudili i najbogatije me ugostili; ali sad je kucnuo čas da se kući svojoj vratim, jer, kao što znaš, stanujem sam, pa nemam nikog ko bi se o mojim poslovima pobrinuo. I tako sutra, ako ti je pravo, krećem na put.

— Kad mora, prirodno! Samo te molim da nas i kasnije posećuješ. A još nešto bih ti preporučio: moj otac će svakako hteti da ti na rastanku nešto daruje. Ne traži ništa drugo doli jednu belu kokošku.

Kad se Lau-san sledećeg jutra pojavi u prestonoj dvorani da se oprosti, odvede ga zmajski kralj u riznicu i reče:

— Evo, sinko, posluži se! Što ti samo srce ište, biće tvoje.

Zlato i srebro, biseri i drago kamenje, najlepši adiđari i nakit su blistali i trepereli pred Lau-sanovim očima. Ali prisetivši se saveta koji mu je princ dao, mladić ne dopusti da ga blesak dragocenosti zavede, no odvrati:

— Čemu zlato i adiđari, veličanstvo? U hrani i odelu ne oskudevam, jer za toliko mogu da zaradim. Ono što bih rado imao, bila bi jedna bela kokoška; da, kad bih takvu kokošku imao, čini mi se da bi mi život u mome domu manje usamljen izgledao.

Zmajski kralj zamišljeno pogladi svoju dugu, sedu bradu.

— Dobro, — reče posle nekog vremena— pokloniću ti jednu kokošku.

Posle povratka iz zmajske palate načini Lau-san u korpi od bambusa gnezdo za kokošku, prostre joj hranu pa rano izjutra ode svojim poslom. Ali gle, šta je zatekao kad se u podne kući vratio? — Sudovi puni mirisnih jela čekali su ga na stolu.

Lau-san najpre pomisli da mu je to žena ili kći susedova iz prijateljskih pobuda ručak pripravila: ali kad njima ode da se zablagodari, one se začudiše i uveriše ga da to nisu one bile kuvarice njegovog ručka. Tek sad se Lau-san preko svake mere začudi: ko bi to onda mogao biti?

Sledećeg dana ostade kod kuće, pa je čekao i čekao, ali kad vreme obedu dođe a niko se ne pojavi, pograbi najzad svoj pecaroški pribor i ode na reku. U sebi je mislio: ovo je doista čudno; moram bezuslovno pronaći ko je ta dobra neznanka, pa da se najiskrenije zahvalim.

Trećeg dana Lau-san se učini kao da će otići na reku, ali se s pola puta vrati, pa krišom proviri kroz jednu pukotinu vrata. Tad vide kako se kao nekim čudom stvori divna devojka u beloj bluzi i šarenoj suknji, pa je založila vatru na ognjištu i pristavila jelo. Ne, to nije bilo snoviđenje: sasvim razgovetno video je devojku pred sobom.

— Hvala ti, dobra devojko, od srca ti hvala! — ote se mladiću i nehotice.

Devojka zatapša rukama i već nestade; tamo gde je maločas stajala, sad je lepršala bela kokoška i žurno otskakutala u korpu.

Devojka se više nije pojavljivala i tako morade Lau-san i preko volje da se do sutradan pretrpi.

Tad se opet učini kao da će na ribarenje, ali se opet vrati s pola puta i proviri kroz pukotinu. I ovog puta se bela kokoška stvarno bila preobrazila u prekrasnu devojku. A kad je opet počela da kuva, otvori Lau-san munjevito vrata i naglo hrupi u sobu, tako da devojci ne preostade vremena da se preobrazi u belu kokošku; stajala je tu, pa se od stida zarumenela i oči oborila.

— Vrlo je ljubazno od tebe što se zbog mene trudiš i ručak mi kuvaš — reče Lau-san. — Zahvaljujem ti od sveg srca. A sad mi, molim te, još reci ko si i odakle si?

— Ah, još mi ti zahvaljuješ! Kao da sam pak mnogo učinila za tebe! — odvrati devojka. — Pa ti si spasao mom bratu život, te stoga moram da ti ukažem blagodarnost. Ja sam kći zmajskog kralja.

Nato je Lau-san zamoli da ostane kod njega, te su otada živeli pod jednim krovom i postali čovek i žena. Ubrzo se razglasilo naokolo o neobičnoj sreći Lau-sanovoj: izbliza i izdaleka dolazili su ljudi da mladom paru čestitaju, a svako je hteo lično da čuje kako je ovom batliji uspelo da sebi kćer zmajskog kralja za ženu pribavi.

Kad je jednog dana jedan pandur guvernerov prolazio pored Lau-sanove kuće i video mladu ženu lepu kao upis, smesta obavesti svog gospodara; ovim se nesreća sruči na Lau-sanovu glavu, jer posle nekoliko dana banuše u kuću vojnici, zgrabiše ribara i odvukoše ga.

Guverner je natmureno zurio kad Lau-sana privedoše pred njegov presto.

— Znaš vrlo dobro — razdra se guverner — da se na moj mig svi moraju pokoravati. Naređujem ti stoga da mi u roku od tri dana ovamo dovedeš svoju ženu, razumeš li? Glavom ćeš platiti ako ovaj rok prekoračiš.

Lau-san škrgnutnu zubima:

— Gospodaru, sve bi od mene mogao dobiti, samo moju ženu ne!

Nato se guverner zlurado nasmeja:

— Tako, dakle, sve bih od tebe mogao dobiti! Lepo! Lepo! Slažem se. Samo ne zaboravi šta si obećao: sve! A sad, pošto si ribar, neću

ništa drugo od tebe zatražiti, osim da mi, otsad pa za tri dana, doneseš sto i dvadeset komada crvenih šarana, od kojih će svaki biti šest kilograma težak, ali dobro pazi da svi budu tačno iste boje.

Potišten i pogružen, vrati se Lau-san kući i požali se ženi. Nju ova vest nije ni najmanje zabrinula.

— Ništa se ne sekiraj! — uteši ona muža. — To ćemo već nekako stvoriti.

Ona brzo pronađe veliku trubu crvene hartije, pa iseče sto i dvadeset traka hartije jednake dužine i širine, sve to stavi u jednu kacu i odozgo nasu vode: i gle, najednom se trake hartije preobratiše u ribe, u crvene šarane, pa su veselo ukrug plivali i tako lepo izgledali da ih je Lau-san dugo i radosno posmatrao pre no što ih je odneo guverneru.

— Čuo sam da tvoja žena divno ume da tka — reče guverner, kad vide da sa Lau-sanom ne može tako lako da izađe na kraj. — Stoga neka mi izatka, otsad pa za tri dana, komad plavog platna; ali pazi dobro, ne sme biti kraći no ona ulica što prolazi ispred moje kapije!

— Gospodaru, pa sad već tražite nešto drugo! — uzviknu očajno Lau-san. — Zar vam nisam doneo crvene šarane kao što ste poželeli?

— A zar ti nisi sam rekao da sve mogu od tebe dobiti? — odvrati guverner hladno.

Lau-san je sad znao da je opiranje uzaludno, jer se stari pokvarenjak oglušuje na svaki prigovor. I tako škrgućući zubima, ode kući.

— Ah, ništa se ne brini — umiri ga žena, kad joj je ispričao kakav je besmisleni zahtev guverner postavio. — Znam kako ćemo.

Brzo se preobrati u belu ribicu, skoči u vodu i otpliva do palate. Ubrzo dopliva natrag noseći jednu tikvicu. Pravo blago bila je ta tikvica: što bi samo poželeo, dovoljna bi bila jedna reč, pa bi to već iz tikvice iskočilo.

Lau-san je od radosti i milja milovao tikvicu. Kad je treći dan osvanuo, dočara on iz tikvice, dok bi dlanom o dlan udario, trubu platna neizmerne dužine i s njom ode kod guvernera.

— Koliko je dugačko to platno? — zapita guverner, kad se Lau-san sa džinovskom trubom pojavio.

— Kao ulica — spremno odvrati Lau-san.

— Koješta! — dreknu guverner. — Kao ulica! To svako može reći.

— Ako mi ne verujete, merite sami — odvrati spokojno Lau-san.

Nato guverner naredi slugama da donesu aršin, pa su tako merili, merili čitav dan i noć, a sledećeg jutra još nisu bili dospeli do kraja.

— Lepo, — reče guverner najzad — izgleda da je dovoljno. Prema tome, zadatak si ispunio. A do sutra donesi mi stado crvenih jaganjaca.

Pošto je Lau-san nabavio i stado crvenih jaganjaca, zatraži guverner krdo vodenih bivola, pa onda nešto treće, i tako je to iz dana u dan išlo, dok se najzad i samom guverneru ne dosadi.

— Reci mi, odakle nabavljaš sve što zatražim? — zapita jednog dana Lau-sana. — Dosad si mi svaku želju ispunio, to je tačno, a ipak si ti, iskreno rečeno, ubogi siromah. Mora biti da kod kuće imaš neki čarobni predmet koji to sve stvara! Ovamo s njim. Smesta da si mi to doneo!

Lau-san pomisli: ako ovom pohlepnom nitkovu donesem i svoju čarobnu tikvicu, pa ako i dalje bude nešto zakerao od mene, šta ću onda?

Pa mu tako otseče:

— Ja sam dosad vašoj milosti doneo sve što ste zatražili, ali neki čarobni predmet — to doista ne znam gde bih nabavio.

Guverner tresnu pesnicom po stolu:

— Imaš da me slušaš i da se pokoravaš, razumeš li? — razdra se. — Ako mi to smesta ne doneseš, baciću te u tamnicu!

Lau-san priguši bes i ode. Tek što je iz dvora izašao, poče glasno da kune: „Pravo je čudovište! Pravo čudovište..."

Jedan od pandura čuo je ovo i smesta javio guverneru, te ovaj, zapenušao od besa, izlete i naredi da mladića bace u lance. Sledećeg jutra izvedoše ga panduri pred presto.

— Tako, dakle, ti mene nazivaš čudovištem, besramni lupežu! — poče da vrišti guverner. — Gorko ćeš se pokajati zbog ovih reči!

Uostalom, kad govorimo o čudovištima, dajem ti tri dana vremena, pa ako mi dotle ne privedeš stotinu i dvadeset čudovišta, bez milosti ću ti glavu otseći.

Lau-san je morao da se snađe kako zna. Kad je stigao kući požali se ponovo ženi.

— Šta li sve taj neće zaželeti! — reče žena vrteći glavom. — I šta će mu čudovište? No lepo, ako ih već bezuslovno hoće, nabavićemo. Ali čarobnu tikvicu nipošto nećemo dati.

I za trenutak dočara iz čarobne tikvice sto i dvadeset svinjaca i hiljadu i dve stotine džakova uglja, pa onda u svaki svinjac stavi po deset džakova ćumura, oblepi sve to šarenom hartijom i nali ulja unutra, pa odjednom počeše da se miču šareno obojeni svinjci i pretvoriše se u živa čudovišta koja smesta razjapiše čeljusti pa se zaori strašna dreka:

— Čudovišta! Čudovišta! — vikali su svi uglas.

Kad je Lau-san prolazio sa svojim čoporom nemani ulicama, čitavo mesto beše zapanjeno; staro i mlado trčalo je iz kuće da ovaj

jedinstveni prizor svojim očima vidi. Sve više i više radoznalaca se prikupljalo, pa se najzad pred vratima dvora iskupi ogromna masa. Guverner naredi pandurima da ljude rasteraju, a čudovišta zatvori u štalu.

— Vrlo su to čudna stvorenja! — vikao je začuđen. — Čime se hrane?

— Uljem, vaša milosti, — odgovori Lau-san..— To je jedina hrana koju pristaju da prime. A kad se jednom kako treba naliju uljem, nema potrebe više ih hraniti; tad ne osećaju glad a takođe neće ni umreti; potrebno ih je samo ponekad malo istimariti, to je sve.

Najzad je guverner bio zadovoljan, te pusti Lua-sana da ode mirno kući.

Prizor ovih nakaznih, trapavih nemani doveo je guvernera u izvanredno zadovoljstvo. Ovog puta mi je Lau-san stvarno doterao čitavo blago, mislio je guverner, a tako nešto čak ni car nije ugledao; kad mu idući put budem slao porezu, poslaću mu i čitavo krdo.

Još iste večeri prikupljena je po naređenju guvernera ogromna količina ulja i određeno nekoliko snažnih slugu da se staraju o nemanima.

Čim su čudovišta osetila ulje, baciše se s divljom pohlepom i iskapiše najednom ni manje ni više no hiljadu i dve stotine litara. Nato im se tela naduše, pa se oko ponoći digoše mučeni trboboljom, te podigoše toliko strahovitu galamu da se guverner preplašen iz sna trže. Brzo zapali baklju, pa istrča da vidi šta je. A kad je sa užegnutom bakljom ušao u štalu, zapališe se čudovišta, pa su izbezumljena jurila tamo-amo dok čitav dvor ne potpališe.

U ovom groznom požaru izgoreo je dvor do temelja, a guverner i njegovi panduri i najamnici bedno skončaše sprženi plamenom.

ČAROBNA KIČICA

Beše jednom jedan dečačić po imenu Ma Liang koji bi radije crtao no hleba jeo. Na nesreću, ostao je zarana siroče te je morao samog sebe prehranjivati . Iz dana u dan skupljao je opalo granje u šumi ili kosio travu, pa ipak ostajao toliko siromah da mu je kičica kao neprocenjivo blago izgledala.

Kad je jednom kraj škole prolazio, dogodi se upravo da je nastavnik svoje vaspitanike podučavao crtanju. Zažarenih očiju gledao je dečačić kroz otškrinuta vrata kako se šarolike boje, sve potez po potez, u krasnu sliku uobličuju. Pre no što je i shvatio šta čini, ukorači dečarac u školu.

— Smem li se usuditi da jednu četkicu pozajmim?— zapita učitelja. — I ja bih tako rado učio da crtam.

— Šta ti samo pada na pamet, mangupe nijedan!— dreknu učitelj strogo i mrko ga odmeri. — Golja kao ti, pa hoće ni manje ni više no slikanje da uči!— I tako ga po kratkom postupku izbaci.

Znači, razmišljao je Ma Liang, nama siromasima zabranjeno je čak i crtanje. E baš da vidimo da li je tako!

Od tog dana kad je u šumi pribirao drva posmatrao je pažljivo obličje i let ptica pa jednom grančicom njihovu sliku ucrtavao u prašinu; kad bi sekao trsku na reci posmatrao je ribice gde kroz ševar vrludaju, pa bi zamočio kažiprst u vodu i vrhom prsta crtao njihove oblike na pljosnatom priobalnom kamenju; najzad, kad bi svečera došao kući, uzimao bi nagaravljeni komadić drveta u ruku i njime crtao predmete svog oskudnog pokućanstva: sto, klupicu i šta je još drugo posedovao, a sve bi to šarao po zidovima svoje glinene kolibice.

Dan za danom vežbao je uporno i strpljivo, pa, da vidiš, i vrlo dobro napredovao. Tako je zapanjujuće verno slikao ptice da si mirne duše mogao očekivati kako će svakog časa zacvrkutati, a ribe su mu takođe izgledale tako prirodne i žive kao da će pri prvom dodiru zamahati perajima i otplivati. Ali ono za čim je dečačić ponajviše čeznuo, to mu je još uvek nedostajalo: kičica.

Tada se dogodilo da je Ma Liang jedne večeri legao na svoju slamaricu i iscrpljen od dnevnog rada smesta zaspao, pa mu se u snu javi jedan starac snežno-bele brade i predade mu kičicu.

— Ovo je čarobna kičica — progovori starac.— Budi oprezan i koristi je samo u blagočastive svrhe.

Kako je samo kičica blistala i treperila, i kako bila teška u ruci kad je Ma Liang prihvati.

— Pa to je doista prekrasna kičica — uzviknu dečak očarano i skoči od radosti sa svoje postelje.— Veliko vam hvala, veliko vam hvala, dragi, dobri starče. . .

No gle, — prijateljskog starca već nigde više nije bilo. Ma Liang se prepade i probudi. Avaj, pomisli razočarano, to opet beše san! Da li san? Da je bio san, odakle bi se kičica o kojoj je toliko sanjao, pozlaćena kičica, sad našla u njegovoj ruci?

Tek što je Ma Liang ovom čarobnom kičicom naslikao ptičicu, već bi malo stvorenjce raširilo krilca, pa bi lepršalo i ćurlikalo i cvrkutalo kao da svom tvorcu želi pesmu zahvalnicu da otpeva. Takođe bi i ribice, koje bi naslikao, glavačke skakale u vodu, pa bi vrludale levo-desno i izvodile kojekakve vesele igre njemu u čast. Kako je srećan bio Ma Liang!

Iz dana u dan išao je sad kroz selo i slikao sirotim seljanima sve u čemu su oskudevali: plugove, motike, lampe uljanice, vedra za vodu. . .

Takva čudesna dela prirodno da dugo nisu mogla ostati tajnom. Od usta do usta pronese se vest, pa i bogati seoski gazda za to doznade. Njegova pohlepa odmah se probudi, te smesta otposla dvojicu slugu rmpalija, koji mladog čarobnika jednostavno za perčin spopadoše i pred gazdu dovukoše.

Da bogataši nikad dobronamerni prema sirotinji nisu, znao je Ma Liang odavno uprkos svojoj mladosti, pa kako je bio čvrst i neustrašiv junoša, usudi se da uprkos najoštrijim pretnjama i najprimamljivijim obećanjima odbije da makar i jedan jedini potez kičicom povuče u gazdinu korist. Nato se ovaj toliko razbesne da dečaka najzad zaključa u štalu i najstrože naredi da mu se ne daje ni jelo ni pilo.

Tri dana je tako dečarac u štali proboravio. U predvečerje trećeg dana otpoče sneg. Velike pahuljice padale su s neba, pa se ubrzo raširi debeli, pahuljasti snežni pokrov preko smrznute zemlje. A gazda je mislio: ako Ma Liang dosad od gladi nije krepao, sad će se zasigurno smrznuti. Kad, međutim, stiže pred štalska vrata, ugleda kroz pukotine gde plamsa rumena vatra, a prijatan miris svežeg pečenja dopre mu do nozdrva.

Gazda se nečujno prikuči i proviri: unutra je mali Ma Liang sedeo udobno kraj vatrice, pečenjem se sladio a piroške u tiganju pržio. Aha! pomisli gazda, znači da je sve to naslikao, jer kako bi inače tiganj, drva, meso i brašno dospeli u štalu? Izbezumljen od besa, sazva gazda svoje izmećare i naredi im da malog bez oklevanja ubiju. Tako će otsad kičica njemu pripadati.

Po zapovesti upade tuce slugu u štalu — ali gle, gde je mališa? Na zidu s istočne strane vidoše merdevine koje su na tavan vodile. Gazda htede njima da se uspne, ali tek što je na treću prečagu kročio, strmoglavi se dole i poleđuške ljosnu o zemlju. Istog časa nestadoše merdevine bez traga.

Posle bekstva znao je Ma Liang da mu više u selu nema opstanka, jer ma gde se sakrio, pronašli bi ga gazdini žbiri, pa bi doveo u nepriliku ne samo sebe već i sve one koji bi mu utočište pružili. S bolom u duši oprosti se on od svoje drage postojbine: „Ostajte mi zbogom, mili prijatelji, ostajte zbogom! Možda ćemo se još u životu sresti“. I tako žurno naslika konja, vinu mu se u sedlo, mamuznu ga i odgalopira niz drum.

Nije daleko dospeo, kad za sobom začu topot konjskih kopita. Pri svetlosti rasplamsalih buktinja vide četu konjanika, napred gazda s isukanim mačem u ruci, a za njime njegove sluge izmećari. Nato Ma Liang poteže kičicu i naslika sebi luk i strelu, pa pričeka dok

progonitelji na domašaj ne pristigoše: fijuuuuu! fijuknu strela odapeta s tetive, a gazda pogođen posred grla sruči se s konja. Sad Ma Liang žurno mamuznu svog ždrepca i puštenih uzda odjezde.

Nekoliko dana docnije stiže do jednog gradića. Već sam dovoljno udaljen od rodnog mesta, pomisli dečak, pa bih ovde mogao bez opasnosti da se nastanim. Kako drugog posla nije mogao naći, to opet poče da crta. Ovog puta se pak dobro čuvao da ne izbije na glas kao čudotvorni slikar. Slike koje je nudio na prodaju ostajale su beživotne, jer ih nikad ne bi do kraja naslikao: pticama bi nedostajao kljun, životinjama po jedna noga — jednom rečju, uvek bi namerno po nešto izostavio.

Jednog dana, pak, tek što je dovršio jednog ždrala bez očiju, kad mu slučajno prsnuše dve kapi tuša

na prazna mesta i tako se nesreća dogodi: ždral otvori smesta oči, zamaha krilima i vinu se u zrak. Ovaj neočekivani događaj prenerazi čitav grad, pa nije dugo potrajalo a jedan od dvorskih ulizica, u želji da se dodvori, saopšti caru o ovom čudesnom događaju. Car smesta posla nekoliko dvorjana koji najpre pokušaše da Ma Lianga domame rečima slatkim kao med samotok, zatim pređoše na prikrivene pretnje, a kad se dečak opirao, najzad ga skleptaše i silom u prestonicu dovukoše.

Ma Liang je ranije već često slušao od ljudi kako se car okrutno i tvrdokorno prema sirotinji ophodi. Zar bi takvom jednom odvratnom vladaru on svoju umetnost u službu stavio? Nikad ni do veki! Umesto zmaja, kako je car naredio, dečak naslika jednu groznu žabu krastaču, a kad je njegovo veličanstvo poželelo da vidi feniksa šarenog perja, dogega odjednom pored njega očerupani pevac. Ove grozne životinje uznemiriše čitavu palatu: zagadile su raskošne odaje i svud rasprostrle životinjski smrad. Caru se žuč razli od besa.

— Otmite mu kičicu! — dreknu stražarima. — Bacite nitkova pravo u najcrnju tamnicu!

S otetom čarobnom kičicom pokuša sad car sam da se bavi slikanjem. Njegova prva slika pretstavljala je brdo od čistog zlata. Ali u njegovoj bezgraničnoj pohlepi jedno brdo nije mu bilo dovoljno, te je dodavao sve nova i nova, dok najzad nije stvorio pravi zlatni planinski lanac s padinama, obroncima, kupama i vrhovima. Ali kad

je svoje umetničko delo bliže promotrio, imao je šta i videti! Nigde ni traga ni glasa zlatu! Samo su sure stene, gomile vapnenca ležale pred njim, a kako ih je bezumno visoko bio natrpao, to se čitava gomila pod svojom sopstvenom težinom strovali, pa u onom tumbanju zamalo što nije noge njegovom veličanstvu smrskala.Pokušaj slikanja zlatnih brda bio se, doduše, sramno izjalovio, ali to cara nije odvratilo od zamisli da smesta počne s novom slikom. Ovog puta je nacrtao zlatnu šipku, ali mu se i ona u njegovom bezgraničnom srebroljublju premalom učini, te ju je produžavao i širio, nadovezivao, krivio, uvrtao i preplitao sve dok ne dobi debelu, dugačku, izukrštanu zlatnu šipketinu. Na njegov užas namah se pretvori to zlatno čudovište u groznu džinovsku zmiju, koja razjapljenih ralja polete pravo na njega. Car se od straha onesvesti, i da mu dvorjani ne pritekoše hitro u pomoć, veruj da bi ga čudovište zajedno s odelom i perčinom progutalo.

Sad i caru sinu da mu je bez Ma Lianga sva muka s kičicom uzaludna. I tako naredi da junošu iz sužanjstva izvuku, te mu blagonaklono polaska govoreći vrlo dobrostivo, pa ga ne samo darova nekoliko zlatnih i srebrnih novčića no mu još i obeća da će ga s jednom princezom priženiti. Ma Liang, koji je u međuvremenu već neku lukavštinu bio izmudrovao, načini se kao da careve predloge s najvećim blagovoljenjem prihvata. Car se preko mere razveseli i vrati dečaku kičicu.

Sad opet poče car da se domišlja šta bi mu junoša mogao nacrtati. Neki breg? — Ne, odatle bi možda mogle opasne zveri da iskoče. Nećemo breg. Neka crta more. Divno, plavo more.

Ma Liang se smesta baci na posao kako bi ovom nalogu udovoljio. Hitro je letela kičica gore-dole; odjednom pred carevim očima poče da blista i presijava beskonačno prostrano more. Pri svetlim sunčevim zracima ležalo je ono prekrasno plavo i glatko kao uglačani lapis-lazuli.

— Baš je lepo, — uzviknu car, dok je kroz vodu čistu kao biljur zurio u morsko dno — samo mi reci, gde su ribe?

— Ribe? — odvrati Ma Liang. — Samo trenutak.

Marljivo zamaha kičicom tamo-amo i već zaplivaše duž obale šarolike ribice, koje su se neko vreme veselo u plićaku prevrtale a

zatim spokojno na pučinu otplivale. Car je oduševljeno posmatrao igru ribica. Kad u daljini iščezoše, obuze i njega želja da se na more naveze.

— Brod mi naslikaj — dreknu Ma Liangu.

Dok bi dlanom o dlan udario, već je Ma Liang jednu golemu džunku naslikao, pa kad se car s porodicom i svitom na galiju ukrcao, docrta Ma Liang i oštar povetarac: more se namreška, talasi počeše da biju o bokove broda, te lađa veselo zaplovi morem.

Caru se, pak, vožnja pričinila presporom. — Hej! — doviknu on na obalu — docrtaj još malo vetra.

Ma Liang se krepko razmaha kičicom: talasi se podigoše, jedra nabreknuše, sve brže i brže klizio je brod. Još par poteza kičicom i more se uznemiri zapenuša i zatutnja; šibana uskomešanim talasima džunka se nakrivi. Caru se stuži i prepast ga obuze.

— Dosta! — razdra se iz petnih žila. — Dosta je vetra! Ne treba više.

Ma Liang ni glave ne okrete na dozivanje: sad je tek marljivo raspalio kičicom, i tako je burno slikao da more zaurla i zapenušenim, uskipelim, lomovitim talasima baci se na jadnu galiju koja je već u svim sastavcima i spojnicama počela da popušta.

Tresući se od prepasti, mokar do kože, prilepio se car za katarku, vrištao iz petnih žila i usplahirenim znacima pokazivao Ma Liangu da kako zna buru obustavi.

Ma Liang na sve to ni glave ne okrete. Iz sve moći razmahao se sada kičicom. Orkan se uzvitla. Crne oblačine gonile su se nebom. Talasi se nadigoše kao kuća, oboriše na galiju, te je na parčiće stukoše: car i sva njegova pratnja pogiboše u talasima.

Priča o tome kako je Ma Liang čarobnom kičicom nepoćudnog cara u vodeni grob oterao, ubrzo se raširi po celoj zemlji.

Tvrdi se da se Ma Liang docnije vratio u svoju postojbinu i tu do kraja svojih dana proživeo među drugovima svoje mladosti kao seljak; drugi, prost, tvrde da je posle toga neprekidno putovao od grada do grada, od sela do sela te svojom čarobnom kičicom uvek siromasima dobra dela činio.

Šta je pak stvarno sa malim Ma Liangom bilo, niko ne zna sa sigurnošću da potvrdi.

OSVETNIK

Pri kraju dinastije Han živeo je jedan ministar, po imenu Cao Cao, koji se nasiljem dokopao prestola u zemlji Ve. On je otrovao caricu i mnogobrojne dvorske dame i princeze i najzad primorao cara da njega imenuje vladarem Vea. Kad se to dogodilo, naredio je da se za njega sagradi posebna palata, a kad je ona bila dovršena tražio je svuda najdivnije cveće i najčudnije plodove kako bi ih zasadio u vrtu iza palate. Tako je poslao i jednog činovnika u zemlju Vu da bi odande doneo pomorandže. Knez od Vua odabrao je najkrupnije pomorandže, dok nije napunio osamdeset korpi, pa su nosači i dan i noć nosili korpe u grad Je.

Kad su nosači nasred puta bili, umoriše se pa prilegoše da se odmore u blizini jednog brežuljka. Uto ugledaše jednog gospodina gde prilazi. Bio je ćorav na jedno oko, na jednu nogu hramao a na glavi je imao beli trščani šešir. Odeven beše u udobnu odeću crne boje.

Stranac se uljudno pokloni i zapita:

— Da li ste umorni od tereta? Ja bih rado svakom od vas pomogao time što bih njegov deo tereta komadić puta poneo. Pristajete li?

Nosači se vrlo obradovaše, pa je tako gospodin svaki teret nosio po pet milja, ali je svaki tovar koji je nosio postajao lakši, tako da se nosači jako začudiše.

Pre no što će otići, stranac reče činovniku:

— Ja sam stari prijatelj kralja Vea, još iz njegove stare postojbine. Prezivam se Cuo, zovem se Ce, a nadimak mi je Juan Fang. U Tao

me nazivaju gospodarom crnog roga. Kad stignete u grad Je, molim vas recite da ga Cuo Ce pozdravlja.

Nato zamahnu rukavom, te namah nestade.

Kad su pomorandže u grad Je donete, otvori Cao Cao svojeručno korpe, ali su u njima bile samo ljuske. Cao se vrlo začudi pa zapita činovnika, koji mu ispriča događaj sa Cuo Ceom.

Cao nije hteo da poveruje, ali stražar prijavi da bi neki gospodin, po imenu Cuo Ce, želeo da razgovara s moćnim kraljem. Kralj naredi da gosta uvedu, a činovnik reče:

— To je isti onaj koga sam usput sreo.

— Kakvim si čarolijama upropastio moje divno voće? — zapita kralj ljutito.

— Nemoguće — odgovori Ce, uze jednu pomorandžu i otvori: sad se ispostavi da su sve pune soka i pritom izvanredno slatke i mirišljave, a samo su one pomorandže koje je sam kralj otvarao bile suve i prazne ljuske.

Kralj se još više začudi, pa reče gostu da sedne, te poče da ga ispituje. Gost najpre zatraži vina i mesa, a kralj naredi da se donese. Nato gost popi pet čabara vina, ali se nije napio, i pojede meso od čitave ovce, ali se nije zasitio.

— Kakvo sredstvo poseduješ — zapita kralj — da takve čarolije izvodiš?

— Trideset godina već stanujem ja u Liu, u oblasti Si Cuan, u okrugu Kie Ling, u brdima Uo Mege, pa sam tamo trideset godina proučavao nauku Tao, kad jednog dana začujem gde me iz stene neko po imenu doziva. Pogledam, nigde nikog. Tako prođe nekoliko

dana, a onda udar groma rascepi stenu. Tu nađoh tri nebeske knjige po imenu „Nebeske knjige Ten Kie". Prva knjiga se zvala: „Nestati na nebu", druga knjiga se zvala: „Nestati u zemlji", treća se zvala „Nestati, od ljudi". U knjizi „Nestati na nebu" je pisalo kako ćeš moći leteti na oblacima i voziti se na vetru, pa se tako lako letenjem podizati dok ne stigneš do ruba neba.

U knjizi „Nestati u zemlji" je pisalo kako se prolazi kroz bregove i stene.

U knjizi „Nestati od ljudi" je pisalo da možeš sa oblacima proći čitavim svetom, tvoje telo učiniti nevidljivim i tvoju spodobu preobraziti. Možeš podesiti da mačevi lete i upravljati bodežom, tako da glavu odrube onom ko pred tobom stoji.

Ti, kneže, već si po činu najviši mandarin, zašto ne otstupiš s prestola i ne pođeš sa mnom u bregove Uo Mege, pa bih i tebe mogao da pretvorim u duha? Još ću učiniti da savladaš tri nebeske knjige.

— Odavno sam već poželeo da mogu poleteti — odvrati kralj — i brzo odbaciti od sebe ono što mi smeta. Ali u palati nema nikog ko bi me zameniti mogao.

Nasmeja se Ce:

— Liu Pe iz I Džua je izdanak carskog kolena, zašto ga ne bi pustio na tvoje mesto? Ne učiniš li tako, pustiću svoj mač da ti glavu od trupa odrubi.

Nato se kralj razbesne i dreknu:

— Mora biti da je ovo špijun Liu Pea! — pa naredi stražarima da ga uhapse.

Gost se još snažnije nasmeja i s lakoćom odupre. Kralj naredi da ga deset robova ščepaju i batinaju, ali Cuo Ce pritom zaspa, pa je spokojno hrkao, jer nikakav bol nije osećao. Kralj je besneo, pa naredi da mu se stavi veliki drveni obruč oko vrata i pričvrsti železnim čavlima a zatim baci u tamnicu i zaključa. Ali stražar izvesti da je katanac sam od sebe spao a da je Ce spokojno legao nimalo povređen.

Kralj je držao Cea sedam dana u tamnici, ne davši mu ni da jede ni da pije. A kad ga je ponovo video, sedeo je Ce na zemlji a obrazi su mu bili rumeniji no dotle.

Tada kralj vide da mu ništa ne može, pa naredi da ga privedu k njemu. Bilo je to baš onog dana kad su svi činovnici dolazili u palatu da se počaste na gozbi. Tad zamoli Cuo Ce, koji je na sveopšte zaprepašćenje imao drvene nanule na nogama, da gostima dočara sve ono što bi kralj poželeo.

— Hteo bi čorbu od zmajeve džigerice — viknu kralj.

Tada Ce nacrta četkicom i tušem zmaja na belom zidu i jednom prevuče rukavom preko slike: nato se zmajevo telo rastvori pa mu Ce izvadi džigericu.

Onda kralj požele da vidi prolećne ruže, jer je baš bilo godišnje doba kad je sve cveće precvetalo, pa se onog časa rascvetaše dvostruko kalemljene ruže iz zlatne saksije koju su bili uneli.

Takvim i sličnim čarolijama prekraćivao je Ce vreme gostima, dok ne uze jedan pehar od dragog kamenja, napuni ga do ruba vinom i doviknu:

— Veliki kralju, ako budeš pio vino iz ovog pehara, živećeš hiljadu godina.

— Najpre ti otpi! — viknu kralj.

Čarobnik izvuče iglu od dragog kamena iz šešira, pa njome predvoji vino u peharu. Zatim jednu polovinu ispi, a drugu pruži kralju. Ali kad kralj poče da ga kori što se usudio da pije pre kralja, istog časa pretvori se pehar u belog sokola koji je lepršao oko palate. Dok su svi činovnici zurili u vazduh, Cuo Ce iznenada iščeznu.

Kad su sluge javile da je Cuo Ce izašao na kapi ju, viknu kralj:

— Moramo ovog čarobnika smesta da uklonimo s puta, kako ne bi više štete pričinjavao! — pa odmah odasla jednog oficira s vojnicima da ga vrate. Oficir je jašio na konju ispred odreda vojnika. Cuo Ce je u svojim nanulama polako gegao drumom, oficir je gonio konja tako da je leteo kao vihor, pa ipak nije uspevao da ga stigne. Kad je Cuo Ce stigao do jednog brega, nađe se usred stada ovaca. Oficir izvadi strelu i htede da gađa Cea, ali ovog više nigde nije bilo. Nato se oficir razljuti, svim ovcama pootseca glave i vrati se u dvor.

Kad je čobanče videlo mrtve ovce, poče gorko da plače. Ali uto ču gde glava jedne ovce koja je počivala na zemlji progovara:

— Možeš slobodno da sve glave ovaca vratiš na vratove.

Čobanče se uplaši, prekri lice rukama i pobeže. Ali onda ču gde neko iza njega doziva:

— Ne boj se ništa! Evo ti ovaca natrag — a kad se čobanče okrete, vide sve ovce žive i zdrave. Hteo je zapitati kako se to desilo, ali se Cuo Ce žurno udalji hodajući kao na krilima.

Čobanče se povrati kući i ispriča sve gospodaru, a gospodar, opet, obavesti kralja. Onda kralj naredi da se izrade slike Cuo Cea, kako bi ga pomoću njih mogli uhvatiti. Već posle tri dana uhvatili su u gradu i izvan grada nekih tri-četiri stotine osoba sličnih Cuo Ceu kao jaje jajetu. Kralj lično povede pet stotina oklopljenih vojnika na gubilište i naredi da se svim zatvorenicima odrube glave. Pritom se iz svakog vrata podiže crni dim, zakovitla u vazduhu, prikupi i sli u jednog jedinog Cuo Cea. Ovaj domahnu jednoj beloj rodi koja je lebdela vazduhom, da mu posluži kao jahaća životinja, zatapša rukama i nasmeja se:

— Ubrzo će doći vreme kad će zločinac nastradati.

Cao naredi da strelama gađaju čarobnika, ali se iznenada podiže snažna bura, svi leševi poskakaše, uzeše svoje glave u ruke, pa su cupkali i pocupkivali, dok se ne sručiše na kralja.

Činovnici se preplašiše, pa je svako samo gledao kako rusu glavu da spase. Kad se oluja primiri, svi leševi su iščeznuli. Kralj se od potresa toliko razboleo da nikakve lekarije i lekari nisu mogli da ga izleče.

Tri godine docnije pogorša se kraljeva bolest. Jednog dana ležao je u spavaćoj sobi sve do trećeg noćnog zvona. Tad oseti kako mu se vrti u glavi. Kralj ustade i nasloni se na sto. Iznenada se ču u palati šum, kao kad bi neko svilu cepao. Uplašeno se kralj osvrte i ugleda pokojnu caricu, njene dvorske dame i princeze, sve one koje je pogubio, tela krvlju isprskanih, gde stoje u crnim, tužnim oblacima. Čuo je kako ga dozivaju i preklinju da im vrati živote. Kralj poteže mač i zavitla njime kroz vazduh. Strahovit tresak seraču i čitavo jugozapadno krilo palate se sruši. Od prepasti sruči se kralj na zemlju, pa ga sluge prenesoše u drugu palatu.

Sledeće noći čuo je stalno jauke i vapaje ljudi i žena. A tad, kad se razdanilo, prizva on sve svoje dvorjane i reče:

— Trideset godina proveo sam u ratovima, praćen vrištanjem konja, ali nikad nisam poverovao u više sile. Sad je drukčije, moj život se primiče kraju, ali mi nebo neće oprostiti.

Nato glasno zevnu, suze mu pokuljaše na oči kao kiša, pa već istog časa pade mrtav.

HRIZANTEME U SNEGU (LIRSKE BAJKE)

KAKO JE POSTALA MONGOLSKA VIOLINA

Da li znate mongolsku violinu čija je glava slična konjskoj? Da li ste se ikad zapitali kako je postao naš omiljeni instrument? Dopustite da vam ispričam: tužna je to priča.

Prvu mongolsku violinu izmislio je Suho, mali pastir koji je živeo na pašnjacima Čahara. Rano je ostao bez roditelja, pa ga je baka odgajila. Imali su samo desetak ovaca. Suho je izvodio ovce na pašu i pomagao baki da kuva i sprema kuću. Kad se zamomčio, bio je obdaren pevač čije su pesme voleli svi pastiri i stočari iz okoline.

Jednog dana sunce je bilo zašlo i noć se brzo primicala, a Suho se još nije bio vratio. Staramajka se zabrinula, a takođe i susedi počeše da se brinu. Zatim, dockan, Suho dođe kući noseći nešto potpuno belo u naručju. Bilo je to ždrebe koje se tek oždrebilo. Suho pogleda iznenađena lica oko sebe pa ispriča smešeći se:

— Naišao sam na ovo jadniče gde leži nasred druma. Nigde ni traga od njegove majke. Plašio sam se da će ga vuci izjesti, pa sam ga doneo u jurtu.

Prođe vreme, a malo ždrebe odraste i očvrsnu blagodareći staranju koje je Suho pokazivao. Bilo je belo kao sneg, zdravo i lepo. Svako ko bi ga ugledao, zavoleo bi ga. Ali od svih, najviše ga je Suho voleo.

Jedne noći Suho se probudi od usplahirenog njištanja. Iskoči iz postelje i istrča iz jurte. Sad je već čuo i preplašeno blejanje ovaca u toru. Imao je šta i videti: belo ždrebe branilo je stado od velikog, surog vuka! Suho otera vuka. Belo ždrebe bilo je svo oznojeno. Očigledno da se već odavno borilo.

— Oh, ždrebence, spaslo si stado. . .

Suho potapša oznojeno ždrebe govoreći mu kao da je neki dragi prijatelj. Otada su Suho i belo ždrebe bili još bolji prijatelji, pa bi bili nesrećni kad bi se makar za časak jedno od drugog rastavili.

Prođe vreme. Jednog proleća pronese se glas da knez priprema konjske trke koje će se održati kraj hrama' na livadi. Pobednik će dobiti ruku kneževe kćeri. I Suho je za ovo čuo. Njegovi prijatelji nagovoriše ga da i on učestvuje. I tako ode i Suho sa svojim omiljenim belim konjićem.

Otpoče trka. Borili su se mnogi snažni i zdravi mladići. Šibali su svoje pastuve i galopirali punom brzinom. Ali .Suho i njegov beli konjić prvi stigoše na cilj.

— Recite jahaču na belcu da dođe ovamo — naredi knez koji je posmatrao trku s postolja. Ipak, kad je video da je pobednik samo običan pastir, on i ne spomenu za venčanje svoje kćeri, već lukavo reče:

— Dobićeš tri grumena zlata za konja. Možeš da ideš kući.

Suho se razbesne. „Šta? Zar on misli da ću prodati svog dragocenog belog konjića?" pomisli u sebi, pa hrabro odgovori:

— Došao sam ovde na konjske trke a ne na vašar da prodajem konja.

— Nitkove! Zar jedan siromašan pastir sme da se usprotivi svom gospodaru? Ova drskost mora biti kažnjena! — Knez se razdra a

sluge smesta pritrčaše.Tukli su Suha sve dok se nije onesvestio, a tada ga baciše s postolja. Knez se pobedonosno vratio u svoju palatu vodeći sobom i belog konjića.

Suhovi prijatelji odneše ga kući. Staramajka ga je predano negovala, te se on posle nekoliko dana oporavi. A nekoliko dana kasnije, kad je Suho taman legao da spava, začu se neko kucanje na vratima.

— Ko je? — viknu Suho. Niko ne odgovori, ali se kucanje produži.

— Oh, to je beli konjić! — Baka je otišla da vidi ko je i iznenadila se kad je otvorila vrata.

Suho odmah istrča. Da, bio je to stvarno beli konjić! Znoj je kapao s njega, a iz leđa mu je štrčalo nekih sedam-osam strela. Suho stisnu zube, prikri bol, pa izvuče strele. Krv pokulja iz rane. Konjić je bio teško ranjen, te sledećeg jutra uginu.

Šta se bilo dogodilo? Knez, oduševljen što je stekao ovakvog divnog konja, pozvao je porodicu i prijatelje na gozbu da proslave srećan dan. Želeo je da im pokaže konjića, te naredi da ga dovedu.

Ali kad je knez uzjahao konja, ovaj se prope, zbaci kneza i pojuri kroz skupljene goste.

— Uhvatite ga! — dreknu knez, sav van sebe od besa. — Ako ne možete da ga uhvatite, ubite ga!

Čitav pljusak strela pade na konjića. Ali on uspe da stigne do kuće i umre kraj svog pravog gospodara.

Suho je iskreno žalio konjića, pa nije mogao da se smiri ni danju ni noću. Jedne nemirne noći, dok se prevrtao po postelji, učini mu se da vidi živog konjića. Došao je pravo k njemu, kao da je živ.

— Dragi gospodaru, zar ne možeš da smisliš način da ja uvek budem uz tebe i pravim ti društvo? načini violinu od mojih kostiju — reče konjić.

Sledećeg jutra Suho od kostiju konjića načini njegovu glavu umalom, pa to upotrebi za gornji deo violine. Od žila načini strune, a od dlaka iz dugačkog repa strune za gudalo.

Kad god bi svirao na violini sa konjskom glavom uvek bi se potsećao na svoju mržnju prema knezu i sećao radosti koju je osećao dok je jurio na konjiću. Ove misli prelazile su u njegovu

muziku, tako da je ona iznosila sve želje i osećanja pastira. Ta muzika postala je glas naroda, pa je svečeri narod posle rada dolazio da sluša njegovo sviranje. Slušajući tako, zaboravljao bi svoj umor.

DEVOJKA U ZELENOM RUHU

Jedan mladić, po imenu Ju King iz Itua a sa nadimkom Sung Mlađi, živeo je kao učenik u hramu kod Litsuana. Bila je noć, on je baš sedeo nad knjigom, kad iznenada začu jedan devojački glas odmah pod prozorom, koji ga pohvali rekavši mu:

— Baš ste vredni, gospodine Ju.

0$ Mladić podiže glavu i osvrte se: devojka je imala zeleno ruho i dugačak kaput, a bila je ljupka i lepa kao upisana. Sluteći da ne pripada ljudskom rodu, odmah je zapita iz kog je mesta i gde stanuje. Ona odgovori:

— Nisam li ovde? Zar izgledam možda tako kao da ujedam ili proždirem ljude? Što se onda mučite raznoraznim pitanjima i istraživanjima?

Ju je odmah od sveg srca zavole, te ona ostade da kod njega prenoći. Kad je noć istekla, odleprša ona i nestade.

Otada nije prošlo veče a da ona nije došla. Jedne večeri su tako sedeli zajedno, pili, mezetili i torokali o svemu i svačemu. On zapazi da se ona vrlo mnogo razume u tonove i melodije.

— Tvoj glas je tako nežan i tanak, — reče on — da verujem da od tvog pevanja mora i duša da odleti.

Ona se nasmeja:

— Onda neću smeti ništa da ti otpevam, — odgovori — jer se plašim da će ti duša odbeći.

No kako je on uporno navaljivao da mu peva, ona reče:

— Stvarno se stidim kad me drugi slušaju. No kako ti baš nikako drukčije ne pristaješ, to ću se potruditi da te zadovoljim koliko moje

slabe snage dopuštaju.I tako, dok je rašljikom lokvanja udarala takt, naže se postelji i zapeva:

Na drvetu skriven crni soko sedi,
u dubokoj noći ne da mi da usnem
već me svojom pesmom upućuje k tebi!
Ne mislim na svoje cipele od svile
koje su od kiše skroz postale mokre,
već znam samo jedno: da usamljen patiš,
i već trčim k tebi!

Glas joj je bio tanak kao svila, tako da si ga jedva mogao čuti i razaznati. Ipak je on nepomičio slušao kako se dubine i visine smenjuju i kako melodija teče i lomi se: godila mu je uhu, potresala srce.

Kad je devojče dovršilo, otvori vrata, provire i reče:

— Stidim se. Bilo je nekih ljudi pod prozorom. Još jednom se osvrte, pogleda oko kuće, a zatim uđe.

— Što si tako nespokojna? — zapita mladić. — Što si tako prestrašena?

— Poslovica glasi: „Duhovi žive potajno i straše se ljudi" — odgovori ona smešeći se. — Isti je slučaj i sa mnom.

Kad su nakon toga legli u postelju da spavaju, uzdisala je ona mnogo i bolno.

— Sreća življenja, — reče ona — ko zna, možda je već pri kraju.

Mladić se uznemiri i poče da je zapitkuje, ali ona odgovori:

— Srce mi udara. A kad meni srce udara moram umreti.

On ju je tešio i govorio da to ništa nije strašno kad srce udara i kad oko zaigra.

— Zašto uopšte o tome misliš? — zapita je.

Nato se ona opet razveseli.

Kad je sledećeg jutra sva voda iz vodenog časovnika istekla, ustade ona, obuče se i taman htede da vrata otvori kad se polako i oklevajući vrati.

— Ne znam zašto, — reče — ali srce mi je puno strepnje. Preklinjem te, otprati me malo!

Ju ustade i otprati je do ispred vrata.

— Molim te stoj ovde, — reče ona — i odgledaj me! I nemoj pre ući u kuću no što zađem iza onog ugla.

— Dobro, — odvrati Ju i pričeka dok devojka nije zašla iza kućnjeg ugla. Kad je više nije video htede da uđe, ali iznenada opet začu njen glas: bio je to krik koji je glasno vapio za pomoć. Mladića kao da nešto prestreli od bola, te žurno potrča u pravcu glasa, ali ma koliko gledao i pogledavao, nigde ni traga ni glasa od nekog ljudskog bića.

No glas je bio dopro ispod potkrovlja: on podiže glavu da i tamo pretraži, kad ugleda gde jedan pauk, velik kao šaka, taman hvata jednog insekta. Tužno je insekt pištao i već skoro bio na izdisaju.

Tad Ju King razdra mrežu, uze životinjicu u ruke i oslobodi je konaca i zamki. Bila je to pčelica bakarno zelenkaste boje, onemoćala i skoro na pragu da skonča. On je uze sobom i unese u kuću, pa je postavi na sto.

Pošto se pčelica odmorila i oporavila malo, posle nekog vremena poče da miče nožicama. Polako zakorači na bocu s tušem, skoro se utopi u tečnosti, ali se opet povrati na ivicu i domile natrag na sto.

Idući tako ispisa nožicama reč „Hvala“, a zatim zaleprša krilcima i sledećeg časa već je kroz prozor odletela.

Otada je mladić nikad više ne vide.

SVIRAČ NA FLAUTI

Knez Cin imao je mladu kćer pri čijem su rođenju knezu doneli jedan kamen, a kad su taj kamen razbili, videlo se da u sebi sadrži komad zelenog plemenitog žada.

Kad je detence navršilo godinu dana spremili su mu postupaonicu i mamili dete najraznovrsnijim stvarima, ali mala princeza nije htela ništa drugo sem tog kamena, igrala se s njim i nije htela uopšte da ga ispusti iz ruke, pa joj najzad nadenuše nadimak princeza Dragi Kamen.

Kad je devojčica malo poodrasla bila je ljupkija u telu i licu no ma šta drugo na svetu, neobično obdarena, pa je ni s kim drugim ne bi mogao uporediti. Pošto je već umela da svira na svirali i bez ikakvog učenja sama od sebe razumevala da gradi melodije, naredi knez Cin najveštijem majstoru da od komada zelenog žada načini sviralu.

Kad bi devojčica duhnula u sviralu, odjekivalo bi kao pesma feniksa; stoga je knez uvažavao i voleo dete pa naredi da se sagradi mnogospratna palata, gde će ona stanovati. Palata je nazvana Feniksova palata, a visoka kula, što se tu uzdizala, Feniksova kula.

Kad je princeza Dragi Kamen navršila petnaest godina ushtede knez Cin da joj nađe mladoženju.

Princeza Dragi Kamen poče da ga preklinje sledećim rečima:

— Niko drugi ne može biti moj ženik, do onaj ko ljupko može na svirali svirati, kako bi se njegova i moja svirka umilno sazvučavale. Toga ću uzeti, ali nijednog drugog.

Nato knez naredi da se posvuda traže spretni svirači, ali ne nađe nijednog ko bi po njegovom mišljenju bio dostojan suprug princezi.

Jednog dana obitavala je princeza Dragi Kamen u svojoj palati. Raskrilila je zavesu, nebo beše vedro, bezoblačno a mesečeva svetlost blistala je kao ogledalo. Princeza užegnu tamjana, uze zelenu žadovu sviralu u ruke, pa sede na prozor da posvira. Tonovi i melodija bili su tako bistri i visoki, reklo bi se, čak se u nebu čuju.

Laki vetrov dah je provejavao, a odjednom se pričini kao da neko napolju prati njene melodije: čas je pratnja zvučala blizu, čas daleko pa se Dragi Kamen dobrano zbuni.

Prestade da svira, nato se ućuta i ona druga svirka, samo je ono što je od tonova preostalo još neko vreme blago odjekivalo kroz noć. Dragi Kamen je stajala kraj prozora; nekakva tuga je obuze kao za nečim izgubljenim. I sve jednako je tako gledala, sve dok i ponoć ne dođe. Mesec zađe, tamjan sagore. Nato princeza odloži sviralu na postelju i preko volje leže da spava.

Njen san beše sledeći: kapija jugozapadnog neba se širom raskrili, a petobojni oblakov sjaj, blistav kao sjajno danje svetlo, izađe odatle. Jedan mladić lepotan, sa šeširom od rodinog perja, slete s neba na šarenom feniksu, stade kraj Feniksove kule i ovako se obrati devojci:

— Ja sam duh iz bregova Taihua a tebi od neba poslan za supruga. Kad srednji dan jeseni osvane, opet ćemo se videti.

Ništa više nije rekao: iza pasa je izvadio crvenu flautu od dragog kamenja i nagnuvši senaogradu počeo čežnjivo da svira. Nato šareni feniks razvi krila, pa je pevao i igrao, a feniksova pesma i svirka flaute tako su se skladno sazvučavale da su visovi i doline odjekivali; slatko su prodirali zvuci u uho i ispunjavali čoveka zamamnim treptajima.

Duša i misli princeze Dragi Kamen se uskomešaše.

— Kako se naziva ova melodija? — zapita.

— To je melodija bregova Taihua, njen prvi stav — odvrati lepi mladić.

— Mogu li je naučiti? — zapita Dragi Kamen.

— Nisi li već moja žena? Zašto te ne bih mogao podučiti? — reče junoša. Zatim ućuta, priđe joj i uhvati za ruku.

Nato se devojka toliko preplaši da se probudi. Ali njene oči još uvek behu pune čudesnog sna.

Kad se razdanilo, ona sve poveri knezu-ocu. Knez opet sve ispriča ministru Meng Mingu i smesta ga posla u bregove Taihua da ovo istraži. A tamo seoski kmet reče Meng Mingu:

— Od sredine jula čudan se neki čovek u našem kraju pojavio. Ispleo je sebi kolibicu na iskričavom Zvezdanom Bregu i tamo sam obitava. Svakog dana običava da siđe i kupi vina, koje potom u samoći ispija. Neprekidno svira u flautu sve do večeri, a njeni zvuci se u svakom mestu našeg kraja mogu čuti. Ko ih začuje, zaboravlja na umor. Odakle je pak čovek došao, nije nam poznato.

Čuvši iskaz, Meng Ming zađe u planinu. Kad je stigao do iskričavog Zvezdanog Brega, doista ugleda jednog čoveka koji je na glavi imao kapu sa zadenutim rodinim perom. Lice mu beše kao od dragog kamena isklesano, usne rumene, a izraz lica tako slobodan i vanzemaljski, kao da u svetu daleko od ljudi boravi.

Meng Ming se odmah doseti da nema posla s običnim smrtnim, pa se pokloni i zapita stranca za ime.

— Prezivam se Šao, — odgovori mladić — a zovem Še. A ko ste vi? I kojim dobrom ste došli?

— Ja sam ministar ove zemlje — progovori Meng Ming. — Moj gospodar dao mi je strogi nalog da njegovoj kćeri supruga nađem. Pošto ona savršeno na frulu svira, to neće drugog prihvatiti za ženika do onog s kim će zajedno moći melodije izvijati. Elem, knez je saznao da se vi jako u muziku razumete, pa je poželeo da vas vidi. Stoga je i mene odaslao da vas k njemu privedem.

— Jedva ako se nešto razumem u pravila muzike,— odvrati mladić — a sem ovo nešto malo sviranja u flautu ne razbiram se u drugu umetnost. Ne bih se usudio da s vama pođem.

— Hajdete skupa gospodaru, — reče Meng Ming— pa će se tamo sve razjasniti.

I tako Meng Ming doveze kolima mladića u prestonicu, najpre podnese izveštaj, pa zatim izvede svirača pred kneza Cina da bi mu ukazao poštovanje. Knez je sedeo na Feniksovoj kuli, a Šao Še se baci ničice i progovori:

— O kneže, žitelj sam zemlje i bregova i neuk čovek. Ne razumem se u ceremonije, pa stoga budi milostiv i oprosti mi!

Knez Cin je posmatrao Šao Šea pa mu se svide njegov otresit i vedar izgled, jer je mladić stvarno nadzemaljski izgledao. Već se živahno obradovao pridošlici, pa ga posadi kraj sebe i zapita:

— Čuo sam da savršeno razabiraš sviranje u flautu. Da li se možda razumeš i u sviralu?

— Umem da sviram u flautu, ali ne i na sviralu— odgovori Šao Še.

— Ja sam opet tražio svirača koji se razume u sviralu, — reče knez — jer priznaćeš da flauta i svirala nisu jedno isto.

— Ne može on biti par mojoj kćeri — obrati se knez Meng Mingu i naredi da stranca odvedu.

Kad to princeza doču, posla jednu od svojih dvorkinja knezu pa mu poruči:

I flauta i svirala povinuju se istim zakonima. Pa kad se gost već tako savršeno u flautu razbire, zašto mu ne bi dopustio da svoju umetnost prikaže?

Knezu se ovaj savet dopade, pa naredi Šao Šeu da svira. Šao Še uze flautu od crvenog dragog kamena u ruku: dragi kamen je blistao kao obliven uljem, njegov rumeni sjaj ogledao se u očima ljudi. Bila je to doista retka dragocenost.

Šao Še otsvira prvi stav: polako se podiže bistri vetar. Kod drugog stava doleteše iz četiri pravca neba šarni oblaci, kod trećeg stava primetiše gde bele rode u vazduhu skupa igraju. Paunovi su sedeli sve dvoje i dvoje na drveću, stotinu ptičice skladno je pripevalo. Posle nekog vremena sve sa to razlete.

Knez Cin se prosto razgalio. U međuvremenu je princeza Dragi Kamen iza zavese sve posmatrala, obradovala se i progovorila:

— Uistinu, on je taj što sa mnom valja da svira.

Knez zapita Šao Šea:

— Kakvo je poreklo i razlika između svirale i flaute?

— Upočetku, — objasni Šao Še — bila je izumljena svirala. A tada su se ljudi bolje priučili pa stvorili flautu.

— A kako to dolazi — zapita dalje knez Cin — da svojom svirkom uspevaš da ptice primamiš?

— Glasovi flaute — objasni Šao Še — slični su pesmi feniksa. A feniks je kralj nad stotinama raznih ptica. Stoga sve ptice veruju da čuju feniksa, pa pritrče. Pošto je car Sun izumeo sazvučje zvano Šao Šao omogućeno je prizvati čak i samog feniksa. A kad je moguće dobaviti feniksa, što ne i sve preostale ptice?

Knez Cin zapazi da je glas njegovog sabesednika krupan i grlat, pa mu se to svide i produži:

— Imam jednu kćer miljenicu, po imenu Dragi Kamen. Razume se mnogo u muziku, te ne bih želeo da je za nekog gluvaća privenčam. Pa neka onda bude tvoja supruga.

Šao Še se mnogo uozbilji, pokloni se nebrojeno puta pa reče:

— Ja sam samo obični seljak brđanin. Kako bih se usudio da se spojim sa plemićkom krvi?

— Još dok je moja kćer majušna bila, — odgovori knez — zaklela se da će joj suprug samo svirač u sviralu postati. Tvoja flauta odjekuje kroz nebo i zemlju, potčinjava sva bića, pa je daleko bolja

od obične svirale. Čak je i moja ćerka jednom sanjala o tome, a danas je baš srednji dan jeseni, pa je to očigledno nebeska volja. Stoga se više ne ustručavaj!

Nato se Šao Še baci na zemlju i zablagodari.

A sad je knez hteo da od svog zvezdoznanca dokuči koji je dan naročito pogodan za venčanje. Zvezdoznanac, pak, povika:

— Danas je srednji dan jeseni, vreme najpovoljnije. Mesec na nebu je u punom sjaju, svi ljudi na zemlji srećno dišu.

Stoga knez naredi da se smesta kupka pripravi i tamo Šao Še odvede, kako bi se očistio. Pošto se presvukao, odvedoše ga u Feniksovu palatu, gde ga privenčaše sa princezom.

Sutradan imenova knez Šao Šea činovnikom ali se ovaj malo brinuo za svoju službu, makar što su ga postavili, već bi i dan i noć boravio u Feniksovoj palati. Nije uzimao jela koja bi na vatri bila pripremljena, samo što bi ponekad ispio pehar vina. Princeza Dragi Kamen naučila je od supruga tajnu disanja, tako da je najzad i ona uspevala da bez hrane život provodi. Osim toga poduči muž ženu melodiji kojom se i feniks može prizvati.

Prođe pola godine, kad su jedne noći supruzi na mesečini svirali na flautama. Tad se iznenada pojavi jedan ljubičasti feniks pa se postavi levo od Feniksove kule, dok se jedan crveni zmaj razmota pa je stajao desno od Feniksove kule. Nato Šao Še progovori:

— U gornjem svetu bio sam duh. Tada me bogovi poslaše da sredim istoriske knjige jer su bile u velikom neredu. I tako sam se u sedamnaestoj godini vladavine cara Džu Šuan-Vanga rodio na zemlji kao sin porodice Šao. Do smrti Šuan-Vanga bili su pisci istorije nesposobni. Ja sam istoriske knjige od pradavnih vremena pa sve do danas sredio i odredio kako dalje da se vode. Zbog mog rada na istoriskim knjigama nazva me narod Šao Še. Ali kako sam to uradio ima već preko sto godina.

Bogovi neba su mi sada naredili da kao brdski duh vladam bregovima Hua. Ali kako mi je brak s tobom već bio predodređen, to smo mi zvucima flaute bili sjedinjeni. Ali sad više ne možemo da boravimo na zemlji. Zmaj i feniks su došli da nas odnesu. Moramo na put.

Princeza Dragi Kamen želela je da se oprosti od oca, ali Šao Še reče:

— Ne. Ko želi da postane duh, mora sve svoje misli na zemaljsko da uništi. Kako bi se još mogli uz rodbinu vezivati?

I tako Šao Še uzjaha crvenog zmaja, a Dragi Kamen ljubičastog feniksa pa tako s feniksove kule uzleteše kroz oblake. Još iste noći začula se u bregovima Taihua pesma feniksa.

Kad je sledećeg jutra dvorkinja obavestila kneza šta se dogodilo, ovaj zaneme od prepasti. A zatim ojađeno zavapi:

— Zar je doista moguće da se u stvarnosti dešavaju takva zbitija s duhovima i prikazama? Ako bi sad došao neki zmaj ili feniks po mene, ostavio bih svoju zemlju kao da odbacujem iznošenu cipelu!

Knez je poslao mnoge ljude u bregove Taihua da traže mladence. Međutim, svi pokušaji ostadoše bezuspešni, pa o bračnom paru niti je ko šta čuo niti ih ikad više video.

MENG ĐANG-NI

U stara vremena vladao je Kinom jedan grozan car po imenu Tin Ši Huang. Taj car naredio je da se sagradi veliki zid dugačak deset hiljada milja. Po njegovom naređenju skupljeni su u čitavom carstvu krepki ljudi i poslani na granicu kao roblje. Tamo su, gonjeni psovkama i udarcima korbačeva nadzornika, zidali zidove i teglili cigle sve dok im od napora kosti u telu ne bi popucale. Zbog nečovečnog postupka, zbog izmoždenosti i iscrpljenosti mukotrpnim argatovanjem, zbog gladovanja i studeni, umiralo je svakodnevno na hiljade.

Među zlosrećnicima upućenim na gradnju zida nalazio se i jedan mlad čovek po imenu Van Hsiliang. Njegova supruga, Meng Đang-ni, vrlo lepa, mudra i čestita mlada žena bila je duboko zabrinuta zbog muža. Otkako su Van Hsilianga odvukli od kuće, nikakvih vesti od njega nije bilo. Šta li je to s njim moglo biti? Iz dubine duše mrzela je ona svirepog cara koji joj je otrgao druga iztrgavši ga mukama robovanja.

Dođe proleće, cveće se zaogrnu šarolikom odećom, pupoljci procvetaše, livade zazeleneše. Usamljena, išla je žena duž polja i gledala gde laste s kliktajem vazduhom kruže. Iz ojađenog srca probi se preko usana sledeća pesma:

Beli trešnjev cvet blista
povrh orošenog zelenog lista
dok lete lastavice mlade
i gnezdo sebi grade.

Lastavice, mile lastavice,

kako bih rado pošla sa vama jer Meng Đang-ni, jadna,

ide svojim putem sama. ..

Brzo je proticalo vreme. Dođe i jesen, ali Meng Đang-ni nije imala nikakvih vesti od Van Hsilianga. Prema pričanju ljudi gradio se veliki zid negde na dalekom severu gde je tako hladno da se ruke smesta smrznu samo ako ih iz rukava promoliš. Kad je Meng Đang-ni čula te strašne vesti obuze je užasna briga, te je svom žurbom sašila toplu odeću postavljenu pamukom i načinila par debelih čohanih cipela za svog muža. Na nesreću ne nađe se niko ko bi u te zabitne predele putovao, te se tako odluči da mu sama odnese toplu zimsku preobuku.

Mraz je već stegao kad je Meng Đang-ni krenula. Drveće je tužno treslo svojim ogolelim granama. Pustim poljima, usamljenim stazama i bogazama putovala je ona, sama i nevična putu, u daleku, nepoćudnu daljinu — ona, koja ni svoj zaselak dotle nije ostavljala. Usput nikog koga bi ona znala, nikog kobi nju poznavao. Nerado se obraćala stidna mlada žena tuđinima, pitala za put i dalje žurila.

Jednom, kad je već duboka noć bila zavladala a ona još nijednu krčmu nije našla, odluči da u jednom malom hramu na obali šume zakonači. No tek što je umornu glavu na kameni oltar prislonila, već joj se umorne veđe svedoše. A tada vide u snu supruga. Znači, vratio se! — Radosno mu ona pristupi; ali već posle nekoliko pitanja briznu u gorak plač: njegov duh to beše, ne on; iz carstva mrtvih k njoj je došao.

Zbunjena i potištena probudi se ona u svetlo jutro; u ljutoj nevolji svog srca klela je i proklinjala bezdušnog nasilnika koji je nebrojenim ženama oteo muževe, nebrojene očeve otrgao od poroda i čitav narod u beskonačan jad utopio.

I dalje je išla, dan za danom. Jedne večeri, kad je odela prekrivenog prašinom i lica orošena znojem stigla u gostionicu kraj puste brdske staze, krčmarica, dobroćudna bakica, zapita gde se to uputila. Tek što je Meng Đang-ni cilj svog puta spomenula, uzviknu

starica sasvim van sebe: — Avaj, do Velikog zida hoćeš ! Pa to je strahovito dalek i opasan put. Znaš li samo koliko još bregova i urvina, koliko hučnih reka i gazova moraš da pređeš! O, detence, kako si smela na takvo putovanje da se usudiš, mlada žena i sasvim sama, slaba i nežna kao listak! Meng Đang-ni tada objasni da su joj muža kao roblje na granicu odvukli i da mu vad nosi toplu zimsku preobuku. Ovo je dirnulo bakicu. Zabrinuta zbog sudbine mlade žene i mučena strašnim predosećanjima, otpratila je starica Meng Đang-ni, ojađenu i zabrinutu, još dobar komad puta kroz pusta brda.

I dalje je išla neumorno. Tako je jednog dana stigla do neke mračne urvine. Sivo beše nebo, urličući tukao je vetar po strmim stenama, dok je suvo šiblje šuštalo i žamorilo. Duboko dole, na dnu klanca, kobno je šumeo i penušao brdski potok. Bilo je ledeno hladno. Večernji sumrak se spuštao. Ubrzo ni stazu više nije mogla da razazna. Nadaleko i naširoko, koliko oko dopire, nigde ljudskog prebivališta! I tako ona po nevolji leže u jedan travom obrasli jarak. Celog dana ni zalogaja u usta nije stavila; gladna je ležala drhteći od studeni i mislila na muža koji na dalekom severu mora da robuje u snegu i ledu i još daleko gorče muke da trpi. Velika tuga obori se na jadno ženino srce.

Kad je sledeće jutro Meng Đang-ni oči otvorila — gle čuda! — sve se oko nje belelo od snega; stene su imale bele kapice, a debeli beli pokrivač ležao je preko trave i kamenjara pa je čak i nju samu bio prekrio. Kako li će sad tek put naći? Očajno je mislila i mozgala, ali se nije mogla pomoći. A tada iznenada, dolete jedan vran gavran i spusti se tik kraj nje. „Ga, ga!“ zagrakta, pa uzlete, pa se opet spusti na zemlju malo dalje i opet zagrakta: „Ga, ga!“ Možda hoće da mi ukaže na put, pomisli Meng Đg ngni. Što se pravca tiče, sasvim bi odgovarao. Ona odmah ustade i pođe za njim; i stvarno, od tog časa gavran je neprekidno pred njom poletao i put joj kazivao. Meng Đang-ni ovim steče novu snagu, pa dok je koračala zapeva pesmu:

Dok kroz snežno polje bose noge idu
zavejanim putem odlazeći Zidu,
nosim toplo ruho za nesrećnog muža
dotle dobar gavran pomoć jadnoj pruža.

I dalje je išla, uzbrdo, nizbrdo, preko reka i i potoka, preko jezera i brzaka, bez stanka i počinka!

Ko zna koliko je već putovala kad je jednog dana uzdrhtala srca pred sobom ugledala Veliki zid. U pustošni brđanski kraj je stigla, nikakvo drvo, nikakav šibljak tu nije rastao, samo žbunje krute kuštrave trave što je po gdegde virilo iz snega. A preko golih grebena i stenjaka vijugao se Veliki zid sličan džinovskoj kamenoj zmiji. Kao čopori tovarne marve, gonjeni bičevima i surovim povicima nadzornika, žurili su ljudi tamo-amo zadihani, ječeći i hranili džinovsku zmiju busenima zemlje i netesanim kamenjem.

Meng Đang-ni išla je duž zida i svud se raspitivala za svog muža. Hiljade robova već je zapitala, ali niko ništa ne umede da joj kaže. Prolazila je kraj slika užasa. Mršavi do kostiju bili su ti ljudi, oči zastaklile, avetinjski bledi, upali, utonuli obrazi; na svakom koraku videla je samrtnike, od iscrpljenosti pale, mrtvace...

Gde je njen muž? Gde li je samo? Mučena strahom, obuzeta groznim nemirom tražila je dalje, raspitivala se i raspitivala, dok nije naišla na ljude koji su joj mogli odgovoriti: Da, znaju Van Hsilianga. Odnosno, znali su ga; ropstvo ga je satrlo. Umro je, pogreben u temelje Velikog zida...

Kao da su joj srce iz grudi iščupali pade sirotica zagluhnuta bolom na tle. Roblje potrča da joj pomogne. Tek posle dužeg vremena otrže

se ona iz duboke nesvestice. Novom snagom obuze je bol, uzburka se ranjena duša, te je potresno, beskonačno plakala. S njom je plakalo i roblje, bolom izmučeni, smrti posvećeni ljudi. Dan i noć plakala je ona, plakala gorko, tako čemerno i potresno da su i nebo i zemlja pa čak i same stene bile dirnute, tako da kamenje iz svojih ležišta iskoči te se zid na dužini od mnogo stotina milja iz temelja pokoleba i u sunovrat sruši. Oluja zatutnja, te je kamenje vitlala vazduhom a svud naokolo pade tama.

„Srušio se zid potresen bolnim plačem Meng Đang-ni!" odjekivalo je duž Velikog zida. „Čudo se dogodilo!" uzvikivali su svi i od zapanjenosti nisu znali šta će.

Domalo je i car Tin Ši Huang saznao o rušenju zida te se žurno uputio na severnu granicu da Meng Đang-ni sopstvenim očima vidi. Kako se uprepastio car kad je ugledao mladu ženu lepu kao upisanu, ljupku i nežnu kao biće iz vilinskog carstva. Pa kako mu se mnogo svidela, požele je jako, vide da mu je u volji i naumi da od nje načini sebi naložnicu. Meng Đang-ni mrzela je, pak, cara iz dubine duše; nikad se ona pred njim ne bi priklonila. Pa ipak se teškom mukom prisili, iz sve snage plamen mržnje u svom srcu za trenutak prituli, i caru, najprijateljskije što je mogla, ovako odgovori:

— O care, samo ako mi tri želje ispuniš, biću tvoja.

— Govori, govori! — uskliknu car. — Brzo! Kaži što to od mene zahtevaš?

— Tada počuj, care, — jasnim glasom reče Meng Đang-ni. — Najpre moraš mog pokojnog muža da položiš u zlatan kovčeg i prekriješ srebrnim poklopcem; zatim zahtevam da se tvoji ministri, doglavnici, vojvode i čitava svita u žalobne odore odenu; i treće da i ti sam, care, u ruci žalobni štap držiš, u najdubljoj pogrebnoj odori hodiš i sam ispred pogrebne povorke koračaš.

Car nestrpljivo sasluša ženin zahtev, pa pre no što je svoj govor i dokrajčila, svečano izjavi da je na sve spreman.

I tako se baš sve i dogodi kako je ona tražila: car Tin Ši Huang predvodio je pogrebnu povorku, praćen doglavnicima, vojvodama i ostalim velikanima svoje carevine, a u duši je već potajno likovao.

Pošto je kovčeg postavljen i Meng Đang-ni svome suprugu pogrebne žrtve prinela, baci se razdirana bolom na zemlju te je čemerno plakala; zatim iznenada skoči i strmoglavi se u reku koja je nedaleko od groba proticala. Car preblede kao kreč; izbezumljen od besa zurio je za njom. A kad su potrčali na obalu da se begunice nekako dokopaju, tada se odjednom nad njom sklopiše talasi, pa su je bacali gore i vrteli ukrug; a pre no što je iko mogao da se pribere, pretvori se Meng Đang-ni u srebrnastu ribicu koja je lepršavo i spretno plovila brzakom. A tamo, gde je voda matice u tamnijim, bezdanim dubinama tekla, poslednji put videše ribicu koja je nekad bila Meng Đang-ni.

CINOBER U SNEGU

Jedan mladić iz Tajana, po imenu Taon, krenuo je da proslavi septembarski praznik, pa se, pošto se najpre dobro snabdeo vinom, uputi u pobrđe Tai. Sredinom svog putovanja dospe u neki predeo pun strmih obronaka i oštrih vrhova, čudesnih omorika i groznih stenjaka; starinski hramovi stajali su na poljani a razbijeni spomenici naokolo počivali. Sve je izgledalo toliko raznorodno, čudno, blistavo i neobično, kao da ne pripada ljudskom svetu.

Kad se sunce uzdiglo nad obzorjem, neki umor obuze putnika. Stigavši do neke čuke, posadi se na jednu stenu, zgrabi mešinu s vinom i sam dobro potegnu. Prohladan vetar duvao mu je u lice, a misli kao da su mu se gubile.

Dole u dubini ležalo je more, a nešto dalje spajali su se voda i nebo. Mladiću se skoro pričinilo kao da se nalazi naslikan na nekoj slici.

— Kako bi — reče on sam sebi — čovek uspeo da mu čitav život ne prođe drukčije no ovaj trenutak!

Posle nekog vremena, kad ga je vino već dobro ošamutilo, ustade i stiže prilično mučno u jednu duboku dolinu u kojoj se nalazio jedan stari budistički hram. I spoljni i unutrašnji zidovi bili su dopola srušeni, naprsla kapija stajala je širom otvorena. Pred kapijom se nalazio kameni spomenik sa izjedenim i izbrisanim pismenima tako da se godina gradnje više nije mogla razabrati. Kroz kapiju okrenutu ka brdu on uđe: u prozračnoj magli rasla je isprepletana travuljina i okrugla mahovina, dok je ptičji izmet odavno prekrio dvorište i kamenu podlogu.

Pogleda na sve četiri strane sveta, ali bio je sam a nigde ni žive duše u blizini. Samo je nekoliko gavranova graktalo s visoke omorike koja je stajala nasred prednjeg dvorišta.

Uđe u hram: sva četiri zida bila su prekrivena slikama, ali su pauci svojim mrežama i nitima sve bili prekrili. Budine statue načinjene od ilovače bile su nekad prekrivene zlatom i belom bojom, ali su se boje izmrvile i izbledele.

Baš dok je razgledao kipove, te se čas primicao čas odmicao i zagledao ovamo-onamo, začu iznenada neki ljudski smeh. Brzo istrča i pogleda pred kapiju, ali od čoveka ni traga ni glasa: samo je nekoliko sivih smreka i starih jela tu stajalo, drugo ništa. Taman kad je hteo da se vrati, zaviče neki glas iza jednog drveta:

— Ima oči a ne vidi! Pa niste valjda slepi?

Po ljupkosti glasa odmah poznade da je devojački. Mladić pritrča i ugleda jednu devojčicu od šesnaest godina, kose još nespletene u punđu, u ljubičastoj haljini divno izvezenoj na grudima. Usta je pokrila rukavom, dok je porumenelo lice prignula zemlji. Toliko se stidela da je bila živa žalost pogledati.

Kad Tao ovo ugleda, srce mu, ionako puno vina, ustreperi. Duboko se pokloni i reče:

— Gusta je šuma, visoka trava u ovom kraju. Zar se ne plašite tigrova i vukova kad ovuda sami lutate?

— Ko se tigrova i vukova plaši, neka ne dolazi ovamo — odvrati devojče u šali. Kad mladić shvati da je devojče sklono šali, približi se i htede da je dotakne po ruci. Ali ona pobeže kao na krilima, mladić za njom, najpre kroz jednu poveću građevinu, pa kroz nekoliko dvorišta, najzad kroz jednu baštensku kapiju.

Tamo se nalazilo nekoliko mladih devojaka i zabavljalo se ljuljanjem.

— Ehej, — doviknuše one pridošlici — devojčice, čemu tolika žurba? Što tako trčiš?

Devojka nemade vremena ni da odgovori, kad već i mladić dotrča. Neki čudesan miomiris, kojeg je bašta puna bila, zapahnu ga i naprečac dopre do pluća i srca. Od četiri devojke jedna je bila u belom, druga u svetlocrvenom, treća u purpurnom, dok je četvrta

imala odelo svetlo-ružičaste boje kao ljuska jajeta, a sve su bile neuporedivo lepe i ljupke i toliko ukrašene biserom i dragim kamenjem da je sjaj oči zaslepljivao.

Mladića uhvati slutnja da nije među običnim svetom, te se pokorno baci na kolena i zavapi:

— Još sam mlad, omamljen vinom i ne znam dobro što činim. Zalutao sam u vaš vrt, oprostite, a za kaznu bih hiljadu smrti pretrpeo.

Nato mu reče Beloruha:

— Nalazite se u dvorcu mnogih boja. Nijedan čovek ne sme ovamo ni da proviri, ali vi niste došli svojevoljno, već stoga što vas je srećni slučaj ovamo naveo. Mi se baš pripremamo da za večeras malo vina i jela zgotovimo i sve naše mlađe i starije sestrice na jednu lepu gozbu pozovemo. Ako vam nije zametno, potrudite se, molim vas, pa nas otpratite.

— Pa zar to već nije hiljadostruka sreća što sam od vas oproštaj izmolio, — odgovori Tao — kako bih se usudio još dalje neprilike da vam pričinjavam?

— Smatramo da ste čovek plemenita odgoja, — odgovori lepotica — pa vas stoga pozivamo u goste, u nadi da nam to nećete zameriti.

I tako ga četiri devojke spopadoše, pa su ga neke vukle a druge gurale u zadnji deo bašte gde se nalazila kuća u kojoj su stepenice bile od dragog kamenja a pod od kristala, toliko gladak da se zamalo nije okliznuo. Pred vratima su stajale četiri dvorkinje koje razgrnuše svilene zavese i pustiše pridošlicu unutra. Nameštaj u sobi bio je lepši no što je ikad dotle video: kraj zidova stajale su vaza do vaze prepune najlepšeg cveća i ukrasnih biljaka.

Kad dan poče da se kloni zalasku, užegoše lampe i svetiljke. Drago kamenje i nakit su blistali kao zvezdani zraci. Ubrzo bi i sto postavljen, a jedna dvorkinja se pojavi i najavi dolazak gostiju. Četiri devojke potrčaše niz stepenice da ih dočekaju, dok su njihove đinđuve zveckale ali tako skladno jedne s drugima da se to slivalo u ljupku melodiju. Zatim se sve povratiše u sobu, ali sada je bilo deset i više novo pridošlih devojaka, a svaka od njih bila je odevena u

odeću drukčije boje. Beloruha pretstavi mladića sestrama, među kojima se nalazila i jedna odevena u ljubičasto, koja odmah reče:

— Mislila sam da smo pozvane na običnu gozbu, a sad se ispostavilo da na svadbi možemo da izručimo čestitanja.

Nato se okrete i pozva jednu služavku da hitro donese vina, kako bi novi par zajednički mogao da ispije iz svadbenog pehara. Nato jedna devojka u tamnožutoj odeći reče govornici:

— Već ti je osamnaest leta, Trešnjice, a još uvek si lakomislena i neobuzdana kao derle. U svom veku još nisi videla muškarca, a o tome kako se iskapljuju svadbeni pehari već odlično znaš.

— Nemojmo dalje o tome, — upade svetlocrvena u reč — sto je postavljen i spreman. Zauzmimo mesta, pijmo, jedimo i lepo se proveselimo!

Beloruha povede mladića i posadi ga da sedi kraj nje, a on je osećao kako neki blagi miomiris dopire od nje, fini kao iglica čiji ubod probija do srži. Ma koju od devojaka pogledao, ne beše ni jedne koja mu ne bi sva čula zavrtela! Jedna od njih bila je u zlaćanom ruhu, nije mogla imati više od petnaest ili šesnaest leta, dugačka raspletena kosa padala joj je na pleća, izgled joj beše ljubak i umilan, pa mu je izgledala lepša no Žena na Mesecu. Posmatrao ju je, pa mu se oči ukočiše i skoro pade u neku obeznanjenost. Beloruha ga ponudi da ispiju, ali je on ne ču. Nato Beloruha zaroni malić u vino, otrese mu jednu kapljicu na čelo i reče:

— Jesi li možda zatravljen?

Mladić se zbuni.

— Ona je vila, — odgovori — doista je vila. Nato Trešnjica upre prstom u devojku u zlatnom ruhu i reče Beloruhoj:

— Tek je pola dana kako je naša Snežana dobila svog čoveka, a već se njegova ljubav izokrenula. Zar se ne stidiš?

Beloruha ništa ne odgovori, ali potajno rukom steže mladića za mišicu i nagovori ga da ispije. Mladić odbi, ne bi želeo više da pije, ali je osećao maljastu nežnost njene kože sličnu svežim izdancima i finim pupoljcima pa je u sebi mislio: „Zadobijem li ovakvu suprugu, moraću je u zlatnoJ odaji zaključavati“. Nato reče Beloruha:

— Tek što je za svoj propali život milost dobio, a već koješta fantazira. Sluškinjo, donesi mu golemi pehar, gospodin Tao mora za kaznu da ispije!

Mladić se branio, ali ona je bila uporna, te morade da se povinuje.

Kad se jutro primaklo, i noćna straža prestala da se doziva dobošem i vino bilo ispijeno, oprostiše se sestre, a Snežana naredi maloj služavci da mladića vodi u gostinsku sobu. Jastuci i pokrivači, kako je osetio, bili su mirisni i meki kao breskva, cveće ili rascvetana vrba. Međutim popijeno vino ne dade mu da usne, te se išeta napolje. Senke oblaka klizile su nebom, sjaj meseca bio je kao voda. Tako se on sam šetao mirnim dvorištem, pa bi oborio glavu i tiho uzdisao. Najednom vide malu sluškinju koja je kraj staze stajala: njene crne kose bile su raspuštene, odeća joj je bila cinober-crvena poprskana belim, lice tužno a čitava spodoba puna dubokog jada.

— Što stojiš ovde — zapita mladić — u tankom ruhu u dubokoj noći? Zar se ne plašiš inja i rose?

— Avaj, — odvrati mlada sluškinja — sreća je prema meni oduvek bila maćehinski raspoložena. Oca i majku izgubila sam još kao dete. Tako sam bila odbačena, niko me nije odgajio, niko se nije sažalio na mene. I tako stojim ovde u dubokoj noći i svoju žalopojku mesecu kazujem. Kad bi mi bilo bolje umreti, zar se mogu plašiti inja i rose

Mladić joj je posmatrao crte lica i čitavu njenu spodobu: bila je fina i lomna, ljupka i nežna. Oči su joj bile kao jesenje vode, lice slično breskvinom cvetu, a dva niza njenih suza blistali su kao jutarnja rosa na prolećnom cveću. Čim je čuo njene tužne reči osećao je kao da mu se duša uzvinula k nebu, jer je njen glas drhtao od pečali tako da je to bilo neizdržljivo. On sad zgrabi devojče za ruku i reče:

— Dvadeset mi je godina, a još sam neoženjen. Kad bi zadobio ženu kao ti, kad bih joj srce darovao, kad bi me ona pratila i sa mnom čitala, osećao bih se kao knez, i drugu ne bih poželeo. Reci, bi li pošla za me?

— Ako me spaseš, — odvrati devojče — izbeći ću iz mora čemera u koje sam utonula. Pa kad bih ti bila samo služavka i izmećarka, učinila bih to iz sveg srca. Kako onda ne bih kao supruga i prijateljica?

Nato je on obgrli, privinu na grudi i svilenim ubrusom utra suzice. Tek što htede da nešto izusti, kad ču gde ga po imenu zovu, a to beše jedna mala služavka koja ga pozva kod Snežane, jer ona već odavno čeka u svojoj spavaćoj sobi.

— Kasnije ćeš moći i ostalim devojkama dadosađuješ — dodade služavka. Mladić se strahovito prepade od ovih reči, a kapi znoja mu izbiše iz svih pora.

Odjednom se probudi iz sna i vide da je spavao još uvek na onoj steni gore. Samo je od onog miomirisa nešto bilo preostalo, jer su mu rukavi i peševi odela mirisali. Jako se tome začudi, ustade i pogleda •oko sebe videvši da je večernje rumenilo već počelo po bregovima da se nadvija. Vazduh beše prohladan. Prešao je nekoliko milja i za konačište izabrao sebi jedan stari hram koji je tu stajao. Unutra su bili stolovi puni gostiju, a jedan od njih reče:

— Petnaest milja u pravcu jugozapada nalazi se bašta i poljska kuća porodice Tan, koja je tamo zasadila hiljade vrsta hrizantema. Sad su baš u plodnom cvetu. Tri dana pre i tri dana posle septembarskog praznika dozvoljeno je ovo čudo razgledati.

Mladić je od detinjstva bio strastan ljubitelj hrizantema pa se jako obradova ovoj vesti, mada je još uvek bio obuzet svojim snom. Već je časovnik četiri puta udario, a on još nikako ne mogaše da usne.

Izjutra rano ustade, oprosti se od domaćina i uputi ka cvetnoj bašti porodice Tan. Kad se bližio cilju prođe pored jednog oronulog hrama i primeti da je isti onakav kakvog je u snu video. To ga još više začudi, pa produži dalje. Na istom mestu kao u snu ugleda četiri devojke gde se ljuljaju. Zadivljen, išao je stazom i posmatrao cveće: bilo je crveno, žuto, ljubičasto, belo — nijedna boja nije manjkala. Bašta je obuhvatala nekoliko jutara zemlje i bila sva zasađena hrizantemama. Sve je posmatrao da bi se nadivio lepoti, koja je kao vez od šarene svile prekrivala tle, ali od onog sna njegova duša bila je kao zatravljena te mu nigde nije bilo stanka ni počinka.Prolazio je kraj ograda, obilazio drveće, stalno kružio. Kad je tako išao zadubljen u misli, vide kraj pošljunčane staze jednu usamljenu hrizantemu, koja je imala jedan jedini bedan cvetić. Bio je cinober-crven, poprskan belim pegama, sličan crvenom pesku posutom

snegom. Prolaznici su ga bili zgazili, te je izdisao. Tada mladić zavole taj cvet. Priđe vlasniku parka i zamoli ga za ovaj cvet.

— Vi ste čovek plemenita vaspitanja, — odvrati ovaj — kad tako volite hrizanteme, pa ću vam nekoliko odabrati i od njih poklon načiniti. Ova jedna ponikla je i odrasla divlja kraj puta, pa niti je negovana niti zalivana. Kako bih se mogao usuditi i takav jadan poklon načiniti?

Nato odvrati Tao:

— Samo mi je ova mila.

Posedniku to beše po volji. Tao primi cvet i ponese ga svojoj kući. Tamo ga je zasadio u porcelansku saksiju, postavio saksiju na sto s knjigama, brižljivo je zalivao i čekao. Ne prođe ni deset dana, a već se biljčica rascveta i dade dvadeset-trideset izdanaka koji se razviše u cvetove velike kao zdele. Izdaleka i izbliza dolazili su ljudi da je posmatraju, a ona je neprekidno cvetala.

Ta vrsta hrizantema, koja se sada u istočnim krajevima naziva Cinober u snegu, skoro je isključivo potekla od ove hrizanteme.

POGOVOR

Dve osnovne osobine kineskih bajki sadržane su već u njihovom imenu.

One su bajke, te imaju sve osobine karakteristične za ovaj rod a to su: slobodni razmah fantazije, mada još uvek ograničene društveno ekonomskim uslovima pod kojima je duhovna tvorevina ponikla; smeša realnog i natprirodnog; pridavanje ljudskih osobina životinjama; korišćenje čuda kao sredstva razbijanja okova koje čoveku stavlja priroda, ali često i čovek; najzad elemenat pravde koja u bajkama, za razliku od života, uvek pobeđuje.

One su kineske, čime donose posebnosti svojstvene kineskom narodu i kulturi.

Dve osobine kineske civilizacije čine je jedinstvenom u čitavom svetu: njena starost i njena autohtonost.

Kineska civilizacija nije jedina koja se razvila na više hiljada godina pre naše ere, te je, vremenski posmatrano, savremenik stare egipatske, asirsko-vavilonske i drugih civilizacija, ali ono što je izdvaja od ovih civilizacija, to je što su one propale, dok kineska civilizacija beleži hiljade godina neprekidnog trajanja.

Druga osobina je njena samoniklost, skoro potpuna izdvojenost od bilo kakvih spoljnih uticaja, sve do u najnovije doba, odnosno do u XIX i XX vek.

Geografski položaj Kine, posmatran kao celine, doveo je do njene izdvojenosti od ostalih civilizacija. Ograničena na istoku okeanom, na severu stepama i tundrama, na zapadu pustinjama i planinama, najvišim na zemljinoj kugli, a sve to propraćeno rastojanjima koja

dostižu hiljade kilometara, Kina je hiljadama godina bila skoro izdvojena od spoljnih uticaja.

Odatle samoniklost i samostalnost kineske civilizacije je, ali istovremeno i konzervativizam i učmalost.

Unutar same Kine pruža se ogromno prostranstvo od skoro deset miliona kvadratnih kilometara. Ovo prostranstvo je

po reljefu raznovrsno: u primorju su nizije i prostrane doline, u zapadnim oblastima visoke planine i visoravni, na severu stepe i tundre. Istovremeno je klima raznovrsna: u primorskim oblastima monsunska, kontinentalna u Mandžuriji, pustinjska i stepska u Srednjoj Aziji, naročito u Unutrašnjoj Mongoliji i Sinkjangu.

Veliko prostranstvo, zajedno sa prirodnim preprekama, doveli su do stvaranja dijalekata i posebnih osobenosti pojedinih pokrajina, ali ova lokalna podvojenost nije bila toliko oštra da ugrozi jedinstvenost kineske civilizacije.

Uža Kina je neobično plodna ravnica, sa rečnim nanosima — lesom —, povoljnom klimom, dosta kišnih padavina, tako da čini prirodno sedište snažnog i kulturnog naroda.

Velike visoravni, pustinje i planine bile su izvor povremenih invazija. Stanovnici tih negostoljubivih prostranstava gledali su zavidljivo na plodne i bogate ravnice juga i istoka.

Doba kad su nastajale kineske bajke i, što je još važnije, doba čiji se društveno ekonomski odnosi odražavaju u bajkama, je delimično robovlasnički period, ali pretežno feudalna epoha kineskog društva, epoha po trajanju vrlo duga, jer se proteže od prvih vekova naše ere sve do u XIX vek.

Kineska civilizacija je neobično stara. Teritorija Kine bila je naseljena još u najranija preistoriska vremena. Već krajem novog kamenog doba i početkom bakarno-bronzanog doba (oko 5000 godina pre n. e.) Kinezi pristupaju zemljoradnji zasnovanoj na veštačkom navodnjavanju. Odatle su reke Hoangho i Jangcekjang imale za staru kinesku istoriju isti značaj kao Nil za Egipat i Tigar i Eufrat za Mesopotamiju.

Pored prvih zanata počinje se pre više od hiljadu godina pre n. e. gajiti svilena buba i razvijati svilarstvo. Jedna tema iz oblasti ove

kućne radinosti korišćena je u bajci Komad brokata iz Čuanga, unetoj u ovu zbirku.

Robovlasnički sistem trajao je u Kini skoro tri hiljade godina. Da bi Kinu zaštitio od upada Huna i drugih aziskih nomada, car Cin Ši Huandi izvršio je velike vojne reforme i otpočeo izgradnju čuvenog Velikog kineskog zida, koji i danas postoji. Njegov veći deo podignut je od 228 do 210 godine pre n. e. Dužina zida je 3000 km, spolja je cigla ili granit, unutra nabijena zemlja. Visina zida je oko 10 metara, gope je širok 4 metra, tako da se može saobraćati, a na svakih približno sto metara ojačan je kulom. Pravac kretanja zida prilagođen je talasanju zemljišta, a pretstavlja odraz vere Kineza u moć zidova.

Izgradnja ovog ogromnog objekta vršena primitivnim sredstvima i skoro isključivo ljudskom radnom snagom, dovela je do strahovite eksploatacije robova i kulučenja seljaka, a sama izgradnja pod uslovima surove klime tražila je veliki danak u ljudskim životima.

Ovaj događaj opisan je u bajci Meng Đang-ni, u kojoj je narod, da bi dao oduške od potlačenosti, bar u mašti oslobodio lepu Meng Đang-niod prohteva cara, pretvorivši je u ribu.

Međutim, ova spoljna brana nije uspela da spase od propasti dotrajali robovlasnički poredak.

Za vreme careva dinastije Han (206 godine pre n. e. do 220 godine n. e.) postupno počinju preovlađivati feudalni društveni odnosi.

Položaj zavisnih seljaka i preostalih robova nije ni u ovom periodu bio lak, te dolazi do ustanaka ugnjetenih, od kojih su najpoznatiji „Ustanak crvenih obrva" i „Ustanak žutih turbana".

Oslabljeno ovim ustancima i sve žešćim napadima nomadskih plemena sa severa, Kinesko carstvo se raspada na niz manjih državica. Period rasula, građanskih ratova i nereda, završava se tek početkom sedmog veka, kad su carevi dinastije Tang ponovo ujedinili Kinu. Tri veka ove dinastije (618—907) su istovremeno doba najvsćeg uspona kineske literature, čija dva najviša vrhunca u oblasti poezije, Li Taj Po i Tu Fu, . spadaju u najveće liričare svetske književnosti.

U ovom periodu se širi i budizam koji dolazi iz Indije, i koji vladajući feudalci prihvataju, pošto, slično hrišćanstvu, propoveda pokornost i neprotivljenje zlu, te je potisnuto obožavanje neba, staru religiju robovlasničkog perioda.

Delimični uvid u staru kinesku kosmogoniju bogova neba i podzemlja može se dobiti iz bajke Poglavica i mađioničar, a obožavanje neba, sa koga dolaze mnogi junaci da pomognu narodu, kao i divne princeze, došlo je do izražaja u bajkama Junak Šigar i Devojka paunica.

Period Tanske imperije donosi i veliki procvat kineske feudalne kulture. Rađa se kinesko štamparstvo, te se na hartiji (takođe kineski pronalazak) štampaju prve knjige.

Međutim, čitav ekonomski i kulturni napredak zasnivao se na surovoj eksploataciji seljaka, te dolazi do seljačkih ustanaka i dugotrajnih ratova.

Posle propasti Tanske imperije, Kina se ponovo ujedinjuje pod carevima dinastije Sung (960 do kraja XIII veka), kada Mongoli potčinjavaju zemlju. Posle skoro stogodišnjeg ropstva Kina se oslobađa i nastaje carstvo Min (1368 do 1644) dok sledeća tri veka (1644—1911) vladaju carevi mandžurske dinastije Cip.

Kinesko društvo čitave feudalne epohe ima nekoliko bitnih karakterističnih crta. Pored feudalnog gospodara i velikoposednika, stanovništvo se deli na četiri grupe: inteligenciju, seljake, zanatlije i trgovce. Bavljenje određenim pozivom nije formalno nasledno, ali je to u praksi čest slučaj. Međutim, ova podela, za razliku od Indije, nije pretvorena u kastinske odnose.

Stara kineska civilizacija pokazuje još jednu osobenost — prijem službenika u državne službe vrši se na osnovu pokazanih rezultata na javnim ispitima, čime se, za razliku od naslednog plemstva, stvara neka vrsta plemstva nauke.

Ovo je česta tema kineske književnosti, a mladić koji se brižljivo sprema za ispite, provodeći noći kraj škiljave lampe, omiljeni je lik kineske novele. (Vidi bajku: Devojka u zelenom ruhu.)

Feudalni poredak, zasnovan na eksploataciji seljaštva, doneo je sobom niz društvenih zala. Dvor, „nebo", u odnosu na narod,

„zemlju", bio je stecište korupcije, podmićivanja, bednog puzavištva prema moćnijim, svirepog prezira prema slabijim, laži i laskanja, podlosti i neiskrenosti, pomame za bogaćenjem i utančanog razvrata.

Svoju mržnju prema caru i težnju za buntom, izrazio je narod i kroz bajku Čarobna kičica.

Klasična Kina, otelotvorena ideja policiske države, bila je pod pritiskom birokratske despotije toliko propala da je čitav kineski politički život ličio na tužnu komediju. Nikakvo čudo što je kineska književnost, posle perioda cvetanja klasične književnosti za vreme Tanske imperije, kada je feudalizam u odnosu na robovlasnički period pretstavljao relativni napredak, proizvela tokom mnogih vekova ogromne mase pisanog i štampanog papira, ali malo dela trajne vrednosti.

Idući stupanj društvene hijerarhije, idući naniže, bit je guverner, upravnik jedne provincije. To je bio mali despot sa težnjom bogaćenja ne birajući sredstva. Jedan primer osećanja naroda prema takvim gospodarima imamo u i bajci Lau San i guverner.

Najzad, tu je velikoposednik, vlasnik zemljišta koje ili daje pod napolicu seljacima ili na njemu rade bezemljaši na nadnicu. I taj lik bespoštednog eksploatatora i zelenaša, našao je mesto u nizu narodnih umotvorina, od kojih je u našoj zbirci zastupljena bajka Mudri Ma Caj.

Jedno od posebnih zala koje je pratilo Kinu bio je nepotizam. Porodične veze u Kini bile su neobično jake, tako da je onaj njen član koji bi se probio kroz život i dobio neko mesto u državnoj službi, smatrao ne samo poželjnim već upravo obaveznim da što pre zbrine članove svoje uže i šire porodice.

Da bi se tome stalo na put postojao je propis da guverner ne može biti iz iste provincije kojom upravlja, kako bi ga tako udaljili od uticaja porodice, ali prirodno je da to samo delimično pomagalo.

Uopšte uzev, porodica je, kao osnovna jedinica kineskog društva, igrala kroz kinesku istoriju presudni uticaj.

Temelj ovome gledanju postavio je Konfučije još u V veku pre n. e. a njegovo učenje je prihvatalo sedamdeset generacija Kineza.

Osnovi tog gledanja na svet su sledeći: porodica je osnovna i u sebe zaokružena celina. Potomci obožavaju duhove predaka, deca duguju bezuslovnu poslušnost roditeljima, poštovanje roditelja zahteva da deca budu uz ostarele roditelje kako bi im pomogli. Ova mera, u doba kad je krčenje zemljišta zahtevalo mnogo radne snage, bila je korisna, ali, je kasnije dovela do agrarne prenaseljenosti.

Muški porod je isključivo cenjen, toliko da su gladnih godina ženska deca ubijana odmah po rođenju ili prodavana. Da bi se obezbedio porod dolazi do ženidbe vrlo mladih supružnika, a često i do konkubinata ili usvajanja, ako je brak bez muške dece. Pored toga, da bi se obezbedilo što više muškog potomstva, dolazi do jakog razmnožavanja stanovništva.

Brak je pitanje sporazuma dveju porodica a ne supružnika, jer su oni najčešće zaručeni kao deca i ne videvši se.

Ono pozitivno u porodičnom odnosu naročito poštovanje starijih i pomoć koju su pojedini članovi porodice dužni da jedni drugima ukazuju, provejava kroz niz kineskih bajki, na primer kroz bajke Priča o maloj kamili (gde je pouka transponovana kroz životinjski svet), Komad brokata iz Čuanga (poštovanje sina prema majci) itd.

Ustaljeni feudalni društveni sistem, sa težnjom okoštavanja, doveo je do pet osnovnih odnosa unutar kineskog društva, a to su: vladar — podanik, roditelj — dete, muž — žena, stariji brat — mlađi i prijatelj — prijatelj.

U prva četiri odnosa uvek je precizno utvrđeno ko je stariji a ko mlađi, ko zapoveda a ko sluša.

Ova ustaljenost odnosa donela je sobom u klasičnoj Kini do odmerenosti, ravnoteže, do gledišta da je od svih stvari umerenost najpametnija i najbolja, ali istovremeno dugo vremena kočila snage koje bi kinesko društvo mogle da vuku napred.

Najzad, kineski narod neobično voli prirodu i ima smisla za umetnost.

Veoma lep primer osećajnosti prirodnih lepota pokazuje se u bajci Cinober u snegu, gde se kroz fantastične događaje zalutalog mladića govori o raznim vrstama hrizantema. Baštovanstvo u Kini nije samo zanat, već umetnost.

Kao što je Svirač na flauti, primer ljubavi prema muzici, tako je Čarobna kičica primer zanosa za slikarskom veštinom.

Najzad, čitava ova zbirka bajki je rečiti primer ljubavi i smisla Kineza prema umetnosti.

Bajke obuhvaćene ovom zbirkom uzete su pretežno iz poslednjeg izdanja kineskih bajki izdatih u tri toma, objavljenih u Pekingu 1958 godine.

PRVO KOLO

U biblioteci ,,BISERI“ u kojoj će biti obuhvaćene bajke svih naroda i svih vremena, „Narodna knjiga“ objavljuje:

INDISKE NARODNE BAJKE
INDONEŽANSKE NARODNE BAJKE
BURMANSKE NARODNE BAJKE
KINESKE NARODNE BAJKE
JAPANSKE NARODNE BAJKE
CRNAČKE NARODNE BAJKE

(1) jurta-šator- Prim prev.

(2) banjan- azisko drvo sorodno dudu ,čije grane puštaju izdanke koji urastaju u zemlju stvarajući tako nova stabla.Ime mu je došlo od indiske reči " banjan" što znači trgovac,jer su oni koristili prostran hlad tog drveta za izlaganje robe i obavljanje poslova- Prim prev.